

תנאי המעצר והמאסר במתקני הפליאה של משטרת ישראל ושיירות בתי הסוהר בשנת 2006

סכום הממצאים העיקריים העולים מדוחות הביקורת שערכו
אנשי הסניגוריה הציבורית באשר לתנאי המעצר והמאסר
ושמירת זכויות העצורים והאסירים
ב-29 מתקני מעצר של משטרת ישראל
ב-7 בתי סוהר בישראל
ב-9 מתקני מעצר בבתי משפט

5	מבוא	א.
8	ליקויים עיקריים שנחשפו במתקני המעצר של משטרת ישראל	ב.
8	אי-שמירה על זכויותיהם של קטינים בבתי המעצר	ב.1.
11	הפרת הזכות לקיום מצוות דת בבית המעצר מגרש הרוסים	ב.2.
12	ליקויים הנוגעים לחובה לספק מיטה לכל עצור	ב.3.
13	כבילה עונשית של עצורים בתחנת משטרת אילת	ב.4.
13	יחס מזלזל כלפי עצירים וקשיי תקשורת עם הסגל	ב.5.
15	תאי מעצר קטנים וצפופים	ב.6.
17	תנאים היגייניים ותברואתיים קשים	ב.7.
20	תנאי אוורור בלתי סבירים	ב.8.
22	ליקויים הנוגעים לתאי המקלחת והשירותים	ב.9.
23	תאורה חלשה	ב.10.
24	חוסר בריהוט מינימלי	ב.11.
25	שלילת הזכות להליכה באוויר הפתוח	ב.12.
27	ליקויים במימוש זכות ההיוועצות עם עורך דין	ב.13.
29	ליקויים במימוש זכותם של עצורים לקבלת מבקרים	ב.14.
31	ליקויים במימוש האפשרות להשתמש בטלפון לעצורים הזכאים לכך	ב.15.
32	ליקויים בקבלת טיפול רפואי	ב.16.
33	ליקויים בקבלת טיפול פסיכיאטרי	ב.17.
36	ליקויים בקשר לכמות המזון, איכותו והרכבו	ב.18.
38	אי שמירה על כללי ההפרדה בין סוגי העצורים והאסירים	ב.19.

20.ב. בעיית אי-קליטת "חייבי שב"ס" במתקני שרות בתי הסוהר 40

ג. ליקויים עיקריים שנחשפו במתקני שרות בתי הסוהר 42

ג.1. אלימות, איומים ויחס משפיל ומזלזל של סוהרים כלפי אסירים 43

ג.2. ענישה משמעתית קיצונית 45

ג.3. צפיפות קשה והלנת אסירים על הרצפה 46

ג.4. תנאים היגייניים ותברואתיים ירודים 48

ג.5. תנאי אוורור בלתי נאותים 49

ג.6. אי-הפרדה בין המקלחת והשירותים 50

ג.7. קשיים במימוש הזכות לביקורי משפחות 50

ג.8. קשיים במימוש זכות המפגש בין עורך דין ללקוח 51

ג.9. קשיים במימוש הזכות להליכה באוויר הפתוח 52

ג.10. ליקויים במתן טיפול רפואי 52

ג.11. בעיות הקשורות לנושא התעסוקה 53

ג.12. ליקויים בקשר לאיכות המזון וכמותו 54

ג.13. אי הפרדה בין עצורים לאסירים 54

ג.14. מחסור בציוד בסיסי 55

ג.15. מחסור באגף נקי מסמים 56

ג.16. שילוט בדבר זכויות האסיר 56

ג.17. חוסר במסגרות טיפוליות וחינוכיות לאסירים בטחוניים, ובין היתר, קטינים .. 56

ג.18. העברת אסירים 57

ד. בתי משפט 59

ד.1. כבילת עצורים 59

61.....	מחדלים בטחוניים בבית המשפט המחוזי בירושלים	2.ד
61.....	אי שמירה על כללי הפרדה בין סוגי העצורים והאסירים	3.ד
62.....	צפיפות קשה	4.ד
64.....	מחנק וצחנה בתאים	5.ד
65.....	ליקויים הנוגעים לתאי השירותים	6.ד
66.....	קשיים במימוש זכות ההיוועצות עם עורך דין	7.ד
67.....	ליקויים באספקת מזון ושתייה לעצורים	8.ד
68.....	ליקויים הנוגעים להובלת העצורים אל מתקן המעצר ולאולמות הדיון	9.ד
71.....	סיכום ומסקנות	ה.
75.....	נספח	ו.

א. מבוא

מיד לאחר קבלת מינויים כמבקרים רשמיים בבתי סוהר ובתי מעצר בסוף שנת 1999, החלו נציגי הסניגוריה הציבורית לערוך ביקורים רשמיים במתקני המעצר והמאסר השונים בישראל.

אנשי הסניגוריה הציבורית רואים בעריכת הביקורים בבתי המעצר, בבתי הסוהר ובמתקני המעצר בבתי המשפט חלק חשוב בתפקידם. מעבר לכך שהסניגוריה הציבורית מופקדת על הגנתם ועל שמירת זכויותיהם של רבים מהשוהים במעצר או במאסר במסגרת ההליכים הפליליים הנקטים נגדם, אנשי הסניגוריה הציבורית רואים בשמירה קפדנית על זכויותיהם ועל כבודם של מי שהחברה שוללת, על פי דין, את חירותם, את אחד המבחנים המרכזיים לשמירה על זכויות האדם במדינת ישראל.

זהו הדוח השנתי השישי שמוציאה הסניגוריה הציבורית בנושא תנאי הכליאה, והוא נועד לרכז את הממצאים העיקריים שעלו מדוחות הביקורת של אנשי הסניגוריה הציבורית, שנרשמו בעקבות ביקורים ב-29 מתקני מעצר המצויים באחריות משטרת ישראל¹, ב-7 מתקני כליאה המצויים באחריות שירות בתי הסוהר, וב-9 מתקני מעצר המצויים בבתי משפט, במהלך שנת 2006. הרשימה המלאה של מתקני המעצר, בתי הסוהר ובתי המשפט בהם נערכו ביקורים מצורפת כנספת. אנו סבורים, שבכוחו של דין וחשבון מרוכז זה, האוצר בחובו מידע רחב, מקיף ועדכני, לשרטט תמונה כללית ואמינה באשר למצב הקשה והמצער הקיים בחלק מן המתקנים.

במהלך השנה הנוכחית השתדלו אנשי הסניגוריה הציבורית לערוך ביקורים במתקני כליאה בהם טרם ערכו ביקורים רשמיים או במתקנים בהם הביקור הרשמי האחרון בוצע לפני זמן רב. כמו כן, לצורך מעקב אחר שינויים ושיפורים שהיה מקום לעשותם, שבו אנשי הסניגוריה וערכו ביקורים חוזרים במתקני כליאה בהם כבר ביקרו בשנים קודמות. בדוח זה מצוינים, בין השאר, ההבדלים שנמצאו בתנאים באותם המתקנים, בהשוואה לביקורות הקודמות שנערכו במקום.

חלקו הראשון של הדוח סוקר בהרחבה את הליקויים שנחשפו במתקני כליאה שהינם באחריות משטרת ישראל. בחלקו השני סוקר הדוח ליקויים שנמצאו במתקנים שהינם באחריות שירות בתי הסוהר. בחלקו האחרון סוקר הדוח ליקויים שנמצאו במתקני כליאה המצויים בבתי המשפט, המיועדים להחזקתם של עצורים ואסירים המובאים לבית המשפט לצורך קיום דיונים בעניינם.

במסגרת הביקורים בבתי המעצר נבדקה מידת התאמתם של מתקני המעצר לתנאים שנקבעו כתנאים מינימליים בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו – 1996 (להלן:

---

¹ ביטוי זה מתייחס לתחנות משטרה ולכל מתקן מעצר אחר שבאחריות המשטרה.

"חוק המעצרים" ובתקנות סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים) (תנאי החזקה במעצר),
תשנ"ז – 1997 (להלן: "תקנות המעצרים")².

תנאי החזקתם של אסירים³ בבתי הסוהר נבדקו לאור הוראות פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש],
תשל"ב – 1971 (להלן: "פקודת בתי הסוהר"), וכן בהתאם להוראות שרות בתי הסוהר (להלן:
"הוראות השרות") ולפקודות נציבות בתי הסוהר (להלן: "פקודות הנציבות"), שהוצאו מכוח
סעיף 80א לפקודת בתי הסוהר⁴. תנאי החזקתם של הכלואים בבתי הסוהר נבחנו גם תוך
התייחסות לדרישות חוק המעצרים ותקנות המעצרים, וזאת מתוך תפישה לפיה הקריטריונים
הקבועים לעניין החזקת עצורים צריכים להוות קנה מידה מינימלי גם לתנאים בהם יש להחזיק
אסירים שכבר נשפטו. עמדה דומה הביע לאחרונה בית המשפט העליון בבג"צ 4634/04 רופאים
לזכויות אדם נ' השר לבטחון פנים (בג"צ "מיטה לכל אסיר").

ממצאי הביקורים שערכו אנשי הסניגוריה הציבורית הועלו על הכתב בדוחות ביקורת פרטניים,
שהועברו סמוך לאחר עריכתם ליועץ המשפטי לממשלה ולמשנהו, לשר לביטחון פנים ולגורמים
רלוונטיים נוספים, כגון: נשיאים של בתי המשפט בהם נערכו הביקורות, מפכ"ל המשטרה, נציב
שרות בתי הסוהר, היועץ המשפטי למשרד לביטחון פנים, מבקר המשרד לביטחון פנים ועוד.
תגובותיהם של הגורמים הרלוונטיים התקבלו במשרדי הסניגוריה הציבורית. התגובות מופיעות
בהערות השוליים בסמוך לתיאור הממצאים, והן מובאות כלשונן.

מן הראוי לציין כי בדרך כלל, זכו אנשי הסניגוריה ליחס אדיב מאוד ולשיתוף פעולה מלא מצד
המפקדים ואנשי הסגל במתקני הכליאה. בקרב ממלאי התפקידים ניכרה, על פי רב, מודעות
גבוהה לצורך החיוני לשמור על זכויות העצורים והאסירים. כמו כן, אף בתגובות שנתקבלו
בעקבות פרסום הדוחות הפרטניים, אשר רובן נערכו על ידי רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת
פנימית במשטרת ישראל, וגנ"מ ד"ר יוסי גובר, מבקר הפנים בשב"ס, ניכרה התייחסות עניינית
ומפורטת לביקורת ונכונות כנה לפעול לתיקון הליקויים. אנו מקווים, כי סיכום ממצאי הביקורים

---

² סעיף 2(א) לתקנות המעצרים קובע כדלקמן:

"השר יכריז על מקום מעצר רק אם אישר המפקח הכללי של המשטרה או נציב שרות בתי הסוהר כי אותו מקום
עומד בתנאים על פי החוק וכי ניתן לאפשר לעצורים שיוחזקו באותו מקום לממש את זכויותיהם על פי החוק".

³ אלא אם עולה אחרת מהקשר הדברים, בשימוש במילה "אסיר" במסמך זה הכוונה לאסיר שפוט, דהיינו, מי שנדון
לעונש מאסר.

⁴ הוראה 5.05 להוראות שירות בתי הסוהר שעניינה עקרונות בהחזקת אסירים, קובעת כדלהלן:

"(1) תכלית המאסר היא ענישה ולא נקמה או השפלה.

(2) עונש המאסר שולל מהאסיר את חירותו אך לא את כבודו.

(3) תשמרנה זכויות אדם בסיסיות של האסיר למעט זכויות שנשללו מהאסיר במפורש או ששלילתן מתחייבת
כתוצאה טבעית ומסתברת משלילת החירות.

(4) ניתן להגביל איזה מזכויות האדם המוקנות לאסיר באופן זמני או קבוע רק במקרים המותרים על פי דין, וזאת
לשם שמירה על ביטחון המדינה, או ביטחון בית הסוהר או לצורך הגנה על אינטרס הציבור או על אסירים אחרים.
ההגבלה תהא לתכלית ראויה ובמידה המינימלית הנדרשת על פי הנסיבות".

שערכו אנשי הסניגוריה הציבורית, יסייע לגורמים הרלוונטיים במציאת פתרון הולם לטיפול בהפרות הקיימות כיום, ובפרט באותן הפרות חמורות הדורשות מענה מיידי.

ב. ליקויים עיקריים שנחשפו במתקני המעצר של משטרת ישראל

חוק המעצרים והתקנות שהותקנו מכוחו, קובעים סטנדרטים הנוגעים למכלול ההיבטים של תנאי המעצר ושל זכויות העצורים. להלן יפורטו הליקויים הבולטים שנמצאו בביקורות שערכו אנשי הסניגוריה הציבורית במתקני המעצר של משטרת ישראל, בהשוואה לתנאים המינימליים אותם קבע המחוקק באשר לעצורים המוחזקים במתקני המעצר.

חלק ממתקני המעצר, שבהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, שופצו בשנים האחרונות. עבודות שיפוץ אלו אכן הביאו באותם מתקנים לשיפור בתנאי המעצר, בהשוואה למצב שקדם לשיפוץ. אולם, התמונה העולה מדוחות אנשי הסניגוריה הציבורית לגבי 29 מתקני המעצר שנבדקו, היא כי למרות שחלק מהמתקנים אכן שופצו לאחרונה, עדיין מופרות גם במתקנים המשופצים זכויותיהם הבסיסיות של העצורים.

ככלל, יצוין, כי בימים אלה מתנהל תהליך של העברת מערך הכליאה והליווי המשטרתיים לשב"ס, אשר בסיומו תנאי המעצר בתחנות המשטרה לא ישמשו עוד להחזקת עצורים לשהייה של ימים, אלא רק לצורכי חקירה, ואילו מתקני המעצר המרחביים יועברו לניהול שב"ס, המתמחה בהחזקת כלואים. הסניגוריה הציבורית מקווה כי יהיה בתהליך זה כדי לשפר באופן משמעותי את תנאי המעצר.

1.1. אי-שמירה על זכויותיהם של קטינים בבתי המעצר

ב-3 מתוך 29 המתקנים שנבדקו התעוררו ליקויים קשים בכל הנוגע לטיפול בקטינים במסגרת בתי המעצר⁵.

בית מעצר נגב: ביום הביקור הוחזקו 10 קטינים במתקן, כאשר שבעה קטינים בני מיעוטים הוחזקו בשני התאים הקטנים ביותר במעצר נגב, תאים 16 ו-17. באשר לתאים אלו נכתב בדוח משנת 2005 כי "הקטינים המוחזקים בתאים מספר 16 ו-17 מוחזקים, למעשה, בתנאים הקשים ביותר מתוך כלל העצורים המוחזקים במעצר נגב". שטח הרצפה בכל תא הינו קטן ביותר, וגודלו כמטר על מטר, כך שלא ניתן לעשות יותר משני צעדים לכל כיוון. בכל תא שתי מיטות קומתיים הצמודות זו לראשה של זו, והצפיפות בלתי נסבלת. בתאים אין חלונות, ואין בהם שולחנות או ספסלים. כמו כן, בהיעדר מספיק תאים להחזקת קטינים, כמעט ולא מתבצעת כל הפרדה בין קבוצות הקטינים השונות: לא על פי גיל; לא על פי סוגי העבירות ולא בין קטינים בעלי עבר פלילי לבין קטינים שזהו מעצרו הראשון.

---

⁵ בית מעצר נגב, בית מעצר לכיש ובית מעצר מגרש הרוסים.

ביום הביקור שהו בתא מספר 16 ארבעה קטינים בני מיעוטים, שאינם אזרחי ישראל. לא נמצא בתא כל מכשיר חשמלי, ספר או משחק. לא היה כל אמצעי להעברת הזמן באופן קונסטרוקטיבי או למצער בלתי-מזיק. למרות שהביקור התקיים בסמוך לשעת הצהריים, הקטינים שכבו כל אחד במיטתו והאור היה כבוי.

נושא זה עלה בדוחות קודמים, זכה להתייחסות גם ברמה הארצית, וגובשה תוכנית לשיפוץ יסודי בבית המעצר שיכלול הקמת אגף נוער ראוי. תוכנית זאת לא יצאה אל הפועל, ושוב מוחזקים קטינים בתנאי מעצר מחפירים⁶.

עם זאת, יצוין כי חל שיפור בנושא הפיקוח על המתרחש בתאי הקטינים, ומעבר לביקורות השוטפות, מתבצע ביקור חובש בתחילת כל משמרת בתאי הקטינים, אשר יוזם בדיקה גופנית של הקטינים כולם לצורך זיהוי ואיתור חבלות. בדיקה זו היא יוזמה של מפקד המתקן, רב פקד ליאור לגזיאל, במטרה למנוע תופעות של אלימות והתעללות שהתרחשו בעבר בתאי הקטינים. נמסר כי מאז אימוץ הנהלים החדשים לא נתגלו מקרי התעללות.

בית מעצר לכיש: לדברי מפקד מעצר וליווי לכיש, רב-פקד אבי תובל, שב"ס מסרב לקלוט לשירותיו קטינים שעצורים עד להחלטה אחרת – וזאת בשל מחלוקת על ליווי הקטינים לבית המשפט ממקום מעצרם. לאור המצוקה הקשה בה נתון הליווי בלכיש, הוא אינו יכול להקצות שוטרי ליווי וכלי תחבורה נוספים לצורך ליווי הקטינים מכלא "אופק" לבתי המשפט בלכיש. לפיכך, נוצר מצב בו קטינים שוהים בבית המעצר לעיתים עד לחודשיים ימים. הדבר גורם להתדרדרות במצבם של הקטינים מבחינה התנהגותית, וזאת מכיוון שהאוכלוסייה בתא הקטינים מתחלפת במהירות, מתעוררים מאבקי כוחות וכו'. כמו כן, הקטינים שוהים כולם בתא אחד, ואין הפרדה בין קטינים שהם עצורים עד תום ההליכים ובין עצורים שטרם הוגש כנגדם כתב אישום, או הפרדה על פי גילאי הקטינים. רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מסר בתגובתו לדוח מיום 4.3.07 כי האפשרות לבצע הפרדות בין הקטינים היא פועל יוצא של המגבלות ההנדסיות שבפניהן עומדת הנהלת המתקן, וכי ההפרדה בין קטינים עצורי ימים לבין קטינים העצורים עד החלטה אחרת נתקלת בקשיים שמקורם בהתנגדות שב"ס. בתגובה נמסר עוד כי מדי שבוע נעשים ניסיונות חוזרים ונשנים להעביר את הקטינים לבית הסוהר "אופק", אך שלטונות הכלא דורשים שרק היחידה "המשלחת" תדאג להסעתם לדיונים, ונוכח מגבלותיו של הליווי

⁶ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07, נמסר כי כפי שנמסר גם בתגובה לדוח משנה שעברה, הטיפול בעצורים הקטינים זוכה להתעניינות מוגברת, הן בפקוד המחוז והן אצל שלטונות בית המעצר. כעקרון, בתאים מספר 16 ו-17 מוחזקים שני עצורים בלבד, פרט לימים יחידים וחריגים של עומס מיוחד (כמו ביום הביקור). במקביל, בית המעצר נעזר תכופות בבית מעצר לכיש או בבית מעצר אבו-כביר כדי לצמצם את איכלוסם של התאים ככל האפשר. ההכרח להשתמש בהם נובע גם הוא מהקשיים שעורם שב"ס לקליטתם וממעורבות מוגברת של קטינים במעשי עבירה חמורים. עוד צויין כי תא מספר 3 הוכשר כתא ייחודי לקטינים וכי תאי הקטינים זוכים לביקור בכל רבע שעה, והדבר מתועד ב"יומן ביקורת קטינים". במקרים מיוחדים, מוצב גם זקיף מול התאים 16 ו-17 (כאשר בתא מספר 16 מוצבת מצלמה של טל"ס לפיקוח מתמיד על ידי סגל בית המעצר). כמו כן, אנשי סגל מיומנים ורכז מודיעין מבצעים תחקור יומי לכל הקטינים לגבי מצבם הבריאותי ומערכת היחסים שלהם עם עמיתיהם לתא וגם החובש מבקר אצלם ועורך להם בדיקה גופנית כדי לוודא האם קיימות פגיעות פיזיות. כן צוין כי הקטינים זוכים להליכה יומית של שעה לפחות בחצר בית המעצר, בהתאם למאפייניהם.

המשטרתי במרחב, ישנו קושי משמעותי בהעברתם. התגובה הוסיפה עוד כי הנושא ידוע מזה זמן למחלקת הסיור של אגף המבצעים במטה הארצי, אשר פועלת מול עמיתיה בשב"ס, אך מגבלות "המכסות" אינן מאפשרות אלא פתרונות הניתנים במשורה. ואולם, אף על פי כן, מציינת התגובה במפורש, כל קטין שנקלט במתקן נבחן, ואם יש צורך בהפרדתו הדבר נעשה, על מנת שלא לסכן את שלומו או בטחונו.

בית המעצר מגרש הרוסים: במתקן ישנה בעייה קשה של כליאת קטינים שפוטים ועצורים עד תום ההליכים. ביום הביקור היו במתקן 26 קטינים שהינם עצורים עד תום ההליכים, כאשר רובם פלסטינאים. אחד הקטינים סיפר כי הוא מצוי בבית המעצר מזה 6.5 חודשים. המבקרים התרשמו כי באגף הנוער קיימת תחושה קשה בקרב העצורים של שעמום וחוסר מעש, וכי תחושה זו משמעותית במיוחד באשר לנערים העצורים במשך חודשים ארוכים. יצוין, כי חוסר המעש גורם להיתקלויות רבות בין העצורים לבין השוטרים, לוונדליזם ולמתח רב באגף, ועל רקע זה אף פתחו העצירים הקטינים בשביתת רעב.

בהקשר זה יצוין עוד, כי המבקר מטעם הועדה הבינלאומית של הצלב האדום, מר מרק בריילספורד, אשר ביקר בבית המעצר בתאריך 12.6.06, התייחס אף הוא לכך שבית המעצר אינו מספק תנאים הולמים לתקופות מעצר ארוכות של קטינים. לדידו, היעדר כיתות לימוד, היעדר ביקורים משפחתיים והיעדר צוות המתמחה בטיפול בקטינים, אינם תואמים את הצרכים של אוכלוסייה ייחודית זו. המבקר ציין עוד כי מעצרים של חלק מהקטינים במשך יותר מארבעה חודשים גרם להתדרדרות באווירה הכללית באגף וללחץ רב של העצורים ושל הצוות.⁷

בית מעצר אבו-כביר: במתקן לא מועסקים עובדים סוציאליים. לדברי סני"צ יוסף קריספין, מפקד המתקן, הליקויים במערך הסוציאלי פוגעים בקליטת העצורים ובהתמודדות עם מצבי משבר. בקשתו להגדלת התקציב הטיפולי נדחתה שוב ושוב, וכיום הוא נאלץ להפעיל גופים מתנדבים המגיעים מן החוץ, כגון נציגים מן המרכז לתקיפה מינית ומקידום נוער. ישנו קצין מבחן לנוער אשר משויך למתקן ומבקר בו לעיתים תכופות, אך נשמעה תלונה חוזרת מפי עצורים רבים כי קציני מבחן אינם מבקרים אותם.⁸

---

⁷ בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 15.10.06, נמסר כי בדומה לנעשה עם "חייבי שב"ס" אחרים, גם באשר לקטינים נעשה מאמץ מתמיד להעבירם למתקני שב"ס כדי לשמור על זכויותיהם וכדי להיטיב את תעסוקתם בתחומי הכלא. בתגובה צוין עוד כי לעת הביקורת היה עיכוב משמעותי בהקצאת מקומות לעצורים הבטחוניים, ומכאן התחושה שאינם מועברים בקצב הראוי למתקני השב"ס.

⁸ בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 5.2.07, נמסר כי מעת לעת מגיעה עובדת סוציאלית לביקור במתקן ומבצעת את מלאכתה בהתנדבות.

2.ב. הפרת הזכות לקיום מצוות דת בבית המעצר מגרש הרוסים

תקנה 14 לתקנות המעצרים קובעת כי לעצור מוקנית זכות לקיים את מצוות דתו. הזכות לחופש דת אף פורשה בפסיקה כנכללת בזכות החוקתית לכבוד האדם.

בבית מעצר מגרש הרוסים שוהים עצורים בני דתות שונות אשר זכותם לפולחן דתי נפגעת, ונראה כי לא נעשתה חשיבה מערכתית מספקת בעניין הבטחת חופש הדת של העצורים וזכותם לעבוד את בוראם לפי אמונתם.

פגיעה בחופש הדת של עצורים יהודים: עצורים יהודים התלוננו על מגבלות בקיום התפילה בבית הכנסת. העצורים טענו ששעות היציאה והחזרה אל ומבית הכנסת אינן קבועות – לעיתים יכול עצור להישאר מספר שעות בבית הכנסת, ופעמים אחרות מוקצב לו פרק זמן קצר ביותר לתפילה.

העצורים מסרו עוד כי אין שירותים בסמוך לבית הכנסת, וכי השוטרים מונעים ממי שמבקש להשתמש בשירותים בתאו מלחזור אל בית הכנסת, ובכך נשללת זכותו להשלים את התפילה. מפקד המתקן מסר למבקרים כי על פי הנחייתו יש לאפשר את חזרתם של המתפללים לבית הכנסת, וכי יבדוק את ביצוע ההנחיות בשטח.

עצורים מתאים שונים מוצאים לתפילה בשעות שונות, באופן שמונע את האפשרות לקיים תפילה במניין.

פגיעה נוספת מתרחשת באשר לעצורי ימים, המצויים בשלב החקירה, אשר נמנעת יציאתם לבית הכנסת עקב הצורך בבידודם לצרכי החקירה. העצורים נאלצים להתפלל בחדר שבו קיימת צנחנה קשה, ונוכח האיסור ההלכתי להתפלל במקום שיש בו ריחות הנודפים מהשירותים, ייתכן שישנם עצורים שנמנעת מהם זכות התפילה כליל. כמו כן, העצורים מתפללים כאשר סביבם אנשים אחרים, באופן שמקשה על הריכוז בתפילה.

עצורים התלוננו על חוסר במחזוריים לחגים בבית הכנסת (הביקור התקיים לאחר חג השבועות).

פגיעה בחופש הדת של עצור נוצרי: בחדר 15 התלונן עציר נוצרי-אורתודוקסי על כך שביקש לתלות סרט בד עליו מופיע איקונון של אחד הקדושים, ומפקד המתקן השיב לו שהוא זכאי להכניס לתא את הברית החדשה בלבד. בשיחה עם המבקרים עמד מפקד המתקן על האיסור להכניס פוסטרים ותמונות לחדרים, בשל חשש מיצירת מתח בין העצירים, אך עם זאת נאות לבדוק שוב את הבקשה הנוגעת לסרט הבד⁹.

---

⁹ בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 15.10.06, נמסר כי בעייתו של העצור הנוצרי באה על פתרונה וכי קטינים יהודים רשאים להתפלל בחופשיות, פרט לעצורים שחוקריהם ציינו במפורש שאין לאפשר להם להתפלל במניין או שישנם טעמים בטחוניים או חשש להפרת הסדר הציבורי אם יתפללו בקהל. עוד נמסר כי המחסור בספרי תפילה מטופל על ידי הרב המחוזי.

יצויין עוד כי בתחנת דוד בירושלים לא נמצא קוראן לשימושם של העצורים המוסלמים¹⁰.

3.ב. ליקויים הנוגעים לחובה לספק מיטה לכל עצור

סעיף 9 לחוק המעצרים קובע:

"עצור יהיה זכאי, בין היתר לכל אלה:

(2) למיטה, מזרן ושמכות לשימוש האישי, ולהחזקת חפצים אישיים כפי שייקבע בתקנות".

בהתאם לבג"ץ 5678/02 רופאים לזכויות אדם נ' השר לביטחון פנים ובג"ץ 1319/03 לשכת עורכי הדין נ' השר לביטחון פנים, והנחיות השר לביטחון פנים, נקבע כי החל מ-1.6.04 לא יוחזק עצור ללא מיטה במתקני המעצר של משטרת ישראל ושרות בתי הסוהר. בביקורים שנערכו בשנת 2006 המשיכה מגמת השיפור שנרשמה גם בשנת 2005, ופרט למקרה יחיד¹¹, לא נמצאו מקרים בהם הולנו עצורים על הרצפה, וניכרה מודעות רבה בבתי המעצר לעובדה שאין לקבל עצירים מעל למספר המיטות המצויות במתקן.

במקרה היחיד בו ישן העצור על הרצפה, בבית מעצר ניצן, נמסר מגנ"מ יוסי גובר מן היחידה לביקורת פנים של שירות בתי הסוהר כי לכלל העצורים סופקו דרגשי עץ נמוכים, על מנת לעמוד בדרישות החוק, ובהיעדר מקום פיזי להצבת מיטות לכל העצורים, וכי ישנם עצורים המעדיפים ללון על הרצפה ולא על הדרגשים.

הסניגוריה סבורה כי אין בדרגשים כדי לענות על הדרישה להלנת כל העצורים על מיטות. המיטה אינה מהווה עבור העצור מקום לינה בלבד, אלא מטרתה להבטיח קיומו של שטח פרטי לעצור, במיוחד נוכח הצפיפות הגבוהה בתאי המעצר. לפיכך, יש להקפיד לספק מיטות של ממש לכל העצורים.

נראה כי המודעות הרבה לחשיבות הלנתם של עצורים על מיטות הובילה, במיעוט המקרים, לפגיעה בזכויות אחרות של העצורים, ולהחזקתם בתנאים קשים עד אשר תימצא להם מיטה. למשל, בבית המעצר אבו-כביר נטען מפי מפקד בית המעצר, סני"צ יוסף קריספין, כי הנוהל לפיו אין לקלוט עצורים כאשר אין מיטות פנויות מוביל לכך שעצורים רבים אשר מגיעים למתקן

---

¹⁰ רב פקד יובל ראובן, ראש מדור הסיוור, מסר בעת הביקור כי אומנם אין בבית המעצר קוראן אשר ניתן להעבירו לעצורים, ואולם במידה ואחד השוטרים או בן משפחתו של העצור מבקשים להכניסו, העצור מקבל אותו מיידית.

¹¹ בית מעצר ניצן.

נאלצים להמתין שעות ארוכות, אשר בסופן הם מועברים לתחנה אחרת, אשר גם בה לא בהכרח תימצא להם מיטה פנויה. כמו כן, **בתחנת משטרת חולון ובתחנת משטרת רמלה**, אם מגיע עצור ומתקן המעצר מלא, מחזיקים אותו באזיקים בשטח התחנה (לא בתאים) עד למציאת מתקן מעצר אחר, שיוכל לקלוט אותו.

מן הראוי, כי הבדיקה האם ישנן מיטות פנויות במתקן תיעשה טרם הבאת העצור אל בית המעצר, על מנת למנוע את ההמתנה הארוכה והמיותרת.

4. ב. כבילה עונשית של עצורים בתחנת משטרת אילת

בדוח לשנת 2005 נדונו בהרחבה תלונות של עצורים לפיהם בבית המעצר בתחנת אילת נהוגה באופן שיטתי כבילה של עצורים למיטה לזמנים ארוכים – שעות ואף ימים - כצעד ענישתי.

בעקבות הדוח החמור, ניכר שיפור של ממש בסוגיה זו. בביקור שנערך בשנת 2006 לא נשמעו מפי העצורים תלונות בעניין כבילה ענישית. בשיחות עם סגל בית המעצר נמסר למבקרים כי כל כבילה מתבצעת באישורו של רפ"ק שלומי כהן, ראש לשכת סיור ואחראי על המעצר בתחנת אילת, וזאת לפרק זמן של לכל היותר שעה וחצי ורק במקרים של חשש לפגיעה עצמית או באחרים. המבקרים הביעו את דעתם כי אין כל מקום לכבילה וכי לכל הפחות, יש לדרוש קיום נהלים ברורים בכתב לעניין הכבילה, ותיאור מפורט בכתב של כל מקרה בו נכבל עצור. כמו כן, בתגובת נצי"מ יהודה דהן, מפקד מרחב אילת, מיום 10.4.07, נמסר עוד כי נושא הכבילות הועבר לכלאים בשיעורים השבועיים וב-2006 לא אירעו מצבים של כבילת עצורים למטרה וכי כל כבילת ריסון שמאושרת לצורך מניעת פגיעה עצמית נרשמת ביומן.

5. ב. יחס מזלזל כלפי עצירים וקשיי תקשורת עם הסגל

ב-10 בתי מעצר מתוך 29, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התקבלו תלונות שונות מצד אסירים בדבר יחס מזלזל או קשיים ביצירת תקשורת מינימלית עם סגל המתקן¹². בחלק ניכר מן המקרים, הליקויים נובעים מכך שאין תקן לכלאי אשר תפקידו לטפל בענייני העצורים.

בית מעצר ניצן: הכלואים באגף המיון התלוננו כי הם מקבלים יחס מזלזל מצד סגל האגף וכי לעיתים בקשותיהם נדחות ללא הסבר כלשהו¹³.

---

¹² בית מעצר ניצן, משטרת זכרון-יעקב, בית מעצר מגרש הרוסים, תחנת משטרת בית שמש, תחנת משטרת מעלה אדומים, תחנת שפרעם, תחנת חברון, תחנת דוד, תחנת אילת ותחנת משטרת בית שאן.

¹³ בתגובת מבקר הפנים של שבי"ס מיום 8.1.07 נמסר כי מאחר ולא צוינו שמות ופרטים ספציפיים, אין ביכולתם להתייחס לסוגיה זאת.

תחנת זכרון-יעקב: העצורים ציינו כי יחסם של השוטרים אליהם טוב, ואולם, עם זאת טענו כי כשברצונם לקרוא ליומנאי לצורך דבר מה, עליהם לצעוק זמן רב ובקול רם עד שהם זוכים להתייחסותו, אם בכלל¹⁴.

בית המעצר מגרש הרוסים: חלק מהעצורים התלוננו כי הסוהרים נוהגים להיכנס לחדריהם באישון לילה כדי לספור אותם, ותוך כדי כך הם מדליקים את האורות בתא, טורקים את דלתות התא, ומדברים בקולי קולות. הדבר מעיר את העצורים משנתם ללא כל צורך, ונראה כי ניתן בקלות לשפר נוהל זה, באמצעות שימוש בפנסים (במקום הדלקת האורות החזקים בחדר) והקפדה של הסוהרים לדבר בצורה שקטה יותר במהלך הספירה¹⁵.

תחנת משטרת בית שמש: בתחנת המשטרה אין כלאים, ומתן שירותים יומיומיים לעצורים, כגון ארוחות, כלי רחצה וכו', מתבצע על ידי קצין ממונה או על ידי הצוות הנוכח במקום, תוך שיש צורך "להקפיץ" בכל פעם נידת סיור הנמצאת בשטח. הדבר מקשה על הטיפול השוטף בעצורים, ולעיתים עצורים נאלצים להמתין זמן ממושך עד בוא הסיור. המבקרים הביעו דעתם כי ראוי להקצות תקן לכלאי מוסמך ומיומן שיהיה מודע היטב לזכויות העצורים ושיוכל לתת מענה מהיר וזמין לכל היבט הקשור לטיפול בעצורים ולשמירה על זכויותיהם. לכל הפחות, יש להגדיר באופן ברור מי תפקידו בכל רגע נתון, לתת מענה הולם ומיידי להיבטים הקשורים בטיפול בעצורים ובשמירה על זכויותיהם¹⁶. נושא נוסף שעלה הוא כי גם כאן קיים קושי בעת הספירות בלילה וכי בעת ביצוע ביקורות בלילה, לפחות אחת לשעתיים, מדליקים השוטרים את האורות בתאים, באופן המפריע מאוד לעצורים המבקשים לישון¹⁷.

תחנת מעלה אדומים: במתקן אין תקן לכלאי, והתקשורת עם העצורים מתבצעת על ידי צעקות של העצור כלפי היומנאי, המשמש הן כמוקדן החירום של תחנת מעלה אדומים והן ככלאי. בהקשר זה הודו רב-פקד תומר סלע, ראש משרד הסיור, ורב-סמל איציק חזן, האחראי על מתקן

---

¹⁴ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 31.12.06 נמסר כי בתחנות מרחב חוף, ובכלל זה בתחנת זכרון יעקב, אין תקן ייחודי של כלאי שיעסוק אך בנעשה בתאי המעצר. בנוסף, העדר גיוסים חדשים מנציח מצוקה של כוח אדם. שוטרי התחנה עושים כמיטב יכולתם כדי להיענות לקריאות הכלואים בזמן קצר ביותר.

¹⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 15.10.06 נמסר כי נעשה ניסיון מתמיד לאזן בין החובה לספור עצורים גם בשעת לילה לבין הקטנת הפרעה בשעות אלה ככל האפשר וכי הדבר תורם רבות גם לבטחונם האישי של הכלואים במתקן.

¹⁶ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.10.06 נמסר כי לאחרונה הוגדלה מצבת כוח האדם משמונה "עוזר ליומנאי", המטפל אך הוא בצרכי הכלואים.

¹⁷ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.10.06 נמסר כי הביקורת בתאים נעשית בהתאם לנוהל המשטרתי הקבוע והמשותף לכל יחידות המשטרה. באותם המקרים שהצצה דרך "החלון" מספקת בגלל תאורה נאותה ומספר מועט של השוהים בתא, נעשית הביקורת בצורה כזו, ואולם בשעות החשיכה או כאשר יש כלואים רבים בתאים, אין די בפנס מאיר ואין מנוס מהדלקה קצרה של אורות התא כדי לפקח על הנעשה כראוי ולהבטיח כך גם את בטחונם של העצורים.

הכליאה, כי כאשר עצור מבקש משהו מסוים והיומנאי עסוק בעבודתו, העצור ממתין עד אשר יתפנה היומנאי מעיסוקיו¹⁸.

תחנת משטרת בית שאן: לטענת העצורים, עליהם לצעוק כל אימת שהם נדרשים לדבר כלשהו, וברוב המקרים, המענה הוא שיפסיקו לצעוק, ולא ניתן מענה ישיר לבקשתם. לדוגמא, ציינו העצורים כי השוטרים סרבו לכבות את האור בתאם ב-12 בלילה¹⁹.

6.ב. תאי מעצר קטנים וצפופים

תקנה 3(ה)(2) לתקנות המעצרים קובעת לגבי תא מעצר, כי:

"יהיו בו לא יותר מ-4 מיטות לעצורים".

תקנה 3(ה)(3) לתקנות המעצרים קובעת כדלקמן:

"השטח הממוצע לעצור בתא לא יפחת מ-4.5 מטרים רבועים; חישוב השטח האמור יהיה לפי השטח שבין קירות התא, לרבות שטח השירותים, הכיור והמקלחת, ומחולק במספר המיטות שבתא".

הוראות אלו חלות על תאי מעצר שתכנונם החל לאחר כניסת התקנות לתוקף (שנת 1997), וכן על תכנון שיפוצם של תאים קיימים, ככל הניתן. ואולם, למרות שהתקנה אינה מחייבת באשר למתקנים אשר הוקמו לפני כניסת התקנות לתוקף, היא מהווה משום מדד ראוי שיש לשאוף לקיימו גם באשר למתקנים ישנים. בפועל, קיים פער גדול בין המצב בשטח לבין הקבוע בתקנות, ורמת הצפיפות בתאי המעצר גבוהה מאוד.

ב-19 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים שנבדקו, נתגלתה צפיפות רבה בהחזקת העצורים ושטח המחיה הממוצע לעצור במתקנים אלו היה קטן באופן ניכר מהשטח הקבוע בתקנות המעצרים

---

¹⁸ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 19.10.06 נמסר כי הודות לרה-ארגון שנעשה במחוז ש"י ובכלל זה בתחנת מעלה אדומים, יוכל היומנאי להתפנות ולטפל בכלואים בצורה מיטבית.

¹⁹ רס"ב דורית אלמקייס מסרה בתום הסיור כי ההנחייה ליומנאי היא לא להיכנס לתאי המעצר, כיוון שאינו יכול להותיר את היומן לא מאויש. על כן, כאשר מתבקשת בקשה מצד העצורים הדורשת זמן והכנה, נדרש היומנאי להזעיק ניידת סיור אל התחנה ולפעמים התהליך לוקח זמן. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 4.3.07, נמסר כי בשעת פעילות המשרדים בתחנה, היומנאי מסתייע במלאכתו בטיפול בעצורים, בשוטרים הנמצאים בתחנה. לעת ערב ולילה ובסופי שבוע, בהיעדר שוטרים זמינים לעזרה, נאלץ היומנאי להזעיק עזרה מאחת הניידות, אך לעיתים קרובות התייצבותו של מתנדב המשמר האזרחי מאפשר ליומנאי לפעול כ"כלאני" ולתת לעצורים את הסיוע המתבקש. עוד הוסף כי טרם תוקנן תקן של כלאי או עוזר ליומנאי למתקן זה. כן צויין בתגובה כי באשר לכיבוי האורות, תהיה הקפדה על כך שהאורות יכובו עד חצות לכל המאוחר, ויחידת הבינוי המחוזית תפעל בימים אלה להתקין מפסק חשמלי נגיש לעצורים כדי שיוכלו לכבות את האור כרצונם.

4.5 מ"ר)²⁰. ב-16 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים שנבדקו, הכילו התאים יותר מאשר 4 מיטות בתא, בניגוד לקבוע בתקנות המעצרים²¹.

להלן מקצת מן הממצאים:

בית מעצר נתב"ג: תאי המעצר קטנים וצפופים (גודל כל תא כ-2.5 על 4 מטרים), והשטח הממוצע לעצור הינו, בתפוסה מלאה, 2.5 מ"ר בלבד²².

תחנת משטרת נהריה: במתקן מצויים שני תאים. גודלו של הקטן מביניהם הוא כ-4 מ"ר, והשטח הממוצע לעציר בו הוא כ-2 מ"ר בלבד. התרשמותם של המבקרים הייתה כי התא הינו זעיר באופן קיצוני ואיננו ראוי להחזקת עצורים. על כן הומלץ בדוח שלא להחזיק כלל עצורים בתא הקטן, אלא להסב את התא למקלחת עם שירותים לשימושם של העצורים בתא השני או לחדר פגישות עו"ד-לקוח. במהלך הסיור מסר רמ"ס אנוור עאמר, כי הוא מודע לצפיפותם של התאים וכי נעשה מאמץ שלא להחזיק עצורים בתא הקטן. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצניק מיום 30.1.07, נמסר כי אומצה המלצת המבקר להפוך את התא הקטן למקלחת ושירותים (אם כי צויין כי "על ההליכים הבירוקרטיים הכרוכים בכך ידווח בהמשך").

בית מעצר קישון: ברוב תאי המעצר, שטח המחיה לעצור קטן משמעותית מן השטח המינימלי על פי התקנות והוא עומד על כ-2 מ"ר בלבד. כמו כן, ישנם תאים רבים בהם שוהים 10-18 עצורים, ולעתים אף 20 עצורים, בתא אחד. גם בתאי המעצר החדשים שנבנו, השטח הממוצע לעצור קטן מן השטח המינימלי²³.

תחנת משטרת הרצליה: המתקן עבר שיפוץ נרחב לפני כשנתיים וחצי. עם זאת, השטח הממוצע לעצור קטן ביותר, ונע בין 1.44 מ"ר לעצור ועד ל-2.5 מ"ר לעצור. אחד התאים קטנטן ומאוד לא

---

²⁰ משטרת נהריה, משטרת זבולון, משטרת ראשון לציון, משטרת נתב"ג, משטרת מעונה, משטרת כרמיאל, משטרת רמלה, משטרת חולון, בית מעצר מרחב גליל, בית מעצר ניצן, משטרת זכרון יעקב, משטרת שפרעם, בית מעצר קישון, משטרת הרצליה, בית מעצר אבו כביר, משטרת חברון, משטרת לוד, משטרת קרית גת, משטרת בית שמש.

²¹ בית מעצר נגב, תחנת משטרת מעונה, בית מעצר מרחב גליל, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת שפרעם, בית מעצר קישון, תחנת משטרת הרצליה, בית מעצר אבו כביר, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת חברון, תחנת משטרת רמלה, תחנת משטרת לוד, תחנת משטרת קרית-גת, תחנת משטרת בית שמש, תחנת משטרת בית שאן, תחנת משטרת אילת.

²² בתגובת רפ"ק עמירה מאיר, קצינת ביקורת ותלונות ציבור, מיום 6.11.2006, נמסר כי בית המעצר נבנה לפני החלת החוק החדש, ולכן לא חלות עליו דרישות החוק בעניין גודל התאים. עוד נמסר כי על פי החלטת סמפכ"ל מיום 25.9.06, בית המעצר בנתב"ג ישוּפץ בשנת העבודה הקרובה, כך שישמש כתא שהייה ויעמוד בכל דרישות החוק.

²³ בתגובת גנ"מ יוסי גובר, מבקר פנים, נמסר כי סוגיית הצפיפות אינה נוגעת רק למתקן בקישון, אלא מדובר בבעייה מערכתית הקיימת במתקני שב"ס נוספים, הנובעת מגידול ניכר במספר העצורים שב"ס נדרש לקלוט ממשטרת ישראל. עוד נמסר כי הפתרון לסוגיה נעוץ בבניית מתקנים נוספים או בהרחבתם של הקיימים.

מרווח, ולדברי רפ"ק יהודה בר, מ"מ מפקד התחנה, משתדלים שלא להכניס אליו עצורים כלל. עוד יצויין כי באחד התאים ישנן 8 מיטות – כפול מן הקבוע בתקנות²⁴.

7.ב. תנאים היגייניים ותברואתיים קשים

סעיף 9(ב)1 לחוק המעצרים קובע כדלקמן-

"(ב) עצור יהיה זכאי [...] לתנאי תברואה הולמים, לתנאים שיאפשרו לו לשמור על ניקיונו האישי, לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על פי דרישת רופא".

תקנה 4 לתקנות המעצרים, שעניינה תנאי התברואה וההיגיינה במקום המעצר, קובעת כי התאים יסוידו לפחות פעמיים בשנה, כי בכל תא תבוצע פעולת חיטוי והדברה לפחות פעם בשנה, וכי יסופקו לעצורים אמצעים וחומרי ניקוי בכמות הדרושה לשם שמירה על ניקיון התא.

ב-11 מתקני מעצר מתוך 29 מתקנים שנבדקו, נתגלו ליקויים שונים בתנאי ההיגיינה והתברואה²⁵. להלן כמה מן הממצאים:

בית מעצר עמקים: תנאי המעצר הפיסיים נותרו כשהיו מזה שנים רבות. המבנה ישן, ואף כי נמסר למבקרים שהמבואה נצבעה לפי כחצי שנה, הדבר לא ניכר. מספר עצורים התלוננו על מזיקים במקום²⁶.

תחנת משטרת חולון: התנאים השוררים בתנאים ירודים מאוד, ושורר בהם ריח קשה של צחנה וטחב, הנוצר מן השילוב בין הזוהמה לבין חוסר האוורור במתקן. נמסר למבקרים שהמתקן מנוקה בכל בוקר על ידי מנקה ואם הוא מלוכלך באמצע היום מנקים העצורים את התאים בעצמם. עוד נמסר כי עקב המצב הסניטארי המחפיר בתאים, מתקיים במקום מדי חודש ניקוי מקיף בקיטור ונעשה שימוש נרחב בחומצה בכדי לחטא כיאות את המקום. אך כל אלו ללא הועיל – המצב התברואתי במתקן שערורייתי, קירות המתקן מלאי טחב, חלודה וזוהמה, שללא שיפוץ מקיף היא בלתי ניתנת להסרה. כמו כן, בעת הביקור נמצאו שאריות מזון ולכלוך גם מתחת

---

²⁴ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 27.12.06, נמסר כי מכיוון שאך לעיתים רחוקות תאי המעצר בתפוסה מלאה, נעשה מאמץ כדי לפזר את הכלואים בין שלושת התאים לנוחיותם ולרווחתם.

³⁶ בית מעצר עמקים, תחנת משטרת חולון, בית המעצר בנתב"ג, תחנת משטרת מעונה, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זכרון יעקב, בית מעצר אבו-כביר, תחנת משטרת הרצליה, תחנת משטרת רמלה, בית מעצר מגרש הרוסים ותחנת משטרת מעלה אדומים.

²⁶ לדברי רפ"ק דודו סלק, מפקד בית המעצר, בוצע ריסוס נגד מזיקים פחות משלושה חודשים לפני הביקורים. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, מיום 26.2.2007, נמסר כי הדברת מזיקים נערכת אחת לשלושה חודשים ולאחרונה נעשתה בחודש נובמבר 2006. כמו כן, נמסר בתגובה כי היות ומתקן המעצר אמור לעבור לאחריות שבי"ס עד חודש יוני 2007, אין תכנון לשיפוץ בשנה זו מטעם משטרת ישראל.

למזרונים עליהם לנים העצורים, גרביים עבשות ומצחינות, בדלי סיגריות, מצבור אבק ופירות רקובים. למבקרים נמסר כי מדי שבועיים נערכת במקום ביקורת מקיפה מטעם המרפאה לעניין התברואה במקום, וכי מעולם המתקן לא צלח אותה. בעניין זה אף נמסר למבקרים כי רופא המחוז המליץ לא פעם לסגור את המתקן בשל התנאים השוררים בו, אולם הדבר לא נעשה.²⁷

בית מעצר ניצן: בחלק מן האגפים נמצאו מקקים וזוחלים ממינים שונים²⁸. כמו כן, אגף המיון ואגף המעבר הארצי נראו מוזנחים, ולמרות שאגף המעבר שופץ 3 פעמים בשנה האחרונה, מצבו בכי רע. למבקרים נמסר כי מאחר ומדובר באגף מעבר, אשר הכלואים שוהים בו תקופה קצרה והוא אינו אגף הקבע שלהם, הוא סובל מגילויי ונדליוס ופגיעות ברכוש. סוהרי האגף הבהירו כי במידה וישנו תא שאינו הולם מחיית אדם, הם נמנעים מלאישו ומעבירים את הכלואים לתא אחר.

תחנת משטרת זיכרון יעקב: רצפות התאים וקירותיהם מחופים באריחי קרמיקה עד לגובה התקרה, ואולם בביקור היו קירות התאים והתקרות מקושקשים בכתובות גרפיטי שחורות. כמו כן, באחד התאים נמצאו נמלים רבות, שכיסו את המגש שבו הוגשה לעצור קטין ארוחת הבוקר²⁹.

תחנת משטרת הרצליה: תאי השירותים והמקלחת אינם נקיים, ומאחד התאים עלה ריח צחנה כבד מתא השירותים. הקרמיקה, המצפה את הקירות, מלוכלכת בכתמי שומן, ונראה כי לא ניקו את הקירות זמן רב. בשולי מיטות העצורים זרוקים בדלי סיגריות רבים. התקרה מכוסה בכתובות ובלכלוך ונראה כי לא סוידה מזה זמן רב. המבקרים התרשמו כי קיימת תחזוקה שוטפת בתאים, אך לא נעשה בהם ניקיון יסודי והתחושה בתאים מלוכלכת³⁰.

בית המעצר מגרש הרוסים: חלק קטן מן החדרים עבר שיפוץ שכלל סיוד והחלפת קרמיקות, ואולם במרבית התאים, למרות שנראה כי הם סוידו, נצפו קילופים נרחבים בקירות, בעיקר במקלחות, ובחלק מהחדרים נראה עובש על הקירות בתאים ובמקלחות. בנוסף, בתאים באגף הנוער נראתה כמות משמעותית של חרקים ויתושים, וכן שרידי חרקים דבוקים לקירות. חלק מן העצורים התלוננו על כך רבות והציגו בפני המבקרים סימני עקיצות רבים על כל גופם. בנוסף,

---

²⁷ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.2007, נמסר כי העובדה שהתאים לא היו בשימוש מספר חודשים (מכיוון שלא היה צורך בכך) תרמה להיווצרות המצב המתואר לעיל, וכי בעקבות ממצאי הביקורת יבוצע ניקיון יסודי. בנוסף, צויין בתגובה כי אם מוכנס לתא כלשהו עצור, עובדות הניקיון מנקות את התא מדי יום.

²⁸ בתגובת גנ"מ יוסי גובר, מבקר פנים, מיום 8.1.07 נמסר כי מתבצעות פעולות הדברה באופן שוטף על ידי חברה קבלנית חיצונית ויעילות פעולות ההדברה נבדקת ברמה המערכתית. באשר לאגף המעבר הארצי צויין כי באגף יש תנועה של כ-200 כלואים ביום בממוצע, ולכן האגף מקבל התייחסות מיוחדת והקפדה על רמת הגיינה ראויה. באגף מבוצעות פעולות הדברה בתדירות גבוהה יותר, והוא שופץ לאחרונה.

²⁹ פקד אורן רוזן, ראש משרד סיוור של התחנה, מסר בעת הביקור כי התאים יסוידו בזמן הקרוב וכי בחודשיים שלאחר הביקור תבוצע הדברה בכל התאים.

³⁰ במהלך הביקור מסר רפ"ק יהודה בר, מ"מ מפקד התחנה, כי ניקיון תאי המעצר מתבצע ע"י מנקה באופן יומיומי, ואחת לחודש מתבצע ניקיון יסודי על ידי קיטור בתאים. כמו כן, מדי תקופה מתבצעים חיטוי והדברה כנגד מזיקים. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 27.12.06 נמסר כי בעקבות ממצאי הביקורת, נעשה ניקיון יסודי בתאים כולל צביעתם, וכי הניקיון השוטף יטופל מעתה ואילך על ידי חברת ניקיון חיצונית.

חלק מהעצורים מסרו כי הבחינו מספר פעמים בעכברים בחצר. תאי הבידוד במתקן קטנים מאוד, ובהם תחושת מחנק קשה וריח נורא של שתן וזוהמה. המבקרים התרשמו כי התאים אינם ראויים לשמש להחזקת עצורים.³¹

השמירה על תנאי תברואה הולמים מחייבת גם מתן אפשרות לעצור לשמור על היגיינה אישית ברמה ראויה. תקנה 6 לתקנות המעצרים קובעת:

”6. אמצעים לשימוש אישי ולצורך שמירה על נקיונו האישי של העצור

(א) לעצור יסופקו, לשימוש האישי במקום המעצר, מיטה, מזרן ושמיכות נקיות.

(ב) שמיכות העצורים יכובסו או יוחלפו בתדירות שתבטיח את ניקיון.

(ג) לעצור יסופקו במקום המעצר סבון ונייר טואלט בכמות סבירה לשימוש אישי.

(ד) עצור יהיה זכאי להתקלח במים חמים אחת ליום, בכפוף לאמור בתקנה 7.

(ה) עצור שמעצרו הוארך בידי שופט לתקופה העולה על 24 שעות, ושאינו ביכולתו לרכוש או לקבל מגורים מחוץ לבית המעצר מערכת בגדים להחלפה, סדין, מגבת ואמצעי היגיינה בסיסיים, יספק לו מקום המעצר פריטים אלה.”

ב-8 בתי מעצר נמצאו ליקויים בהספקת ציוד אישי בסיסי לעצורים, דבר הפוגע ביכולתם של העצורים לשמור על תנאי היגיינה רצויים וראויים.³² להלן מקצת מן הממצאים:

בית מעצר עמקים: העצורים התלוננו על פשפשים במזרונים ובשמיכות.³³

בית מעצר ניצן: הכלואים באגף המיון התלוננו כי ישנה בעיה של זרם מים חלש במקלחות, כאשר לעיתים עוצמת הזרם אינה מאפשרת להתקלח.³⁴

---

³¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 15.10.06 נמסר כי עבודת הסיווד נעשית בכל התאים במחזוריות רציפה, אך התכיפות מותנית במספר העצורים בתאים ובאפשרות המעשית לפנות תאים מיושביהם כדי לסיידם. באשר לתאי הבידוד נמסר כי אין אפשרות מעשית להחליפם בתאים אחרים, ואולם התחזוקה בהם ראויה והולמת.

³² בית מעצר עמקים, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זבולון, תחנת משטרת שפרעם, תחנת משטרת הרצליה, בית מעצר מגרש הרוסים, תחנת משטרת בית שמש, תחנת משטרת דוד.

³³ לדברי רפ"ק דודו סלק, מפקד בית המעצר, בוצע ריסוס נגד מזיקים פחות משלושה חודשים לפני הביקורים, שכלל את המזרנים, וכי השמיכות מוחלפות אחת לחצי שנה. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 26.2.2007, נמסר כי בעקבות הדוח כביסת שמיכות תיעשה לפחות אחת לחודש, כך שלא יהיה מצב של שימוש חוזר בשמיכה ללא כביסה וחיטוי ראויים.

³⁴ מ"מ מפקד האגף מסר בעת הסיור כי הבעיה ידועה ומצויה בטיפול וכי לאחרונה הוחלפה צנרת המים החמים.

תחנת משטרת שפרעם: התנאים הפיזיים ותנאי התברואה וההיגיינה בתא השירותים והמקלחת ירודים. בשירותים לא היה נייר טואלט, והסבון שהיה בתא שייך לאחד העצורים. העצורים התלוננו כי דרישותיהם לספק להם חומרי ניקיון, נייר טואלט וסבון נופלות על אוזניים ערלות³⁵.

תחנת משטרת חברון: השמיכות שבהן נעשה שימוש על ידי העצורים הן שמיכות שהעצורים "ירשו" מקודמיהם בתאים. במהלך הביקור הוצאה הנחייה מאת מפקד בית המעצר בדבר חלוקת שמיכות נקיות לכל עצור שייקלט במתקן, נאספו כל השמיכות שהיו בשימוש העצורים במתקן והוחלפו בנקיות ומכובסות. כמו כן, במהלך הביקור העלו עצורים רבים את הטענה לפיה לא קיבלו מערכת בגדים חלופית, ואחד העצורים טען אף שהוא לובש את אותה מערכת בגדים מזה חודש וחצי. המבקרים הביאו את הדבר לתשומת ליבם של נציגי הסגל, אשר השיבו כי לא נשמעה בקשה בהקשר זה אף לא מעצור אחד. לדעת המבקרים, יש לערוך לעצור שנקלט במתקן המעצר תשאול פוזיטיבי האם יש ביכולתו לקבל בגדים להחלפה, סדין, מגבת ואמצעי היגיינה בסיסיים, ואם אין לו אפשרות כזו, על בית המעצר לספק לו אותם³⁶.

בית המעצר "מגרש הרוסים": בהמשך לביקורות קודמות, הנהיג מפקד המתקן שיטת עבודה לפיה נערכת בדיקה פרטנית לכל עצור, וכל עצור מקבל עם הגעתו שמיכות נקיות, סדין, לבנים ומוצרי רחצה. ואולם, חלק מן העצורים ציינו בפני המבקרים כי "ירשו" שמיכות שכבר נעשה בהן שימוש על ידי עצורים קודמים, וחלק מן העצורים טענו כי לא קיבלו את הפריטים הנ"ל עם הגעתם לבית המעצר. מדברים אלו עולה כי נדרשת עוד עבודה להטמעתה של השיטה בקרב שוטרי בית המעצר וכן כי טופס ניפוק הציוד יתורגם גם לשפה הערבית והרוסית³⁷.

8.ב. תנאי אוורור בלתי סבירים

סעיף 9(ב)(4) לחוק המעצרים קובע כלהלן-

"(ב) עצור יהיה זכאי [...] לתנאי תאורה ואוורור סבירים בתא".

לפי תקנה 3(ב) לתקנות המעצרים:

³⁵ רס"מ חיים שרגא מסר במסגרת הביקור כי לגישתו תנאי ההיגיינה הינם סבירים ביותר. לדבריו, המתקן מוחזק על ידי עובד ניקיון שמנקה את התאים אחת ליום וכי לעיתים עובדי שירות מנקים גם הם את המתקן. באשר לקריאות העצורים, הסכים רס"מ שרגא כי החוסר בתקן לכלאי פוגעת בשירותים שניתנים לעצורים, היות והיומנאי אחראי על עניינים רבים אחרים מעבר לטיפול בצרכי העצורים.

³⁶ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06 נמסר כי העצורים מקבלים שמיכות נקיות ואלה שהיו בשימוש נלקחות לכביסה אחת לחודש. עוד נמסר כי בבית המעצר יש הקפדה יתרה על קיום נוהל המטה הארצי בדבר אספקת פריטי הלבוש המגיעים לעצור לפי מועדים מפורטים: בקבלתו, כחלוף יום, לאחר ארבעה ימים ובתום שבוע. העצור רשאי ללבוש בגדים המובאים לו על ידי קרוביו, ואם הוא לא מקבל ביקורי קרובים הוא מוגדר כ"עצור נזקק" ומקבל את כל צרכיו (היגיינה ולבוש).

³⁷ רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מסר בתגובתו מיום 26.2.2007 כי כל העצורים מקבלים עם קליטתם בבית המעצר מזרון ושתי שמיכות נקיות, ובנוסף, מי שמבקש ציוד רחצה, או "עצור נזקק", מקבל אותו. העברת הציוד נרשמת בטופס "מעקב עצור" הנחתם על ידי העצור, ובימים אלו נוסף רישום בשפות ערבית ורוסית בסעיף החתימה על הטופס.

"בתא יהיה חלון שיאפשר אוורור מן החוץ; תא שאין בו חלון כאמור יותקנו בו אמצעי אוורור חלופיים סבירים".

ב-16 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים שנבדקו, נמצא כי תנאי האוורור בתאים הינם לקויים³⁸. במתקנים רבים השהייה בתאים קשה מנשוא בשל העדר אוורור נאות. כאשר מתווספים לתנאי האוורור הלקויים גם תנאי צפיפות קשים, תנאי היגיינה לקויים, ופגיעה בזכות הטיול היומי, השהות במתקני המעצר הופכת לבלתי נסבלת.

להלן כמה מן הממצאים:

תחנת משטרת חולון: פתחי האוורור הקיימים בתאים אטומים כתוצאה מהצטברות לכלוך ואבק, ואינם מאפשרים זרימת אוויר טבעי אל התאים ומהם. בשניים מהתאים אין כל מערכת אוורור וישנה תחושת מחנק וצחנה³⁹.

בית מעצר נתב"ג: תאי המעצר מחניקים ולא מאווררים. בכל תא חלון מסורג החסום על ידי וונטה, באופן שאינו מאפשר כניסה של אוויר. ביום הביקור לא הופעלה הוונטה לבקשת העצורים, וזאת בשל הרעש החזק הנגרם מהפעלתה⁴⁰.

תחנת משטרת שפרעם: בחדרים אין חלונות כלל. ברחבת התאים נשמע רעש של מזגן אך בחדרים עצמם המזגן אינו מורגש כלל ויש תחושת מחנק כבדה במיוחד. בתאים יש אומנם פתחים למעבר אוויר מהמזגן, אך המעברים עשויים סורגים שהצטבר עליהם לכלוך רב⁴¹.

בית מעצר מגרש הרוסים: החדרים ברובם דחוסים מאוד ומחניק בהם מאוד. אין חלון באף תא מעצר, ופתח האוורור אינו מספק מענה לתחושת המחנק השוררת בחדרים. במרבית החדרים ישנם ריחות לא נעימים ואף סירחון. כל המבקרים חשו ברע בתום הביקור, בשל תנאי האוורור הבלתי סבירים הקיימים בתאים. בפתח הביקור נמסר למבקרים כי טרם חלה התקדמות בעניין התקנת מערכת האוורור בבית המעצר, וזאת על אף ההבטחה שניתנה בשנה שעברה, לפיה אושר

---

³⁸ תחנת משטרת חולון, בית מעצר נתב"ג, תחנת משטרת זכרון יעקב, תחנת משטרת שפרעם, בית מעצר אבו כביר, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת חברון, תחנת משטרת רמלה, תחנת משטרת לוד, תחנת משטרת צפת, תחנת משטרת קרית גת, בית מעצר מגרש הרוסים, תחנת משטרת בית שמש, תחנת דוד, תחנת משטרת בית שאן, תחנת משטרת אילת.

³⁹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.07, נמסר כי פתחי האוורור ינוקו מהצטברות הכללית שבהם.

⁴⁰ בתגובת רפ"ק מאירה עמירה, קצינת ביקורת ותלונות ציבור, נמסר כי בבית המעצר מותקנות וונטות תקינות המופעלות בשוטף ולרוב מופסקות לפי דרישת העצורים. לעניין הרעש, יטופל במסגרת שיפוץ הצפוי במתקן בשנה הקרובה.

⁴¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.10.06 נמסר כי גורמים מקצועיים במרחב גליל מטפלים בשדרוג מערכת האוורור, וכי אין אפשרות ליצור חלון לחדירת אור יום בגלל אילוצי בינוי.

תקציב בסך 2.5 מיליון ₪ להתקנת מערכת אוורור בבית המעצר. מפקד בית המעצר ציין כי הנושא מצוי בטיפול בין גורמי אגף תחזוקה לוגיסטי לבין המטה הארצי, וכי עדיין אין התקדמות בטיפול בנושא⁴².

תחנת משטרת בית שמש: בתאים ישנם חלונות, אך הם חסומים באמצעות פח, סורגים ורשתות צפופות, באופן שנמנע מעבר של אור שמש ואוויר צח. בתאים קיימת מערכת מיזוג המופעלת לסירוגין, בהתאם לבקשות העצירים, אך למרות הפעלת המיזוג, האוויר בתאים דחוס למדי. יש לציין, כי בעת הביקור היה רק עצור אחד בכל תא, וכי נראה כי במידה והייתה תפוסה רבה יותר בתאים, תחושת המחנק הייתה בוודאי מחריפה. בשיחה עם עצור קטין ששהה שלושה ימים בתא, הלה מסר כי חש בקשיי נשימה⁴³.

9.ב. ליקויים הנוגעים לתאי המקלחת והשירותים

סעיף 9(ב)(1) לחוק המעצרים ותקנה 3(ב) לתקנות המעצרים קובעים את החובה להעניק לעצור תנאים תברואתיים הולמים, שיאפשרו לו לשמור על ניקיונו האישי, באופן שתישמר פרטיותו. תקנה 3(ה)(5) לתקנות מוסיפה, כי לעניין תאים שתכנונם יחל לאחר תחילת התקנות, וככל הניתן לעניין תאים משופצים, תהיה הפרדה בין המקלחת לבין השירותים.

ב-25 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים שנבדקו, לא קיימת הפרדה בין השירותים לבין המקלחת, בכל התאים או בחלקם⁴⁴. יודגש, כי העדר ההפרדה בין השירותים לבין המקלחת מתבטא בכך, שחור הניקוז של המקלחת הוא, למעשה, שרותי הכריעה, ועל העצורים להתקלח מעל חור השירותים. הדבר גורם ללכלוך, לריחות צחנה ועלול אף לפגוע בבריאותם של העצורים ולפגיעה קשה בכבודם.

להלן חלק מן הממצאים:

---

⁴² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 15.10.06, נמסר כי אין צפי להתקנת מערכת מיזוג אויר מרכזית השנה כי טרם אושר תקציב לכך וכי מחוז ירושלים פועל מול גורמי משטרה רלוונטיים להשגת התקציב הדרוש, אם כי יש קשיים רבים ומדובר בעלות גבוהה.

⁴³ רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מסר בתגובתו מיום 30.1.07 כי הלכלוך שחסם את חלונות התאים הוסר וכי האוורור השוטף מתאפשר גם באמצעות מיזוג וגם במכשירי וונטה.

⁴⁴ תחנת משטרת חולון, בית מעצר נתב"ג, תחנת משטרת נהריה, תחנת משטרת כרמיאל, תחנת משטרת מעונה, בית מעצר גליל, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זבולון, תחנת משטרת זכרון יעקב, תחנת משטרת שפרעם, בית מעצר קישון, בית מעצר אבו-כביר, תחנת משטרת הרצליה, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת חברון, תחנת משטרת רמלה, תחנת משטרת לוד, תחנת משטרת צפת, תחנת משטרת קרית גת, בית מעצר מגרש הרוסים, תחנת משטרת בית שמש, תחנת דוד, תחנת משטרת מעלה אדומים, תחנת משטרת בית שאן, תחנת משטרת אילת.

תחנת משטרת חולון: אין הפרדה בין השירותים והמקלחת. מדובר בחדרון קטן ומצחין, ובו בור בתחתית הרצפה לעשיית צרכים, המעלה חלודה, ומעליו צינור מים המשמש כמקלחת. מהחדרים עולה ריח צחנה וטחב.⁴⁵

תחנת משטרת חברון: בחלק מתאי השירותים והמקלחות מותקנות מצלמות, הפוגעות בפרטיותם של העצורים.⁴⁶

תחנת דוד: קיימת הפרדה בין השירותים והמקלחות לבין חלק המגורים באמצעות דלת ברזל. ואולם, דלת זו אינה לכל אורך הפתח, אלא היא דלת ציר בגובה 2/3 הפתח, באופן שאינו מאפשר פרטיות סבירה לעצור. הפרדה מלאה בין המקלחת והשירותים, הממוקמים באותו התא, קיימת רק בתא אחד, בעוד שבשני קיימת הפרדה רק בקו הראייה ובשלישי אין הפרדה כלל.⁴⁷

10.ב. תאורה חלשה

סעיף 9(ב)(4) לחוק המעצרים קובע כי עצור יהיה זכאי, בין היתר, לתנאי תאורה סבירים, ותקנה 3(ד) לתקנות המעצרים קובעת, כי:

"בכל תא תהיה תאורה חשמלית שתאפשר, באופן סביר, קריאה".

ב-4 מתקני מעצר מתוך 29 מתקנים, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התרשמו המבקרים שהתאורה בתאים הינה תאורה קלושה, שאינה מאפשרת קריאה באופן סביר.⁴⁸ להלן שניים מן הממצאים:

תחנת משטרת חולון: במתקן המעצר ובתאים התאורה מועטה ביותר, ויחד עם צבע הקירות הכהה, נוצרת תחושת מחנק וקלסטרופוביה.⁴⁹

תחנת משטרת לוד: על החלונות מותקנת מערכת סורגים כפולה, כך שאור יום כמעט ואינו מגיע לתאים.⁵⁰

---

⁴⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.07 נמסר כי השירותים במצבם כיום אינם ראויים לשימוש ולכן תיבחן האפשרות לשפצם.

⁴⁶ בעקבות הביקורת, נמסר בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06 כי המצלמות המכוונות לתאי השירותים יפורקו ויוצאו מהתאים.

⁴⁷ רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מסר בתגובתו מיום 1.11.06 כי ההפרדה הקיימת היא הטובה ביותר לפי נוהלי המשטרה, ואולם בעקבות המלצת הביקורת תיבדק האפשרות לשפר את הפרטיות הדרושה.

⁴⁸ תחנת משטרת חולון, מתקן המעצר בתחנת משטרת נמל התעופה בן-גוריון, תחנת משטרת לוד, תחנת דוד.

⁴⁹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.2007 נמסר כי התאורה בתאים תואמת את זו של שאר מתקני המעצר במחוז תל-אביב, ואולם תופנה דרישה מתאימה לגורמים המקצועיים במחוז כדי לשקול את העצמתה.

ב.11. חוסר בריהוט מינימלי

תקנה 3(ה)1 לתקנות המעצרים קובעת, כי בתא מעצר יותקנו שולחן, מושבים ומדפים להחזקת חפצים אישיים של עצורים, אשר הם זכאים להחזיקם על פי התקנות. תקנות אלו חלות על תאי מעצר, שתכנון בנייתם החל לאחר תחילתן של התקנות. ברם, יש להחילן, ככל הניתן, גם על שיפוץ התאים הקיימים.

ב-13 מתקני מעצר מתוך 29 מתקנים, בהם ביקרו אנשי הסנגוריה הציבורית נמצא, כי בכל התאים או בחלקם אין שולחנות, מושבים או מדפים לשם החזקת חפצים אישיים⁵¹.

להלן חלק מן הממצאים:

תחנת משטרת חולון: בתאים אין שולחנות, והעצורים נאלצים לאכול על מיטותיהם. בנוסף, המזרונים המצויים על המיטות, אשר נמסר כי הם חדשים, הינם דקים וקטנים ואינם מתאימים למידותיו של אדם נורמלי. כמו כן, לעצורים אין ארונות לאחסון את חפציהם האישיים, כך שהחפצים פזורים על רצפת התא, באופן שמוסיף לתנאי הצפיפות הקשים⁵².

תחנת משטרת זבולון: בתאים אין ארונות לאחסון חפציהם האישיים של העצורים. אחד התאים בנוי כמסדרון צר ואין בו שולחן או ספסל. העצורים בתא "אלתרו" שולחן מקופסת קרטון⁵³.

תחנת משטרת חברון: על אף שהמתקן עבר שיפוץ לפני כחמש שנים, התאים אינם מצוידים בשולחן, והעצורים אוכלים את מזונם על הארץ. נציגי המתקן מסרו בעת הביקור כי שטח התא אינו מאפשר הכנסת שולחן⁵⁴.

תחנת דוד: בתאים קיימות ארונות אישיות לאכסון חפציהם של העצורים, אך לארונות אין מנעולים. נוכח החשש מהיעלמותם של חפצים אישיים יקרי-ערך, מחויבים העצורים להפקידם⁵⁵.

---

⁵⁰ בתגובת ראש היחידה הארצית לביקורת, נצי"מ אברהם דוידוביץ, מיום 12.7.06, נמסר כי בית המעצר עבר שיפוץ שכלל את חלונות בית המעצר.

⁵¹ תחנת משטרת חולון, תחנת משטרת נתב"ג, תחנת משטרת כרמיאל, תחנת משטרת מעונה, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זבולון, תחנת משטרת שפרעם, תחנת משטרת הרצליה, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת חברון, תחנת משטרת רמלה, תחנת משטרת בית שמש, תחנת משטרת דוד.

⁵² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.07, נמסר כי התאים כל כך צרים, עד שהתקנת שולחן, ספסל או ארונית תכביד עוד יותר על הצפיפות בהם. עם זאת, היות והמתקן ישמש רק כאשר אין מקומות כליאה בבית המעצר המחוזי או בבית המעצר במרחב יפתח, ייכלאו בתחנה עצורים מעטים, ותישקל האפשרות כי יאכלו מחוץ לתאים, באחד החדרים בהשגחה ראויה. עוד נמסר כי המזרונים הבלויים יוחלפו לאלתר במזרונים עבים יותר, ואם לא יהיה בכך די, יינתן לעצור עוד מזרון למיטתו.

⁵³ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 31.12.06, נמסר כי בשל הצפיפות, לא ניתן להתקין בתאים ספסל ושולחן.

⁵⁴ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06, נמסר כי האפשרות להתקנת שולחן בתאים תיבדק על ידי הגורם המקצועי במטה הארצי, לאחר שמרחב חברון יוציא פנייה בעניין לאגף לתמיכה לוגיסטית.

ב.12. שלילת הזכות להליכה באוויר הפתוח

בהתאם לסעיף 9(ב)5 לחוק המעצרים ובהתאם לתקנה 9 לתקנות המעצרים, זכאי עצור להליכה באוויר הפתוח למשך שעה מדי יום, בשעות היום, אם תנאי מקום המעצר מאפשרים זאת. בכל מקרה קובעות התקנות, כי לא יוחזק עצור למעלה משבעה ימים במקום מעצר, שבו לא ניתן לממש את זכותו להליכה יומית, וישנה חובה להעבירו למקום מעצר אחר, שתנאיו מאפשרים לו את מימוש הזכות.

ב-17 מתקנים מתוך 29 מתקני המעצר שנבדקו על ידי אנשי הסניגוריה הציבורית נמצא, כי מופרת זכותם של עצורים להליכה יומית באוויר הפתוח⁵⁶. ב-11 מתקנים נמצא, כי מופרת הזכות להליכה יומית גם לגבי עצורים המוחזקים מעל לשבעה ימים, הזכאים לכך לפי חוק, כאשר בחלק מן המקרים מדובר בעצורים המוחזקים במעצר מספר שבועות ואף חודשים⁵⁷.

לא זו אף זו, נמצא כי במתקנים בהם אין חצר טיולים מסודרת ומגודרת כנדרש, נלקחים העצורים לטיול בשטחים שונים בבית המעצר ומחוצה לו, כשהם כבולים ברגליהם באזיקים ומלווים בשוטר. להלן מספר דוגמאות בהן מופרת הזכות להליכה באוויר הפתוח:

תחנת משטרת חולון: בבית המעצר אין חצר טיולים, ועצורים רבים נאלצים להיות סגורים בתאים הצפופים תקופות ממושכות, ללא הליכה באוויר הפתוח או חשיפה לאור יום וללא אפשרות לנוע מעבר לשטח המצומצם בין המיטות בתא המעצר⁵⁸.

תחנת משטרת זבולון: הדוח הקודם התריע על העדר חצר מיוחדת להליכה יומית של העצורים, המופרדת משאר חלקי התחנה, ואולם דבר לא נעשה בעניין. העצורים מוצאים כבולים ואזוקים להליכה בחצר הציבורית של התחנה, המשרתת את שוטרי התחנה ואת העוברים והשבים, ואף זאת לא מדי יום, וזאת עקב עומס העבודה בבית המעצר⁵⁹.

---

⁵⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 1.11.06, נמסר כי נרכשו מנעולים לארונות ונופקו לכלואים הנזקקים להם.

⁵⁶ משטרת חולון, בית המעצר בנתב"ג, משטרת נהריה, משטרת כרמיאל, משטרת מעונה, משטרת זבולון, משטרת זיכרון יעקב, משטרת שפרעם, משטרת הרצליה, משטרת ראשון לציון, משטרת רמלה, משטרת לוד, משטרת קרית גת, משטרת בית שמש, תחנת דוד, משטרת מעלה אדומים ומשטרת אילת.

⁵⁷ משטרת חולון, משטרת כרמיאל, משטרת מעונה, משטרת זבולון, משטרת שפרעם, משטרת ראשון לציון, משטרת רמלה, משטרת לוד, משטרת בית שמש, תחנת דוד ומשטרת אילת.

⁵⁸ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 30.1.07, נמסר כי לא ישהו במתקן עצורים בעלי זכות לטיול באוויר הפתוח.

⁵⁹ לדברי היומנאי עמי לסט וקצין המבצעים של התחנה, רפ"ק יוסי עמיאל, העצורים מוצאים לחצר בשעות אחר-הצהריים, כאשר אין עוברים ושבים בחצר. כמו כן, נמסר בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 31.12.06, כי המתקן אינו בנוי להחזיק כלואים בעלי זכות להליכה יומית, בשל היעדרה של חצר ראוייה, ואולם התחנה נאלצת לעיתים להחזיקם בשל העדר בית מעצר מרחבי במרחב חוף ואי הקצאת מקומות כליאה בבית מעצר קישון המצוי בניהול שבי"ס. כן צוין כי נעשה מאמץ מתמיד להעביר את העצורים הזכאים לבית מעצר אשר עונה על

תחנת זכרון יעקב: במתקן המעצר קיימת חצר מיוחדת, המופרדת משאר חלקי התחנה, המשמשת את העצורים להליכה יומית. למרות זאת, וכפי שהוזכר גם בדוח הקודם, העצורים אינם מוצאים להליכה יומית. בביקור פגשו המבקרים עצור קטין השוהה 13 ימים במעצר, אך טרם הוצא אפילו פעם אחת לחצר הטיולים. בתגובה לממצא זה, נמסר ע"י פקד אורן רוזן, ראש משרד סיור של תחנת זכרון יעקב, כי אין בתחנה כוח אדם המאפשר להוציא את העצורים מדי יום להליכה יומית, וכי הוצאת העצורים להליכה הינה באחריות היחידה החוקרת את העצור ובכפוף להגעת שוטרי היחידה החוקרת למתקן המעצר⁶⁰.

תחנת משטרת ראשון לציון: במתקן מוחזקים עצורים למעלה מ-7 ימים, מבלי שקיימת במתקן חצר טיולים. הזמן היחיד שבו יוצאים העצורים מן התא הוא כאשר הם מנקים אותו, ואף אז היציאה אינה לאוויר הפתוח, אלא למסדרון הסגור המחבר בין התאים⁶¹.

תחנת משטרת רמלה: כפי שהוער גם בדוח הקודם, העצורים אינם זוכים לטיול יומי. ביום הביקור שהה במתקן עצור עד תום ההליכים, אשר שהה במתקן כחודש וחצי מבלי שזכה לצאת לטיול באוויר הפתוח או לראות אור יום. סני"צ יורם יפרח, מפקד תחנת רמלה, ורפ"ק יצחק פרץ, מפקד סיוע שפלה, מסרו במהלך הביקור כי בשל שיקולים מערכתיים – היעדרה של חצר טיולים מגודרת הצמודה למתקן והעדר כוח אדם – לא מתממשת הזכות, וכי פנו בעבר לגורמים הרלוונטיים בניסיון לשפר את התנאים הסביבתיים והמבניים, אך טרם נענו⁶².

תחנת משטרת אילת: במתקן אין חצר טיולים, וזאת על אף שמוחזקים בו עצורים לפרקי זמן של שבועות וחודשים (אחד העצורים שבו פגשו המבקרים שהה במתקן מזה חודשיים וחצי), בהם אין העצור יכול לחלץ את עצמותיו ולחסות תחת קרני השמש. הנושא הועלה גם בדוח משנת 2005, ובתגובת מבקר המשרד לביטחון פנים נאמר אז כי התחנה עושה מאמצים לאפשר לעצורים טיול בחצר אחת לשבוע למשך 10-15 דקות תחת השגחה וכי ישנה תוכנית לגדר חלק מחצר המרחב על מנת ליצור חצר טיולים לעצורים. מן השיחות עם העצורים בביקור הנוכחי עלה כי לא קיים כל

זכויותיהם ואך במקרים יחידים, בלית ברירה, מוצאים העצורים לחצר הפנימית של התחנה כדי שיטיילו בה כאשר הם אזוקים.

⁶⁰ זאת, פרט לעציר טעון ההגנה, המצוי באחריות המתקן ומוצא על ידי שוטרי התחנה להליכה. בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 31.12.06, נמסר כי טרם נתקבל מענה ראוי לנושא וכי הוא מצוי בבירור.

⁶¹ בתגובתו של פקד שיר גולוס, ע' רמ"ס ראשלי"צ, מיום 23.10.06, נמסר כי נעשית פעילות יומיומית לוויסות העצורים מתחנת ראשון-לציון, שבה אין חצר טיולים, למעצר המרחבי שבו קיימת חצר.

⁶² בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 3.12.06 נמסר כי המתקן נבנה זמן רב לפני כניסתו לתוקף של תקנות המעצרים וכי במרחב הפנימי של התחנה אין אפשרות לבנות חצר טיולים. עוד מסר כי אם נכלא במתקן עצור בעל זכות לטיול יומי, נערך מרחב שפלה לויסות תנועת העצורים כך שהעצור יועבר למתקן המעצר המרחבי או למתקן שב"ס שיוכל בהם לממשה.

נוהל לאפשר טיול בחצר המרחב. המבקרים לא פגשו עצורים שיצאו להליכה, למעט עצור שהיה מוחזק מזה חודשיים, אשר לדבריו הוצא להליכה בחוץ פעם אחת בלבד⁶³.

ב.13. ליקויים במימוש זכות ההיוועצות עם עורך דין

סעיף 34(ב) לחוק המעצרים קובע כלהלן -

”(ב) ביקש עצור להיפגש עם עורך דין או ביקש עורך דין שמינהו אדם קרוב לעצור להיפגש עמו, יאפשר זאת האחראי על החקירה, ללא דיחוי”.

כן קובעת תקנה 11 לתקנות המעצרים, כי פגישת עצור עם עורך דינו תעשה ביחידות, בחדר נפרד בתנאים המבטיחים את סודיות הפגישה, ובאופן המאפשר פיקוח על התנהגות העצור ותנועותיו. בדומה, נאמר בנוהל ראש מדור סיוור במטה הארצי מיום 29.10.1998, המפרש בין היתר את סעיף 34(ב) הנזכר, כי ”יש לאפשר לסניגורים להיפגש פגישה ראשונה עם עצור בכל שעה משעות היממה” (ההדגשות במקור).

ב-8 מתקני מעצר מתוך 29 מתקני המעצר, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, לא קיים חדר המיועד למפגש עם עורכי דין⁶⁴. ב-8 מתקנים, בהם קיים חדר המיועד למטרה זו, התעוררו בעיות שיש בהן כדי לפגוע בזכות לייצוג⁶⁵. להלן חלק מן הממצאים:

תחנת משטרת זבולון: על אף האמור בדוחות קודמים, טרם הוסדר חדר למפגש עו”ד-לקוח, והפגישות נערכות במסדרון המקשר בין יומן התחנה לתאי המעצר. במסדרון ישנה מצלמת וידאו פועלת המקובעת לקיר, והימצאותה יוצרת תחושה קשה של פגיעה בפרטיות ובחסיון הדברים המוחלפים בין העצור לעורך-דינו⁶⁶.

תחנת משטרת הרצליה: במתקן לא קיים חדר מפגש ייעודי. הפתרון הוא מאולתר, על ידי הקצאת חדר פנוי בתחנה, אם מצוי, ולחלופין שימוש בפנינת העישון, שהיא נקייה, מסודרת ומקורה, בחצר התחנה בהשגחת שוטר, תוך שמירה על פרטיות השיחה. על מנת לאפשר לעורך הדין להיפגש עם

---

⁶³ בתגובת נצי”מ יהודה דהן, מפקד מרחב אילת, מיום 10.4.07, נמסר כי החל מחודש מרץ מאפשרים לעצורים לצאת לטיול חצר לפחות פעמיים בשבוע ובנוסף לכך יוצאים העצורים פעם בשבוע לביקוש משפחות. עוד צוין כי פרק הזמן בו שוהים העצורים בבית המעצר עד להעברה לשב”ס צומצם למספר ימים מועט.

⁶⁴ משטרת חולון, משטרת נהריה, משטרת זבולון, משטרת קרית גת, משטרת דוד, משטרת אילת, תחנת משטרת שפרעם ותחנת משטרת בית שמש.

⁶⁵ בית מעצר עמקים, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זיכרון יעקב, תחנת משטרת הרצליה, תחנת משטרת ראשון לציון, בית מעצר מגרש הרוסים.

⁶⁶ לדברי סגל התחנה, מצלמת הוידאו לא פועלת, אין בתוכה קלטת והיא מותקנת במקום לשם צילום סטילס של העצורים בלבד. בתגובתו של רפ”ק חררדו מירוצ’ניק מיום 31.12.06 נמסר כי במועד קרוב יסופץ יומן התחנה ומתוכנן בו חדר מפגש ראוי, ובינתיים המפגשים מתקיימים בחדר סמוך.

העצור, יש לדאוג כי נמצא במקום שוטר שישגיח על העצור, ומכיוון שמדובר בתחנה קטנה, עם מצבת כוח אדם מצומצמת, לעיתים לוקח זמן עד שמגיע שוטר מהשטח לתחנה, ועורך הדין נאלץ להמתין.⁶⁷

תחנת משטרת ראשון לציון: במתקן המעצר יש חדר, המיוחד הן למפגש עו"ד-לקוח והן לביקורי משפחות. החדר קטן ביותר (2.5 מ"ר) והוא מחולק לשניים באמצעות חלון זכוכית, כאשר התקשורת בין העצור לעורך הדין נעשית באמצעות מכשיר טלפון בלבד. כמו כן, החדר נמצא מטרים ספורים מעמדת הכלאים, מה ששולל אפשרות לסודיות בפגישות.⁶⁸

בית מעצר מגרש הרוסים: אין די חדרי מפגש בין עצורים לעורכי דין. על אף סיכום לפיו תינתן עדיפות לעורכי דין בתאי המפגש הקיימים, עדיין נתקבלו תלונות לפיהן שוטרי בית המעצר מבצעים בתאים מטלות שונות הקשורות לקליטת עצורים, כגון חיפושים. כמו כן, גורמים שונים הפועלים בבית המעצר, כגון הצלב האדום, עושים שימוש בתאים (בימי רביעי אחד התאים מוחזק במשך כל היום על ידי הצלב האדום), והדבר גורם לכך שעורכי הדין נאלצים להמתין זמן ממושך ביותר עד לקיום המפגש עם העצור. בעיה נוספת היא צמצום שעות הביקור (עד השעה 15:45 בימי חול ועד 11:45 בימי שישי), המקשה גם הוא על פעילותם של עורכי הדין.⁶⁹

תחנת דוד: כפי שנוכר גם בדוחות קודמים, אין חדר מיוחד המוקצה למפגש עם עורך דין, והפגישות מתקיימות בחלל המצוי בין שלושת התאים, באופן הפוגע בסודיות השיחה.⁷⁰

ליקויים באשר לשילוט המידע עצורים בדבר זכויותיהם: תקנה 20 לתקנות המעצרים קובעת, כי בכל מקום מעצר יותקן שלט, במקום בולט לעין, המפרט את עיקרי זכויות העצורים, את

---

⁶⁷ רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מסר בתגובתו מיום 27.12.06 כי קשיים פרקטיים מונעים את האפשרות לסדר מקום ייחודי למפגשים, ואולם המפגשים מתקיימים בתנאים של סודיות ודיסקרטיות, בין אם בחדר פנוי בתחנה, בפירת העישון הנקייה והמסודרת או בחצר הפנימית של התחנה, כאשר תנאי מזג האוויר הולמים שהייה בחוץ. עוד נמסר כי המתנה ממושכת לקיום המפגש נובעת לרוב מהיעדר הודעה מוקדמת של עורך הדין המבקר על בואו, והבעיה מחריפה בשעות הערב והלילה, כאשר לעיתים יש להזעיק שוטר מסיור בחוצות העיר כדי שישב מיד לתחנה להשגיח על המפגש. ואולם, נמסר כי למען הסדר הטוב, בכוונת פיקוח התחנה להתחיל בתיעוד שעת הגעתו של עורך הדין לתחנה והשעה בה התחיל המפגש עם לקוחו, כדי לבחון כל מקרה לגופו.

⁶⁸ בתגובתו של פקד שיר גולוס, ע' רמ"ס ראש"צ, נמסר כי קיימת תוכנית ארצית לבניית תחנה חדשה, וכאשר תיבנה יילקחו בחשבון תאים ותנאים שיענו לדרישות החוק.

⁶⁹ מפקד בית המעצר מסר בעת הסירור כי בחודשים הקרובים תחל בניה של חדרי חדשים. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, מיום 15.10.06, נמסר כי באגף הבגירים ישנם שני תאים המיועדים למפגש עם עורכי דין, ובאגף הנוער והנשים תא נוסף. התאים משמשים גם למפגשים עם נציגי הצלב האדום ולקליטת עצורים חדשים שיש לערוך חיפוש על גופן, ולא נעשה בהם שימוש אחר, על מנת לפגוע מעט ככל האפשר בקיום המפגשים המקצועיים. כמו כן, לאחרונה נבדקת האפשרות לבניית תא בידוק חדש בכניסה למתקן המעצר. בנוסף, נמסר בתגובה כי שעות המפגשים ידועות היטב וכי עו"ד שנתקל בבעייה מוזמן להתקשר ישירות למפקד בית המעצר שידאג מייד לפתרון הבעיה. עוד נמסר כי אם מדובר במפגש ראשון אחרי מעצר, הוא ייערך ללא דיחוי בכל שעה ביום.

⁷⁰ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 1.11.06 נמסר כי המפגשים בין עורכי דין לעצורים יוסיפו להתקיים באופן שהפרטיות והדיסקרטיות יישמרו.

חובותיהם, את סמכויות מפקד מתקן המעצר וכן את סדר היום במתקן ואת סדרי העברת בקשות ופניות למפקד המתקן.

ב-4 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות ביישום ההוראה בדבר שילוט⁷¹. להלן מדגם מייצג מן הממצאים:

בית מעצר קישון: קיים שילוט בעברית בעניין זכויות עצורים, אך חסר שילוט כאמור ברוסית וערבית⁷².

תחנת משטרת בית שמש: שלט המיידע את העצורים בדבר הזכות לייצוג מוטבע על הקירות בשני תאים מתוך ארבעה, ובשפה העברית בלבד⁷³.

ליקויים בהעברת מידע לסניגוריה הציבורית בתחנת צפת: מבדיקת כרטיסי החבוש הוברר כי לגבי שניים מן העצורים ששהו באותה עת בתחנה לא הועברו הודעות לסניגוריה על מעצרים. אחד העצורים נעצר בתחנת ראש פינה והועבר לתחנת צפת, וההודעה על מעצרו נמצאה מתויקת בכרטיס החבוש אך לא הועברה למשרדי הסניגוריה. לגבי העצור השני מולא טופס הודעה לסניגוריה, אך אף הוא לא נשלח למשרדי הסניגוריה. בשיחה עם רכז החקירות, רס"מ אבי בן שאנן, נמסר למבקרים כי אנשי החקירות מונחים למלא את הטפסים ולשלוח הודעות לסניגוריה. לדבריו, שני המקרים הללו אינם מצביעים על הכלל. עם זאת, נמסר למבקרים כי קיימת בעיה עם מכשירי פקסימיליה בתחנה – הפקס היחיד נמצא בחדר רכז החקירות, כאשר את הדיו למכשיר הוא רוכש מכספו שלו.

ב.14. ליקויים במימוש זכותם של עצורים לקבלת מבקרים

סעיף 9(ב)(6) לחוק המעצרים קובע כדלקמן:

”(ב) עצור יהיה זכאי [...] לקבלת מבקרים, לשליחת מכתבים ולקיום קשר טלפוני; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום - יהא זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה”.

תקנות 12(א) ו-12(ג) לתקנות המעצרים קובעות כדלקמן:

---

⁷¹ בית מעצר קישון, תחנת משטרת בית שמש, תחנת דוד ותחנת משטרת מעלה אדומים.

⁷² בתגובת גנ"מ ד"ר יוסי גובר מיום 9.1.2007 נמסר כי יוזמנו שלטים כאמור בשפה הרוסית והערבית.

⁷³ בתגובת רפ"ק חרדרו מירוצ'ניק מיום 18.10.2006 נמסר כי שלט בשלוש השפות מותקן בכניסה לתאים וכי לאחרונה נכתב השילוט על גבי הקיר בתאים הגדולים, וכי בתאים הקטנים הדבר ייעשה בימים הקרובים.

”עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לקבל מבקרים במקום המעצר אחת לשבוע לפרק זמן של 30 דקות, בכפוף לאמור בתקנת משנה (ג); ...;

(ג) לא יוחזק עצור הזכאי לקבל מבקרים במקום מעצר שלא ניתן לאפשר בו ביקור מבקרים, במשך למעלה מ- 7 ימים מיום שקמה לו הזכות לכך; ...”.

ב-7 מתקני מעצר מתוך 29 מתקני המעצר, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, נמצאו ליקויים במימוש זכותם של עצורים לביקורי משפחות, בניגוד לאמור בחוק המעצרים ובתקנות המעצרים⁷⁴. להלן חלק מן הממצאים:

משטרת חולון: במתקן המעצר כלל לא קיים חדר המיועד למפגש עם משפחות העצורים.

בית מעצר ניצן: חדר הביקורים בנוי בצורה של הפרדה מוחלטת בין העצורים למבקרים, באמצעות מחיצה הבנויה מרשתות והפרדה נוספת על ידי פרספקס. הפרדה זו גורמת לבעיית תקשורת בין העצורים למבקרים, כשלמעשה עליהם לצעוק על מנת לשוחח זה עם זה. בהתבוננות מן הצד נשמע רעש אדיר, ונראה שתנאי הביקור קשים ולא אנושיים⁷⁵.

בית מעצר אבו-כביר: ביקורי המשפחות לעצורים תושבי השטחים מתאפשרים רק באמצעות שב"ס או הצלב האדום, ולכן בפועל נשללת מעצורים תושבי שטחים רבים זכות הביקור.

משטרת ראשון לציון: במתקן המעצר יש חדר המיועד הן למפגש עו"ד-לקוח והן לביקורי משפחות. החדר הינו קטן ביותר, וגודלו עומד על 2.5 מ"ר, ונוכח צפיפותו הרבה אינו מאפשר שיחה בתנאים הולמים. החדר מחולק לשניים באמצעות חלון זכוכית כאשר התקשורת בין העצור למשפחתו נעשית באמצעות מכשיר טלפון. סידור זה הוא בעייתי, שכן הוא מקשה על קיום קשר בלתי אמצעי של עצור עם קרוביו, ובייחוד הדבר קשה כשמדובר במפגש של העצור עם ילדיו הקטנים. בנוסף, הקצאת חדר אחד בלבד עבור שתי המטרות – הן מפגש עם קרובים והן מפגש עם עורכי-דין – יש בה בכדי לפגוע בזכויות העצורים למפגש עם בני משפחתם ולקיום שיחה לפרק זמן סביר. יצוין עוד, כי החדר נמצא מטרים ספורים מעמדת הכלאים, מה ששולל פרטיות בפגישות הנערכות בין העצור לקרוביו⁷⁶.

---

⁷⁴ משטרת חולון, בית מעצר ניצן, משטרת שפרעם, בית מעצר אבו-כביר, משטרת ראשון לציון, משטרת לוד, משטרת קריית גת.

⁷⁵ קצינת האסירים הסבירה ביום הביקור כי הביקור נערך בצורה זו בשל הדרישות הבטחוניות. בתגובתו של מבקר הפנים של שירות בתי הסוהר מיום 8.1.2007 נמסר כי מחיצת הפרספקס שהותקנה בחדרי הביקורים, המפרידה בין האסירים למבקריהם, מקורה בצרכים הנובעים מטעמי ביטחון ואבטחת המתקן. המחיצה נועדה למנוע בין השאר הברחות של חפצים אסורים. עוד נמסר כי בתוכנית העבודה של שנת 2007 מתוכנן לשפץ את המקום.

⁷⁶ בתגובת עו"ר מ"ס ראש"צ מיום 23.10.2006 נמסר כי קיימת תכנית ארצית לתחנה חדשה, וכי כאשר תיבנה יילקחו בחשבון תאים ותנאים שיענו לדרישות החוק.

יצויין לשבח בהקשר זה **בית מעצר קישון**, אשר בו נבנה קומפלקס שלם שנועד לתת שירות למבקרים והפך את ההליך למהיר ונוח בהרבה עבורם. לשם כך נבנו עמדת קבלה ובידוק, שני תאי חיפוש (גברים ונשים), שני חדרי המתנה גדולים וממוזגים למבקרים עם שירותים צמודים וכן חדר מפגש גדול, מרווח ומאובזר היטב המכיל 20 עמדות מפגש. לרשות המבקרים עומדת מכונה לקניית משקאות קרים ובקרוב תוצב במקום גם מכונה למשקאות חמים. בחדר ההמתנה החיצוני יש באפשרות המבקרים לרכוש כרטיסי חיוג וחפיסת סיגריות עבור העצורים.

ב.15. ליקויים במימוש האפשרות להשתמש בטלפון לעצורים הזכאים לכך

סעיף 9(ב)6 לחוק המעצרים קובע כי עצור יהיה זכאי, בין היתר:

"לקבלת מבקרים ולקיום קשר טלפוני; עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום – יהא זכאי לאלה, רק אם אישר הממונה על החקירה שאין בכך כדי לפגוע בחקירה".

תקנה 10(א) קובעת:

"עצור שהוגש נגדו כתב אישום יהיה זכאי לעשות שימוש בטלפון במקום המעצר פעם ביום לפרק זמן סביר; השימוש בטלפון יהיה על חשבון העצור".

יצויין כי תקנות אלה אינן חלות על עצורים ביטחוניים.

ב-5 מתקני מעצר מתוך 29 מתקנים, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, נמצאו ליקויים במימוש זכותם של עצורים עד תום ההליכים לעשות שימוש בטלפון ציבורי⁷⁷. להלן חלק מן הממצאים:

בית מעצר ניצן: הכלואים באגף המיון התלוננו על כך שכל תא זכאי לשעה אחת ביום לצורך עריכת שיחות טלפון, כך שלכל אחד מהם לא נותר פרק זמן סביר לשיחה עם קרוביו⁷⁸.

תחנת משטרת זיכרון יעקב: במתקן המעצר לא קיים טלפון ציבורי לשימוש העצורים, וזאת על אף שהדבר צוין בדוחות קודמים. העצורים מבצעים שיחות טלפון במזכירות הסמוכה לתאי המעצר, בכפוף לעומס העבודה של היומנאי בתחנה ולרצונו הטוב⁷⁹.

---

⁷⁷ תחנת משטרת חולון, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זיכרון יעקב, תחנת משטרת שפרעם, ובית מעצר מגרש הרוסים.

⁷⁸ מ"מ מפקד האגף השייב ביום הביקור כי לכל כלוא ניתן זמן סביר לשיחת טלפון וכי הסגל מטפל במקרים בהם מתעוררת בעיה ספציפית. בתגובת גנ"מ יוסי גובר, מבקר פנים, מיום 8.1.07, נמסר כי באגף יש בממוצע 152 עצורים ו-17 טלפונים ציבוריים, וכי כל 8 עצורים מקבלים שעת טלפון ביום, וזהו זמן סביר.

⁷⁹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 31.12.06, נמסר כי בעקבות ממצאי הביקורת, מפקד התחנה יטפל, יחד עם קצין הטכנולוגיה של מרחב חוף, בהתקנת טלפון ציבורי על גבי מתקן נייד, שיאפשר להעבירו בין התאים לשימושם של הכלואים.

ב.16. ליקויים בקבלת טיפול רפואי

סעיף 9(ב1) לחוק המעצרים קובע כלהלן -

" עצור יהיה זכאי [...] לתנאי תברואה הולמים, לתנאים שיאפשרו לו לשמור על ניקיונו האישי, לטיפול רפואי הנדרש לשם שמירה על בריאותו ולתנאי השגחה מתאימים על פי דרישת רופא".

כן קובעת תקנה 16 לתקנות המעצרים זכאות לטיפול רפואי של עצור, המבקש לקבל טיפול זה -

"כל עצור המבקש טיפול רפואי זכאי להיבדק בידי חובש או רופא במקום המעצר; כל עצור זכאי לקבל טיפול רפואי הנחוץ לו לשם שמירה על בריאותו, על פי קביעת רופא מקום המעצר, ובדרך שתיקבע בפקודות; בסעיף זה, 'חובש' – מי שקצין רפואי ראשי של משטרת ישראל או קצין רפואה ראשי של שרות בתי הסוהר הסמיכו לבדוק עצורים לפי תקנה זו".

ב-9 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות הקשורות בזכות העצורים לקבלת טיפול רפואי⁸⁰. להלן חלק מן הממצאים:

בית מעצר ניצן: אחראית המרפאה ציינה בפני המבקרים כי מרפאת בית המעצר אינה מקבלת הקצאה לתרופות יקרות ותרופות שאינן כלולות בסל הבריאות עבור כלואים אשר הינם עצורים, ואשר טרם נקלטו בשב"ס ומבחינה פורמלית קופות החולים אמורות לספק להם את התרופות. לעיתים נפתרת הבעיה על ידי פנייה למשפחות הכלואים, אשר רוכשות עבורם את התרופות. בנוסף, העצורים במתקן התלוננו כי זמני ההמתנה לטיפולים רפואיים, כגון טיפולי שיניים, ארוכים ביותר⁸¹.

בית מעצר מגרש הרוסים: בית המעצר נאלץ לטפל בעצורים הסובלים מבעיות רפואיות על אף שאינו ערוך לכך, וזאת בשל אי קליטתם של עצורים אלו על ידי שב"ס, ותוך שהעצורים החולים מוחזקים בתנאים קשים ביותר בבית המעצר. בעת הביקור שהה עצור החולה במחלה מדבקת בתא קטן ביותר בסמוך לתאי הבידוד, כאשר נודף מהם ריח נורא של שתן וזוהמה.

תחנת משטרת בית שמש: בבית המעצר אין רופא או חובש באופן קבוע (לעיתים ובמידת הצורך יש תגבור של חובש ממג"ב), וכל עצור אשר מגיע למתקן אמור לעבור טרם לכך בדיקה רפואית מקדימה על ידי רופא בבית המעצר המחוזי במגרש הרוסים, ובמידה ומתעוררת בעיה רפואית

⁸⁰ בית מעצר אילת, משטרת נתניה, משטרת כרמיאל, משטרת תחנת דוד, בית מעצר שפלה, משטרת טירת הכרמל, משטרת מעלה אדומים.

⁸¹ בתגובתו של גנ"מ יוסי גובר, מבקר פנים, מיום 8.1.07, נמסר כי זמן ההמתנה לטיפולים רפואיים ובכללם לרופא שיניים הוא זמן סביר.

אצל עצור, הוא מועבר לבית המעצר המחוזי על ידי היחידה העוצרת. ראש משרד הסיור של התחנה, רב פקד אילן שנאור, מסר בעת הביקור כי עצורים של תחנת בית שמש עצמה עוברים מעין "תשאול רפואי" על ידי החוקר או הקצין הממונה, ואם הם סבורים כי קיימת בעיה רפואית, מועבר העצור לבית המעצר המחוזי. המבקרים הביעו את עמדתם כי עריכת "תשאול רפואי" על ידי החוקרים עצמם הינה בעייתית, שכן עצורים רבים עלולים לחשוש לספר לחוקרים על בעיותיהם הרפואיות מחמת בושה או חשדנות כלפי החוקרים, גורמים שבדרך כלל אינם תקפים בשיחה עם רופא או חובש שאינם חלק מצוות החקירה, והמחויבים לשמור על פרטיותו של העצור בכל הנוגע למסירת אינפורמציה רפואית⁸².

תחנת משטרת אילת: בבית המעצר ישנו חובש אחד, המתגבר על ידי רס"ר משה כהן, אשר סיים קורס חובשים במהלך השנה האחרונה, ורופא של משטרת ישראל מגיע לבית המעצר אחת לשלושה שבועות. במקרה ועצור זקוק לבדיקה או טיפול רפואי הוא נלקח לבדיקה בבית החולים⁸³.

17. ב. ליקויים בקבלת טיפול פסיכיאטרי

מזה שנים הסנגוריה הציבורית מתריעה בדבר הצורך בטיפול פסיכיאטרי לאוכלוסיית העצורים, אשר אחוז גבוה ממנה סובל מבעיות פסיכיאטריות⁸⁴. גם עצורים אשר נמצאו כשירים לעמוד לדין ולשהות במעצר זקוקים לא אחת למעקב וטיפול מתמשך. העדרו של טיפול פסיכיאטרי מביא במקרים רבים להתדרדרות במצבם הנפשי של עצורים, ואף לניסיונות לפגיעה עצמית ולפגיעה באחרים. הצורך בנגישות לטיפול פסיכיאטרי הכרחי לכל הפחות בבתי המעצר המרחביים. **ב-4 מתוך 8 בתי המעצר המרחביים בהם ביקרנו התגלו ליקויים במערך הטיפול הפסיכיאטרי בעצורים, הנובעים בעיקרם מכך שאין תקן מלא לפסיכיאטר בבית המעצר**⁸⁵.

כמו כן, בבתי מעצר בהם לא מתקיימים ביקורים קבועים על ידי פסיכיאטר, רופא בית המעצר, במידה וישנו כזה, הוא שמגדיר את רמת הפיקוח הנפשי לגבי כל עצור. מצב זה בעייתי והוא מוביל הן לכך שעצורים הזקוקים לטיפול ולהשגחה מיוחדת מפאת מצבם הנפשי אינם זוכים לכך, והן

---

⁸² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.10.06, נמסר כי עצור הטוען שהוא חולה או זקוק לבדיקת רופא מופנה לבדיקת רופא, וכי עצור החולה במהלך שהייתו בתחנה מופנה לבית מעצר מגרש הרוסים ולא נשאר בתחנה.

⁸³ בתגובת נצי"מ יהודה דהן מיום 10.4.07 נמסר כי במתקן יש חובש משטרתי המתגובר בשני חובשים נוספים בהעדרו, כך שניתן לזמן חובש בכל שעות היום, בניגוד לשנה הקודמת, וכי במידת הצורך העצורים מטופלים בבתי החולים או בקופת החולים בה הם חברים..

⁸⁴ הליקויים החמורים בתחום בריאות הנפש נסקרו בהרחבה גם דו"ח ביקורת מתקני מעצר לתקופה שבין נובמבר 2005 לפברואר 2007, שפרסמה לשכת עורכי הדין בחודש מרץ 2007.

⁸⁵ בית מעצר מגרש הרוסים, בית מעצר לכיש, בית מעצר נגב ובית מעצר אבו כביר.

לכך שלעיתים מושמים עצורים אשר יש חשש לגבי מצבם הנפשי בפיקוח מיוחד ללא צורך, וזאת בשל העדרה של בדיקה נפשית מקצועית. הדבר גורם לצפיפות גדולה ולהחמרת התנאים דווקא בתאי הפיקוח, המיועדים לאכלס אוכלוסיית עצורים בעייתית ורגישה.

בהקשר זה יש להזכיר כי בשנת 2006 החל שיתוף פעולה בין **בית מעצר נגב** לבין בית החולים הפסיכיאטרי בבאר שבע, במסגרתו נבדקים עצורים בבדיקה פסיכיאטרית באמצעות מערכת וידאו-קונפרנס, ועד היום נבדקו עשרות עצורים באמצעות מערכת זו. השימוש במערכת הינו חלק מפרויקט רחב יותר באזור הדרום, המבקש לשפר את זמינות השירותים הפסיכיאטריים לאוכלוסייה במחוז זה, החולש על שטח רב בצפיפות נמוכה.

השימוש במערכת נעשה ביוזמת הצוות הרפואי בבית המעצר, במקרים בהם מתעורר הצורך בבירור מצבו הפסיכיאטרי של עצור באופן מיידי. הפרויקט מאפשר בדיקות פסיכיאטריות דחופות, אשר עד עתה היו נמנעות מן העצורים או שאלו היו מוסעים מרחק רב על מנת שיוכלו להיבדק על ידי פסיכאטרים. כיום, בשל החיסכון בזמן ומשאבים ובשל הזמינות שבה ניתן לבצע באמצעות המערכת בדיקה פסיכיאטרית, מתבצעות יותר בדיקות מאשר בעבר. כך למשל, מקרים גבוליים, לגביהם התלבט בעבר צוות בית המעצר האם יש להעביר את העצור לבית החולים הפסיכיאטרי, נבדקים היום באופן מיידי, ולו על מנת להסיר את הספק. כמו כן, באמצעות המערכת ניתן לקבל ייעוץ של רופאים מומחים בתחומים שונים, דבר שכמעט אינו מתאפשר ככל שמדובר בבדיקה רגילה של עצור.

עם זאת, יצויין, כי כאשר ניתן צו שיפוטי המורה על בדיקה פסיכיאטרית, או כאשר הבדיקה נדרשת לצורך ההליך המשפטי (כגון בדיקת כשירות לעמוד לדין וכו') הבדיקה אינה מבוצעת באמצעות מערכת הוידאו-קונפרנס והעצור מובא פיזית למשרד הפסיכיאטר המחוזי בבאר שבע, וזאת בשל הקשיים הכרוכים בבדיקה. כמו כן, יחד עם יתרונות המערכת, אין חולק כי דרך המלך לביצועה של בדיקה פסיכיאטרית היא בדיקה פנים אל פנים, בה יכול הרופא המטפל להתרשם באופן בלתי אמצעי ממטופלו, ועל מן הראוי לקיים דיון מעמיק בסוגיה חשובה זו בעת בחינת הפעלתו של הפרויקט⁸⁶.

בעיה קשה באשר לטיפול הפסיכיאטרי קיימת בבית המעצר **שבתחנת משטרת אילת**. למתקן לא מגיע כלל רופא פסיכיאטר, באופן המסכן באופן קשה את בריאות העצורים. כך, למשל, בדוח הקודם דווח על מקרה בו הוחזק עצור הסובל מבעיות פסיכיאטריות במתקן למשך תקופה ארוכה,

---

⁸⁶ במכתבו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת ראשית, מיום 18.3.07, צוין כי החלופה המיושמת בבית המעצר נגב היא החלופה המועדפת על ידי קצין רפואה ראשי במשטרת ישראל, ובהעדר תקינה מוסדרת של רופא פסיכיאטר במערך הרפואי של בתי המעצר, היא אף הרצויה והנותנת מענה הולם לצרכים הבסיסיים של הכלואים. עוד צוין כי במקרים ראויים נלקח העצור לאשפוז פסיכיאטרי ככל אדם.

אשר במהלכה הוא נכבל באזיקים פעמים רבות בתוך תאו. למרבה הצער התקבלו דיווחים נוספים באשר לכבילת עצורים הסובלים מבעיות פסיכיאטריות או שאינם מקבלים טיפול פסיכיאטרי או שחל עיכוב משמעותי במתן הטיפול. באחד המקרים שהובאו לידיעת הסניגוריה נבדקה עצורה על ידי רופא פסיכיאטר רק לאחר חמישה ימים, ונשארה במעצר בהיותה, ככל הנראה, בהתקף פסיכוטי. לאחר שהשתוללה בתא, נכבלה בידיה וברגליה כשהיא עירומה. המבקרים הביעו דעתם כי החזקת עצור הסובל ממחלה פסיכיאטרית במתקן - בתא קטן למשך תקופה לא קצרה, ללא כל יציאה לאוויר הפתוח (שכן אין בבית המעצר חצר טיולים) וללא השגחת רופא - הינה אסורה בתכלית.⁸⁷

בתחנת משטרת חולון התגלתה תופעה מזעזעת, לפיה כאשר ישנם עצורים מעורערים בנפשם, יש והם יקשרו באזיקים למיטה עת הם נמצאים בהתקף השתוללות, וזאת עד אשר יירגעו, ייקח כמה זמן שייקח.⁸⁸

קושי נוסף, המצטרף לליקויים באשר לטיפול הפסיכיאטרי, הוא כי בחלק מבתי המעצר אין השגחה מספקת על עצורים בעלי נטיות אובדניות, ולא נעשה שימוש רווח במערכות טלוויזיה במעגל סגור. להלן מדגם מן הממצאים:

תחנת משטרת חולון: במתקן המעצר אין מערכת טלוויזיה במעגל סגור. לא אחת ישנם במקום עצורים בעלי נטיות אובדניות, כאשר אין השגחה על כך שלא יפגעו בעצמם. יצוין, כי נמסר למבקרים שזמן לא רב לפני הביקור שם אחד העצורים קץ לחייו.⁸⁹

תחנת משטרת רמלה: בכל תא מותקנת מצלמה, ואולם המצלמות מיושנות ומקובעות בפינות התאים, והן אינן בעלות יכולת תזוזה ושליטה מרחוק, כך ששדה הראייה שנוצר בעזרתן הינו מוגבל ביותר וקיימים שטחים "מתים" רבים. הבעיה מתחדדת כאשר ישנם סכסוכים בין העצורים בתאים והופכת קריטית כאשר שוהים במתקן עצורים אובדניים. יצוין, שסגל המתקן מסר למבקרים כי קיימת מערכת מצלמות חדישה, אשר באפשרותה לצלם את כל חלקי התא, ואולם לא נמצא מימון להתקנתן ועל כן הן מאופסנות במחסני התחנה ללא שימוש.⁹⁰

---

⁸⁷ בתגובת נצי"מ יהודה דהן נמיום 10.4.07 נמסר כי עוד נמסר כי עצורים הסובלים מבעיות רפואיות קשות או פסיכיאטריות מועברים לבית מעצר נגב ומייד עם הגשת כתב האישום מועברים לשב"ס.

⁸⁸ תגובתו של רפ"ק חרדרו מירוצ'ניק מיום 30.1.07, לא התייחסה לעניין זה.

⁸⁹ בתגובת רפ"ק חרדרו מירוצ'ניק מיום 30.1.07, נמסר כי לא ייכלא במתקן זה עצור בעל נטיות אובדניות, וכי משיאובחן אדם כבעל נטיות כאלה, יופנה מייד לבית המעצר המחוזי באבו-כביר.

⁹⁰ בתגובת רפ"ק חרדרו מירוצ'ניק מיום 3.12.06, נמסר כי התקנת המצלמות מצויה בתהליך וכי התבצעו פניות לגורמים המשטרתיים והפרטיים הנוגעים בדבר, כדי לזרז את ביצועה המלא. סגן מפקד המרחב מטפל אישית בנושא, ובשלב הנוכחי ממתניים להצעת מחיר על מנת לתכנן את העלות התקציבית להתקנתן.

מאידיך גיסא, יצויין כי אין לנקוט בדרך של שימוש-יתר בהתקנת מצלמות טלוויזיה במעגל סגור, אשר תוביל לפגיעה קשה בפרטיות, כפי שהדבר נעשה **בתחנת חברון**. בכל תאי המעצר במתקן מותקנות מצלמות, ובשלושה מן התאים מותקנות מצלמות גם בחלק התא המשמש כשירותים ומקלחת. המצלמות המותקנות בתאים מאפשרות צפייה בהם בכל זמן נתון על ידי לחיצת כפתור, ובכך פוגעות בפרטיותם של העצורים באופן בסיסי ביותר. המבקרים הביעו דעתם כי התקנת מצלמות לצורך מעקב אחר עצורים טעוני פיקוח ראויה ונדרשת, ואולם שיטת המעקב הישיר לגבי שאר התאים בכל חלקי התא ובכל שעות היממה, ראויה לגנאי. מדובר בפגיעה בסיסית ובוטה בפרטיותם ובכבודם של האסירים⁹¹.

ב.18. ליקויים בקשר לכמות המזון, איכותו והרכבו

סעיף 9(ב)3 לחוק המעצרים קובע כלהלן -

“(ב) עצור יהיה זכאי [...] (3) למזון בכמות ובהרכב המתאימים לשמירה על בריאותו.”

ב-6 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים, שנבדקו על ידי אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות ביישום ההוראה בדבר מזון⁹². להלן מקצת מן הממצאים:

תחנת זכרון יעקב: לעצורים מוגשות 3 ארוחות ביום. ארוחת הבוקר וארוחת הערב זהות, וכוללות מנת סלט קטנה, מעט גבינה, מעט ריבה, ביצה קשה ופרוסות לחם. ארוחת הצהריים כוללת מנה חמה. העצורים הלינו על איכות המזון הירודה ועל כמותו הזעומה, וכך התרשמו גם המבקרים. תלונות דומות נסקרו גם בדוחות קודמים⁹³.

תחנת משטרת שפרעם: לעצורים מסופקות 3 ארוחות ביום. העצורים התלוננו על איכות האוכל, ולטענתם האוכל אינו טרי, אינו כולל שתייה, ארוחת הבוקר והערב זהות והבשר בארוחת הצהריים אינו אכיל⁹⁴.

תחנת משטרת חברון: במסגרת הביקור התעוררו מספר ליקויים הנוגעים לאספקת האוכל: העצורים אוכלים את הארוחות על הארץ, שכן אין במתקן חדר אוכל ואין שולחנות בתאים. כמו

⁹¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06, נמסר כי הערות הביקורת התקבלו וכי המצלמות המכוונות לתאים יופעלו רק כאשר שוהה בהם עצור טעון פיקוח, והמצלמות שהופנו לתאי השירותים יפורקו ויוצאו מהתאים.

⁹² בית מעצר ניצן, תחנת זכרון יעקב, תחנת משטרת שפרעם, תחנת משטרת חברון, בית מעצר מגרש הרוסים, תחנת משטרת בית שמש.

⁹³ פקד אורן רוזן, ראש משרד סיור של תחנת זכרון יעקב, מסר בעת הביקור כי מדובר במזון המתקבל ממטבח תחנת המשטרה המרחבית, ואותו האוכל מסופק גם לשוטרים בבית המעצר. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 31.12.06, נמסר כי מבחינת איכות מדובר באותם פרטי מזון שמוזנים בהם השוטרים וכי מבחינת כמות תהיה אוזן קשובה לבקשת העצורים לתוספת.

⁹⁴ רס"מ חיים שרגא מסר בעת הביקור כי האוכל סביר ביותר, מכיל את כל מרכיבי המזון החיוניים וטרי. בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 30.10.06, נמסר כי המזון הוא ממטבח התחנה, וכי העצורים מקבלים את אותם הרכיבים כפי שמקבלים השוטרים.

כן, המזון מוגש לעצורים במגשים, כאשר כל מגש משמש להאכלת שני עצורים בו זמנית. המבקרים הביעו בפני מפקד המתקן את דעתם לפיה הגשת המזון כך משפילה, ובעקבות הערותיהם הורה מפקד המתקן לאלתר להפסיק להגיש את המזון כך. בנוסף, המבקרים הבחינו כי העצורים שומרים שאריות מן הארוחות בתאיהם וזאת, לדברי העצורים, מכיוון שמנת האוכל בכל הארוחות מצומצמת ואינה מספקת, ולכן הם שומרים את האוכל לשעה מאוחרת יותר. המבקרים התרשמו גם הם כי מנת המזון שהוגשה לעצורים בארוחת הצהריים הינה מצומצמת ביותר. טענה זו הועלתה בפני סגל המתקן, ואלו השיבו כי לא נתקבלה כל תלונה מצד העצורים וכי עצור שיבקש תוספת מזון יקבלה. ואולם, המבקרים התרשמו כי קיים פער בעניין זה בין הנחיות המתקן לבין מודעות העצורים לכך שהם רשאים לבקש ולקבל תוספת מזון. טענות נוספות שהועלו על ידי העצורים הן כי הם אינם מקבלים פירות כלל וכי המתקן אינו מספק כוסות לצרכי שתייה וכי על עצור המעוניין להשתמש בכוס לצרכי שתייה לרכוש בעצמו מהקנטינה. המבקרים הבחינו עוד כי כאשר חולקו כוסות חד-פעמיות לעצורים, חולקו 2 כוסות לתא שבו שוהים 5 עצורים, עימן היו צריכים העצורים "להסתדר"⁹⁵.

בית מעצר מגרש הרוסים: מן המים שבברזים נדף ריח חזק של ביוב וחלודה, וחלק מן העצורים הביעו חשש לשתות את המים. טענה נוספת שהועלתה על ידי העצורים היא כי השוטרים בבית המעצר מעירים אותם בשעות הבוקר המוקדמות, ואם הם אינם מתעוררים, הם אינם זוכים לקבל ארוחת בוקר ונאלצים להמתין לארוחת הצהריים. כמו כן, חלק מן העצורים התלונן על תחושות רעב, בעיקר באגף הנוער, שם אין אפשרות לקבל תוספת מזון (יצוין, כי בדוח הקודם נזכרו תלונות של עצורים באגף הנוער לפיהן הם אינם מקבלים די מזון במהלך הארוחות). חלק מן העצורים טענו כי זמני הארוחות קצרים מדי (15-10 דקות) וכי מלחיצים אותם לסיים את הארוחות במהירות. המבקרים התרשמו עוד כי מנת הבשר שקיבלו העצורים – שתי נקניקיות בלבד – אין בה כדי להשביע עצור ממוצע.⁹⁶

---

⁹⁵ בעת הביקור השיבו נציגי המתקן כי שטח התא אינו מאפשר הכנסת שולחן; כי המטבח מקבל פירות 3 פעמים בשבוע והטענה כי על דרך הכלל לא מקבלים פירות אינה נכונה; וכי העצורים משתמשים בכוסות הניתנות להם כמאפרות, באופן שאינו מאפשר לעשות בהן שימוש חוזר וכי אין ברשות המתקן תקציב כדי לממן כוסות חד-פעמיות. בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 6.12.06, נמסר: הליקוי בהגשת הארוחה במגשים משותפים תוקן וכי כל עצור מקבל את מזונו במגש משלו; באשר לכמות המזון - הכמות הבסיסית האישית המסופקת לכלואים תואמת את האמור ב"לוח המזון" הקיים במשטרת ישראל וכי כל מי שמבקש תוספת, מקבל אותה; הרכב המזון זהה למזונם של שוטרי המרחב; תהיה הקפדה יתרה שפינוי המגשים אחרי הארוחות ייעשה בסמוך לסיומן; לאחרונה, מקבל כל עצור כוס פלסטיק רב-פעמית שהוא חותם על קבלתה בכניסה למעצר ומשיבה בשחרורו; לגבי הכנסת שולחנות לתאים – התקנת שולחן תיבדק על ידי הגורם המקצועי במטה הארצי, לאחר שמרחב חברון יוציא פניה בעניין לאגף לתמיכה לוגיסטית.

⁹⁶ במסגרת הביקור נמסר למבקרים כי תינתן הוראה לאפשר תוספת מזון באגף הנוער. בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 15.10.06, נמסר כי ביום 27.7.06 נעשתה בדיקה של איכות המים על ידי חברה אזרחית וכל הבדיקות נמצאו תקינות. עוד נמסר כי העצורים הקטינים מקבלים תוספת למזונם אם רצונם בכך וכי לעיתים מובאים לאגף הנוער יותר מגשים ממספר הכלואים כדי להשביע את רעבונם. כמו כן, נמסר כי בשעות הלילה מוחזקים באגף זה ובאגף הנשים לחם, ממרח שוקולד וירקות, כדי שישמשו ארוחה נוספת.

ב.19. אי שמירה על כללי הפרדה בין סוגי העצורים והאסירים

סעיף 8 לחוק המעצרים קובע את חובות הפרדה הבאות:

”(א) עצור יוחזק בנפרד מאסירים שנגזר דינם.

(ב) עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום יוחזק בנפרד מעצורים שהוגש נגדם כתב אישום ועצור במעצר ראשון יוחזק בנפרד ממי שכבר היו במעצר או במאסר, ככל שתנאי מקום המעצר מאפשרים זאת.

(ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) ניתן שלא להחזיק עצור בנפרד כאמור, מטעמים של טובת העצור או טובת החקירה.”

ישנה חשיבות רבה לקיומן של הפרדות אלו, שמטרתן העיקרית היא לשמור על רמת סיכון נפשית ופיסית נמוכה יותר לעצורים מסוימים.

כמו כן, סעיף 13 לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל”א-1971 קובע כי:

”לא יוחזק קטין במעצר, אלא בבית מעצר נפרד לקטינים או באגף בבית מעצר כללי, ובלבד שאותו אגף מופרד לחלוטין, יועד לקטינים בלבד, ולא יהיו גישה או קשר ראייה בינו לבין אגפיו האחרים של בית המעצר או שוכניו.”

ב-4 מתקני מעצר מתוך 29 המתקנים, בהם ביקרו אנשי הסנגוריה הציבורית, לא נשמרת הפרדה בין עצורים לבין אסירים⁹⁷; ב-8 מתקנים לא נשמרת הפרדה בין עצורי ימים לבין עצורים שהוגש נגדם כתב אישום⁹⁸; ב-6 מתקנים לא נשמרת כראוי הפרדה בין עצורים שזהו להם מעצרם הראשון לבין עצורים אחרים⁹⁹. במתקן אחד לא נשמרה כראוי הפרדה בין קטינים לבגירים¹⁰⁰.

אכן, הפרדת עצורים מאסירים שפוטים היא חובה שבחוק, ואילו שאר הפרדות חלות ככל שתנאי מקום המעצר מאפשרים זאת, ואולם לגבי כל הפרדות יש לפחות לשאוף לקיימן, ונראה שבעניין זה יש לעשות יותר. לכל הפחות, יש להקפיד הקפדה יתרה לשמור על הפרדה בין אסירים לבין עצורים, המתחייבת בחוק.

⁹⁷ בית מעצר נגב, בית מעצר ניצן, תחנת משטרת זבולון ותחנת משטרת רמלה.

⁹⁸ בית מעצר נגב, בית מעצר לכיש, תחנת משטרת זבולון, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת רמלה, תחנת משטרת לוד, תחנת משטרת קרית גת ותחנת משטרת אילת.

⁹⁹ בית מעצר נגב, בית מעצר לכיש, תחנת משטרת זבולון, תחנת משטרת זכרון יעקב, תחנת משטרת ראשון לציון, תחנת משטרת אילת.

¹⁰⁰ תחנת מעלה אדומים.

להלן מקצת הממצאים :

בית מעצר נגב: אין הפרדה בין עצורים לאסירים שנגזר דינם; בין עצורים עד תום ההליכים לבין עצורים שטרם הוגש כנגדם כתב אישום ובין עצורים שזה להם מעצרם הראשון לבין עצורים שכבר היו במעצר או במאסר¹⁰¹.

תחנת משטרת שפרעם: רוב העצורים הפליליים הינם "עצורי ימים" שטרם הוגש כנגדם כתב אישום, ולעיתים רחוקות נקלטים עצורים שהוגש כנגדם כתב אישום ואף שפוטים. המגמה היא להפריד בין עצורים שהוגש כנגדם כתב אישום לבין עצורים שטרם הוגש כנגדם כתב אישום. עם זאת, בעת הביקור לא נעשתה הפרדה בין עצורים פליליים לבין עצורים של הוצאה לפועל, על אף שנותרו שני תאים פנויים¹⁰².

משטרת ראשון לציון: לא נעשית הפרדה בין עצורי ימים לבין עצורים שהוגש כנגדם כתב אישום, מכיוון שבמתקן שלושה תאים בלבד. ההפרדה בין העצורים נעשית על בסיס מחלה או חשש לנטיות אובדניות¹⁰³.

תחנת משטרת אילת: בבית המעצר שוהים "עצורי ימים", עצורים עד תום ההליכים ועצורי הוצאה לפועל. יש הפרדה בין גברים ונשים, קטינים ובגירים, תושבי ישראל ותושבי שטחים. אין הפרדה בין עצורי ימים ועצורים עד תום ההליכים, וכן אין הפרדה בין מי שזהו מעצרם הראשון ובין מי ששהו בעבר במעצר או מאסר. בית המעצר משמש גם כמעין מתקן מעבר לצורך החזקת עצורים המגיעים ממתקני שב"ס לצורך דיונים בבית משפט השלום באילת, ועובדה זו מכבידה על תפקודו השוטף של בית המעצר, ומחייבת ניווד עצורים מתא לתא על מנת למצוא מקום מתאים ל"אורחים" משב"ס¹⁰⁴.

---

¹⁰¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07 נמסר כי החתירה לקיים את כל ההפרדות המנויות בחוק היא מתמדת, אלא שבמתקן כולאים מספר עצורים שיש הכרח להפרידם למען בטחונם האישי, והדבר מקשה על הקפדה מירבית על ההפרדות הקבועות בחוק. עוד צוין כי הימצאותם של מספר רב של עצורים "חייבי שב"ס" במתקן מכבידה עוד יותר על ביצוע הפרדות נאותות.

¹⁰² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 23.11.06 נמסר כי הליקוי היה נקודתי ולא יישנה עוד. עוד נמסר כי ככלל, יש הקפדה מחמירה בהפרדות מחוייבות, ואולם ההפרדה בין עצורים בגירים פליליים לאזרחיים מותנית במספרם ובתפוסה בתאים.

¹⁰³ בתגובת פקד שיר גולוס, ע' רמ"ס ראשל"צ, מיום 23.10.06 נמסר כי נעשה מאמץ לקיים את ההפרדות הנדרשות, וכי אי ביצוע מלא של ההפרדות נובע מכך שבית המעצר הוא מעצר תחנתי, וכי נעשית פעילות לויסות העצורים לבית המעצר המרחבי.

¹⁰⁴ בתגובת נצי"מ יהודה דהן מיום 10.4.07 נמסר כי במתקן נשמרות ההפרדות בין עצורי שטחים, ישראלים, נשים, גברים וקטינים. תא מס' 1 משמש לעצורי שטחים; תא מס' 2 הוא תא פיקוח משני או תא קטינים; תא מס' 3 תא נשים; תא מס' 4 תא שב"ס; תא מס' 5 תא השגחה ותא מס' 6 תא ימים.

תחנת משטרת מעלה אדומים: הקטינים שוהים בתא נפרד, ולא באגף נפרד, כאמור בחוק. שיכונם של הקטינים בתחנה נובע מכך שהנהלת בית המעצר מגרש הרוסים אינה מוכנה לקלוט עצורים קטינים של מחוז ש"י, מסיבות שאינן ברורות, ומכך שניוד קטינים לבית המעצר בחברון – שהוא היחיד שבו יש אגף נפרד לקטינים – כרוך בקשיים לוגיסטיים ובטיחותיים רבים¹⁰⁵.

ב.20. בעיית אי-קליטת "חייבי שב"ס" במתקני שרות בתי הסוהר

ב-12 מתקני מעצר משטרתיים מתוך 29 המתקנים, בהם ביקרו אנשי הסנגוריה הציבורית, שוהים עצורים שהוגש נגדם כתב אישום ו/או אסירים שפוטים¹⁰⁶.

עצורים אשר הוגש נגדם כתב אישום ואסירים שפוטים מכונים "חייבי שב"ס", בהתאם למונחים המקובלים על שלטונות מתקני המעצר ובתי הסוהר. אלו עצורים שאמורים להיות מוחזקים על ידי שרות בתי הסוהר, ואולם מתקני שרות בתי הסוהר משתהים בקליטתם של אלו בשל הצפיפות הרבה הקיימת בהם. הותרתם של "חייבי שב"ס" במתקני המעצר המשטרתיים מעלה את רמת הצפיפות במתקנים המשטרתיים, ומקשה על המשטרה לקיים את הוראות ההפרדה, הן בין סוגי העצורים והן בין עצורים ואסירים.

זאת ועוד, החזקתם של מי שמכונים "חייבי שב"ס" במתקנים המשטרתיים שוללת, למעשה, זכויות המוענקות לדומיהם, המוחזקים במתקני שרות בתי הסוהר, כגון, ביקורים פתוחים ללא מחיצה, מרחב וחופש תנועה גדולים יותר, שירותים סוציאליים, תוכניות שיקום, תוכניות תעסוקה, רכישת השכלה, תכיפות ביקורים גבוהה יחסית, חופשות ועוד. יוצא, אפוא, כי מיקומו של העצור או האסיר הוא המגדיר את זכויותיו, ולא מעמדו המשפטי. הקושי של שב"ס בקבלת העצורים לחזקתו מובן, ואולם, נדמה כי הדרישה מבית המעצר לטפל בבעיות מורכבות אשר שב"ס עצמו מתקשה בפתרון, היא דרישה המביאה לטיפול לקוי ולפגיעה בזכויות העצורים.

להלן מקצת מן הממצאים הבולטים:

בית מעצר אבו-כביר: בית המעצר נועד לאכלס עצורים בשלב החקירה המשטרתית ("עצורי ימים") אולם בפועל, שוהים במתקן עצורים עד תום ההליכים וכן אסירים שנגזר דינם, השוהים במתקן עד שיועברו למשמורת שב"ס. מפקד בית המעצר, סני"צ יוסף קריספין, מסר בעת הביקור כי מעצרים של שפוטים במתקן המעצר הוא תופעה רחבת היקף, הפוגעת בתפקוד הכללי של

¹⁰⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 19.10.06, נמסר כי מובטחת הפרדה מוחלטת בין עצורים קטינים לבגירים הן בשהייה בתאים והן בליוויים בהסעות, כאשר אין כל מגע – לא בדיבור ולא בראייה – בין שני סוגי העצורים.

¹⁰⁶ בית מעצר מגרש הרוסים, משטרת זבולון, תחנת משטרת אילת, משטרת רמלה, בית מעצר עמקים, משטרת שפרעם, בית מעצר אבו כביר, בית מעצר נגב, בית מעצר לכיש, בית מעצר מרחב גליל, משטרת זכרון-יעקב, בית מעצר חברון.

המתקן, בהיקף קליטת העצורים ובזכויות השפוטים, ואולם שינוי במצב, המתקיים שנים, אינו עומד על סדר היום. יצוין, כי במהלך שנת 2007 צפוי המתקן לעבור לידי שב"ס.

בית המעצר מגרש הרוסים: ביום הביקור נספרו בבית המעצר 125 "חייבי שב"ס", ולמעשה מרבית השוהים בבית המעצר הם "חייבי שב"ס", ולא חל כל שיפור ביחס למספרים שהובאו בדוח קודם. במצב זה, אסירים מוחזקים בבית המעצר זמן ניכר, ואחד הקטינים שעומדים נפגשו המבקרים שהה בבית המעצר מזה 4 חודשים¹⁰⁷.

בית מעצר לכיש: בבית המעצר מצויים 57 עצורים שהוגש כנגדם כתב אישום והינם עצורים עד החלטה אחרת ועוד 28 עצורים עד תום ההליכים, וזאת נוכח סירובו של שב"ס לקלוט עצורים מסוימים. רב פקד אבי תובל, מפקד מעצר וליווי לכיש, מסר כי שב"ס מקציב מדי שבוע מכסה בת 5 עצורים עד תום ההליכים בלבד אשר ייקלטו למסגרתו.

---

¹⁰⁷ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 15.10.06 נמסר כי משטרת ישראל תלויה לחלוטין בשב"ס לעניין מספר העצורים "חייבי שב"ס" שהיא מחזיקה. עם זאת, נמסר כי נעשה מאמץ רב כי עצורים בעלי זכויות ייחודיות – כגון עצורים מעל שבעה ימים, עצורים עד לתום ההליכים או עד החלטה אחרת ושפוטים – יקבלו את מלוא זכויותיהם כדין.

ג. ליקויים עיקריים שנחשפו במתקני שרות בתי הסוהר

הסוגיות הנוגעות לתנאי המאסר מוסדרות בהוראות פקודת בתי הסוהר, תקנות בתי הסוהר, הוראות השירות ופקודות הנציבות. אולם, ראוי לציין, כי אלו אינן כוללות בדרך כלל הוראות בדבר התנאים הפיסיים של תנאי המאסר, כפי שכוללות הוראות חוק המעצרים ותקנות המעצרים לגבי תנאי המעצר. יחד עם זאת, כפי שיובא להלן, בחנו אנשי הסניגוריה הציבורית את התנאים הפיסיים בבתי הסוהר גם בהתאם לדרישות חוק המעצרים ותקנות המעצרים, מתוך תפישה שהקריטריונים הקבועים למתקני המעצר צריכים להוות קנה מידה מינימלי גם למתקני הכליאה בבתי הסוהר, הגם שהדבר לא צוין במפורש בחוק.

השנה ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית ב-7 בתי סוהר שונים.

בבתי סוהר אלה הבחינו אנשי הסניגוריה במספר הפרות קשות של זכויות אסירים. התמונה המצטיירת בחלק מבתי הסוהר היא, בין היתר, של עזובה פיסיית ותנאי מגורים קשים ביותר, צפיפות גדולה ומחנק בתאים ובמבנים שאינם עונים לקני המידה הבסיסיים המתחייבים מן הדין ומקביעות בתי המשפט, לרבות בית המשפט העליון.

ידוע לנו, כי נעשים מאמצים לשיפור המצב הקשה הקיים כיום במתקני שירות בתי הסוהר. עם זאת, עדיין קיימת מצוקה קשה בתנאי הכליאה בחלק ממתקני שירות בתי הסוהר, מצוקה המצריכה פתרונות מיידיים.

יש לציין בעניין זה, כי רק לאחרונה התקבל פסק דין של בית המשפט לערעורים באנגליה אשר קבע כי על השופט הגוזר את הדין להתחשב בכך שהצפיפות בבתי הסוהר הופכת את עונש המאסר לחמור יותר, ולכן יש להימנע מהטלת עונש מאסר או להתחשב בצפיפות זו בקביעת אורכו של העונש (ראו: Regina v. Seed & Stark, [2007] EWCA Crim 254).

תופעה חמורה נוספת הקיימת במתקני הכליאה הינה הלנת אסירים על הרצפה, ללא מיטה, וללא מרחב מחיה פרטי משלהם.

בעניין זה התקבל ביום 12.2.07 פסק דין בבג"ץ 4634/04 רופאים לזכויות אדם והאגודה לזכויות האזרח נ' השר לביטחון פנים ונציב שב"ס (טרם פורסם), הקובע כי לכל אסיר זכות למיטה וזאת מכוח המשטר החוקתי המכיר בזכות האדם לכבוד. עוד נקבע כי "החל ביום 1.7.07 ייושם במלואו העיקרון לפיו על הרשות המוסמכת להעמיד מיטה לכל אסיר המוחזק בבית כלא בישראל. חובה זו תחול בכל עת. חריגה ממנה תתכן רק במצבים חריגים ונדירים, ועליה לעמוד, בכל מקרה, על-פי נסיבותיו, באמות המידה של פיסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו."

הסניגוריה הציבורית מברכת על החלטה זו ומקווה כי התופעה החמורה והמבישה של הלנת אסירים על הרצפה תגיע לסופה החל מן התאריך האמור.

עוד נתקלו אנשי הסניגוריה הציבורית בחלק מבתי הסוהר בתופעות של אלימות סוהרים כלפי האסירים; ענישה קיצונית וקולקטיבית; מחסור בציוד בסיסי החושף את האסירים לפגעי מזג האוויר ובעיות במימוש הזכות לביקור משפחות ולביקור עורך דין.

ג.1. אלימות, אימים ויחס משפיל ומזלזל של סוהרים כלפי אסירים

ב- 4 בתי סוהר מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התקבלו תלונות שונות מצד אסירים בדבר אלימות הננקטת כלפיהם¹⁰⁸, יחס מזלזל¹⁰⁹ וכן חיפושים פולשניים ומשפילים¹¹⁰.

בבית הסוהר שאטה התקבלה התמונה החמורה ביותר לגבי אלימות הננקטת מצד סגל בית הסוהר כלפי האסירים. התמונה העולה מדוחות אנשי הסניגוריה הציבורית, לא רק מן השנה הנוכחית אלא גם מן השנים 2004 ו-2005 ומתלונות אשר הגיעו למשרדי הסניגוריה מאסירים הכלואים בבית הסוהר, היא של אלימות שיטתית אשר ננקטת בבית הסוהר שאטה כלפי האסירים כעניין שבשגרה. אסירים רבים מאגפים שונים, קרי אסירים אשר אין ביניהם כל קשר, התלוננו על אלימות קשה מצד סוהרים. חלק משמות הסוהרים שנקבו כאלימים הינם שמות אשר אוזכרו בפני המבקרים מן השנה שעברה. אסירים התלוננו כי הם מוכים "על כל דבר קטן" וכי הסוהרים "מוציאים את הכעס שלהם על האסירים". מספר אסירים התלוננו כי אסירים שפתחו בשביתת רעב הוכו על ידי סוהרים בעת שהיו אזוקים. אחד השובתים תיאר כיצד הוכה והושפל, ראשו נדחף ארצה ונאמר לו "לא רוצים לאכול? עכשיו תאכלו חרא." אסיר אחר התלונן כי אחד הסוהרים תקף אותו על ידי כך שהשליך לעברו כיסא. רוב רובם של המתלוננים סרבו להזדהות בשםם או לנקוב בשם הסוהרים האלימים מחשש כי יבולע להם.

יש לציין כי חשש זה, מסתבר, אינו חשש בעלמא שכן לאחר הביקור הרשמי התקשר אסיר למשרדי הסניגוריה הציבורית, והתלונן כי בעקבות תלונותיו למבקרים הרשמיים נשללו ממנו פריוולגיות שונות, וכי הסוהרים העירו לאסירים על כך שהם "בוכים לעורכות דין שהיו פה". גם לאחר הביקור שנערך בשנה שעברה התלונן אסיר כי התנכלו לו ושוללו ממנו פריוולגיות בעקבות תלונותיו למבקרים הרשמיים.

בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה הועבר מכתב נפרד בגין תלונות אלה ביום 3.1.07. ביום 12.4.07 התקבל במשרדי הסניגוריה מכתב מיום 21.3.07 אשר בו נאמר כי טענות הסניגוריה הציבורית הועברו לבדיקת היחידה הארצית לחקירות סוהרים.

---

¹⁰⁸ בית סוהר שאטה, בית הסוהר אשל ובית הסוהר גבעון.

¹⁰⁹ בית הסוהר אשל, בית הסוהר גבעון, בית הסוהר שאטה.

¹¹⁰ בית הסוהר איילון.

מיותר לציין את חומרתה הרבה של אלימות כלפי אוכלוסיית הכלואים הנקטת מצד סגל בית הסוהר. הסניגוריה הציבורית ביקרה ומבקרת במתקני כליאה רבים ותלונות ספורדיות של אסירים על אלימות שנקטה נגדם באופן חד פעמי עולות מידי פעם, אם כי אין מדובר בתלונות שכיחות. אכן דוחות הסניגוריה הציבורית מלמדים שתופעת אלימות סוהרים אינה תופעה נרחבת בשב"ס אלא נהפוך הוא, שבית הסוהר שאטה והמתרחש בו הינו החרגי.

התמונה שעולה מן הדוחות של שלוש השנים האחרונות בבית הסוהר שאטה הינה חמורה ומדאיגה ביותר. כפי שצויין התמונה המתקבלת היא תמונה של אלימות שיטתית, אלימות שגרתית, אלימות כנורמת התנהגות של סגל בית הסוהר כלפי האסירים.

תגובתה של היחידה לביקורת פנים בשב"ס הינה רחוקה מאוד מלהשביע רצון.¹¹¹ כך גם תגובתו של מפקד בית הסוהר בעת הביקור.¹¹² אנו מצטערים לומר כי למרות הפעולות המערכתיות הנזכרות בתגובות אלו, הדברים אינן מחלחלים לשטח בבית הסוהר שטה ובעיית האלימות הכרונית אינה נפתרת. מדאיגה היא גם העובדה כי מנהל בית הסוהר לא יכול היה לנקוב במספר התלונות שהוגשו כנגד סוהרים בגין אלימות.

חמורות אף יותר הן התלונות מן השנה והשנה שעברה כי רשויות בית הסוהר התנכלו לאסירים בעקבות דברים שאמרו למבקרים הרשמיים. התנכלות לאסיר בעקבות תלונה למבקר רשמי הינה מעשה חמור ביותר תחת אושיות מוסד המבקר הרשמי, ומאיים על עצם קיומו ועל יכולתו של המבקר הרשמי למלא את תפקידו נאמנה.

תלונות רבות, חוזרות ונשנות שנה אחרי שנה, על אלימות סוהרים אינן צריכות לעבור ללא תגובת שב"ס וללא טיפול. ישנו מקרה אחר בו ננקטו צעדים אפקטיביים על ידי שב"ס לצמצום תופעת אלימות סוהרים ובהצלחה רבה. מדובר **בבית הסוהר דמון** אשר בביקורנו בו בשנת 2004 עלתה תמונה קשה ביותר של אלימות סוהרים. בביקורנו השנה התרשמו המבקרים הרשמיים כי תופעת אלימות סוהרים כשגרה אינה קיימת עוד בבית הסוהר דמון (אם כי התקבלו תלונות על יחס

---

¹¹¹ תגובת שב"ס מיום 6.2.07 הינה: "קיימת רגישות גבוהה בשרות בתי הסוהר לנושא האלימות והיא מטופלת ברמה המערכתית וברמה המקומית. **ברמה המערכתית** – קיימת התייחסות במספר מישורים: - סוגיית האלימות והשימוש בכוח נלמד בבית הספר הארצי במסגרת הקורסים השונים להכשרת סוהרים, והדרכות הניתנות לסוהרים במסגרות השונות ביחידות ובמחוזות. - נכתבו פקודות ונהלים ברורים וקפדניים המגבילים את השימוש בכוח. - בכל שימוש של מעשה אלימות ושימוש בכוח מתמנה קצין בודק לברור נסיבות העניין. **ברמה המקומית**: - הנהלת בית הסוהר שטה מקיימת פעולות הדרכה והסברה שוטפת לכלל הסוהרים. - ניתנו הנחיות ברורות לדיווח אחר כל אירוע בו נעשה שימוש בכוח ואלימות. - מתקיים מעקב ופיקוח בנושא על מנת לוודא שהנושא מטופל כראוי ומספר מעשי האלימות יצומצמו. - נציין כי על פני הרישומים שנערכו בבית הסוהר שטה קיימת ירידה משמעותית במקרי האלימות שהתרחשו במהלך השנתיים האחרונות ביחידה. - בהיעדר תלונות ספציפיות לא ניתן להתייחס לטענה כי נעשה שימוש בכוח כלפי אסיר ללא סיבה."

¹¹² תגובת מפקד בית הסוהר הייתה: "תלונות של כל אסיר על אלימות שנקטה נגדו, מועברת ישירות לטיפול היחידה הארצית לחקירות סוהרים. עוד טען כי קיימת דעה קדומה לגבי אלימות בכלא שאטה, שגם אם הייתה נכונה בעבר, היום היא אינה מבוססת. במקרים רבים השימוש בכוח, אם אכן נעשה שימוש כזה, הינו סביר והכרחי בנסיבות העניין. עוד ציין מפקד הכלא כי הוא פועל בעניין זה גם בתחום ההסברה וההכשרה של הסוהרים."

מזלזל ואיומים). נראה כי אם ההתגברות על תופעת האלימות בבית הסוהר דמון הצליחה, אין סיבה שלא יקרה הדבר אף בבית הסוהר שאטה, ואנו מצפים מהשב"ס לעשות כן ללא דיחוי.

נסיים את התייחסותינו לתופעת האלימות בבית הסוהר שאטה בציטוט של מספר אסירים "ותיקים" שאמרו למבקרים הרשמיים כי לאחר ששהו שנים רבות במתקני כליאה של שב"ס בכל הארץ אין להם ספק כי שאטה הוא המתקן האלים מכולם.

בבית הסוהר גבעון, התקבלו מספר תלונות על אלימות סוהרים כנגד אסירים. אסירים התלוננו כי כאשר אסירים מסרבים לחזור לתאיהם הם מוכים על ידי סוהרים ונגררים מחוץ לאגף. אסיר אחד דיווח כי אסיר אחר משמש כקורבן חוזר לאלימות סוהרים וכי לאחרונה הוכה מכיוון ששוחח בצעקות עם קרוב משפחה שעמד מחוץ לחומות בית הסוהר. עוד דיווחו אסירים כי ראו כיצד אסיר מוכה קשות על ידי מספר סוהרים כך שנגרמו לו חבלות קשות. נמסר כי בעקבות אירוע זה נפתחה שביתת רעב. אסיר אחר התלונן כי נכבל באזיקים, הוכה על ידי הסוהרים בידיו ובראשו תוך הטחת קללות בו. לטענתו הוכה ונכבל מכיוון שהעיר לאסיר אחר "אל תחידך כי העבירו אותי אגף".

בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה הועברו תלונות אלה במכתב נפרד מיום 5.10.06. במכתב מיום 16.11.06 אשר התקבל במשרדי הסניגוריה למדנו כי מכתבנו הועבר לטיפול היחידה הארצית לחקירות סוהרים. ביום 5.2.07 התקבלה במשרדי הסניגוריה הודעה על כך כי באחת מן התלונות שפורטו במכתב הוחלט שלא להעמיד לדין מסיבת: "חוסר אשמה פלילית".

בבית הסוהר אשל התקבלה תלונה אחת בלבד על אלימות סוהרים. נטען כי אסיר שתקף סוהר הוכה על ידי מספר סוהרים וקצינים בו זמנית, כפעולת ענישה, בזמן ששהה באגף הבידוד. על פניו נראו סימנים כחולים. בהתאם להנחיות היועץ המשפטי לממשלה הועברה תלונה זו במכתב נפרד. ביום 15.3.07 התקבל במשרדי הסניגוריה מכתב מגב' שושנה לוי, רכזת חקירות ביחידה הארצית לחקירות סוהרים, כי בהתאם לנהלים הועברה החקירה לתחנת משטרת באר שבע שם נבדקות תלונות הדדיות על אלימות בין הסוהר והאסיר המדוברים.

ג.2. ענישה משמעתית קיצונית

ב-4 מתוך 7 בתי הסוהר בהן ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית התקבלו תלונות על ענישה משמעתית קיצונית.¹¹³

לדוגמא:

---

¹¹³ בתי הסוהר: שאטה, דמון, אשל ואשמורת.

בבית הסוהר דמון, התלונוו אסירים על ענישה קולקטיבית. לדבריהם במידה ובוצעה עבירת משמעת על ידי אחד האסירים בתא, הסוהרים מענישים את כלל האסירים באותו התא.¹¹⁴

עוד התלונוו אסירים בכלא זה על מדיניות ענישה מחמירה ושגרתית באמצעות קנסות, תלונוו שעלו גם מדוח הביקור הקודם. לטעמנו, מדיניות ענישה שגרתית בעזרת קנסות המופנית כלפי אוכלוסיית אסירים המוגדרת כחלשה מבחינה כלכלית, כגון אסירים בגין עבירות של שהייה בלתי חוקית אשר ביצעו את עבירותיהם לרוב עקב מצוקה כלכלית קשה, מהווה ענישה בלתי מידתית גם אם היא מעוגנת בחוק. הטלת עונשים כלכליים על אוכלוסיית אסירים שכזאת היא צורמת ומעלה שאלות קשות האם מדובר בענישה צודקת ומידתית.¹¹⁵

בבית הסוהר שאטה, התקבלו תלונוו על ענישה מוגזמת באמצעות קנסות.¹¹⁶ כמו כן עלו תלונוו על ענישה קולקטיבית. נטען כי יש נוהג להעניש חדרים שלמים ולפעמים את האגף כולו, בגלל פעולות של מעטים. הענישה באה לידי ביטוי בשלילת פריבילגיות כגון טלביזיה, זכות לביקורים וזכות לשליחת מכתבים.¹¹⁷

ג.3. **צפיפות קשה והלנת אסירים על הרצפה**

בביקורי המבקרים הרשמיים מטעם הסניגוריה הציבורית עולה תמונה חמורה של צפיפות קשה ובלתי נסבלת בבתי הסוהר.

ב-6 בתי סוהר מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, נמצא כי האסירים שוהים בתנאי צפיפות קשים בחלק מאגפי הכלא.¹¹⁸

בבית סוהר שאטה השטח הממוצע לאסיר בתאים בהם ביקרנו נע בין 1.7 מ"ר ל- 2.39 מ"ר (למעט הצינוק). **בבית הסוהר אשמורת** השטח הממוצע לאסיר בתאים בהם ביקרנו נע בין 1.6

---

¹¹⁴ תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הינה כי "מדיניות הענישה נקבעת בהתאם לאירוע היקפו, מספר המעורבים באירוע ובהתאם למשמעויות השונות. הענישה היא נקודתית ונתונה לשיקול דעת מפקד בית הסוהר."

¹¹⁵ תגובת מפקד בית הסוהר הייתה "כי הטלת קנסות משמשת כלי ניהולי להשלטת משמעת בקרב האסירים וכי כל דוח משמעת המוגש על ידי סוהר, מגיע לעיונו של מפקד בית הסוהר והוא מחליט האם לשפוט את האסיר ומיהו הקצין אשר יבצע את השיפוט". תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הייתה "העמדת אסירים לדין משמעת והטלת עונשים לרבות עונשי קנס נעשים על פי דין ובהתאם לנוהלי השב"ס. השימוש בעונשי קנס נעשה על פי שיקול דעת השופטים לפי הצורך והעניין".

¹¹⁶ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה "העמדה לדין של אסירים נעשית בהתאם לפקודות ולנהלים והשימוש בקנסות נעשה בהתאם להנחיות, על פי סוג העבירה וחומרתה.

¹¹⁷ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "הענשת אסירים מהווה כלי ניהולי להשלטת הסדר והמשמעת בבית הסוהר. מדיניות ההענשה נקבעת בהתאם לפקודות ולנהלים, וסוג העונש נקבע אף הוא בהתאם לחומרת העבירה. לעיתים נדרשת הענשה קולקטיבית של האסירים כאשר אלו פועלים במאורגן או באופן קבוצתי להפרת הסדר בבית הסוהר. לעיתים מענישים אסיר מסוים באופן פרטני כאשר אותו אסיר פועל לבדו ופוגע בסדרי המשמעת בבית הסוהר."

¹¹⁸ בית סוהר שאטה, בית סוהר אשמורת, בית סוהר אשל, בית הסוהר איילון, בית הסוהר גבעון ובית הסוהר דמון.

מ"ר ל-3.3 מ"ר. **בבית הסוהר אשל** השטח הממוצע לאסיר בתאים בהם ביקרנו נע בין 2.4 מ"ר ל-2.6 מ"ר. גודלו של הצינוק היה כ-2 מטרים על מטר. **בבית הסוהר איילון** התגלתה צפיפות קשה באגף ההפרדה (תאים קטנים ביותר של 2 מטרים על 1.5) ובאגף המנהלי שם שוהים 7 עצורים בתא בגודל 5 מטרים על 5 מטרים. **בבית הסוהר גבעון** התאים ברוב האגפים הם בגודל 44 מ"ר ונועדו לאכלס 16 אסירים קרי שטח ממוצע של 2.7 מ"ר לאסיר. **בבית הסוהר דמון** המרחב הממוצע לאסיר היה בין כ-2 מ"ר לכ-2.25 מ"ר.

בנוסף לאותה צפיפות קשה, מסתבר, כי התופעה החמורה של הלנת אסירים על רצפת התאים עדיין קיימת. ישנם 5 בתי סוהר, בהם מלינים אסירים על הרצפה על גבי מזרנים ללא מיטה¹¹⁹. במצב דברים זה, לא נותר בתאים חלל מספק המאפשר תנועה לאסירים בחדר, דבר הגורם למתח רב ולחיכוכים בין האסירים.

להלן דוגמאות להמחשת המצב הקיים :

בבית הסוהר גבעון, ישנה צפיפות רבה וחמורה ברוב אגפי הכלא.¹²⁰ בנוסף בבית הכלא קיימת התופעה של הלנת אסירים על הרצפה.¹²¹

בבית הסוהר אשמורת, ישנה צפיפות קשה באגף "הפרדה ארצית" (תאים קטנים צרים וצפופים) וכן קיימת צפיפות קשה באגף א'-ב' (באחד התאים לנו 4 אסירים בתא בגודל 6.5 מ"ר). נציין לטובה כי בבית הסוהר אשמורת אין הלנת אסירים על הרצפה.

בבית הסוהר איילון, קיימת תופעה של הלנת אסירים רבים על הרצפה. ביום הביקור עמד תקן הכליאה במתקן על 682 אסירים כאשר בפועל היו כלואים בו 717 אסירים. יש לציין שמספר האסירים הלנים על הרצפה גדול מן ההפרש בין תקן הכליאה למספר האסירים בפועל שכן חלק מן האגפים אינם מאוישים לחלוטין עד למלוא התקן.¹²²

סיכום :

כפי שעולה מממצאי דוחות הביקורים הרשמיים, מן התגובות של שרות בתי הסוהר ותשובות בעלי התפקידים בבתי הסוהר השונים, טרם נמצא פתרון הולם לבעיית הצפיפות הקשה השוררת

¹¹⁹ בתי הסוהר : שאטה, אשל, גבעון, דמון ואיילון.

¹²⁰ תגובת שב"ס מיום 8.11.06 הינה "סוגיית הצפיפות הינה בעיה מערכתית המאפיינת מתקני כליאה רבים והיא תוצאה ישירה של קליטת אסירים ועצורים רבים ממשטרת ישראל. פתרון הבעיה נעוץ בבניית מתקני כליאה נוספים ובהקצאת משאבים ותקציבים להרחבת המבנים הקיימים. יחד עם זאת שב"ס מנסה לאתר פתרונות זמניים על מנת להקל על צפיפות האסירים, על ידי הורדת תקן הכליאה בבית הסוהר גבעון ובכך להגדיל את מרחב המחיה של האסירים."

¹²¹ תגובת מפקד הכלא הייתה כי "אין אף מקרה בו אסירים ישנים על הרצפה למשך זמן שעולה על שבועיים. הלנה על הרצפה יכולה לנבוע משני גורמים עיקריים : א. כאשר מגיע אסיר חדש לבית הסוהר בשעות הלילה, וטרם הושלם תהליך מיונו לאחד האגפים, הוא משוכן באחד התאים באופן זמני. ב. כאשר מתקיים שיפוץ של תאים בבית הסוהר, מועברים אסירים, אשר תאם משופץ באותה עת, לתא אחר באופן זמני."

¹²² תגובת שב"ס מיום 8.1.07 הייתה כי "אכן מעת לעת ישנם אסירים הלנים על הרצפה. אין מדובר במדיניות אלא בכורח המציאות הנובע מן הצפיפות בבתי הסוהר."

בבתי הסוהר. לא זו אף זו, עדיין לא נמצא פתרון לתופעה הקשה של הלנת אסירים על רצפת התאים. תופעות אלו מחייבות טיפול דחוף ומיידי.

כאמור, בפסק הדין בבג"ץ 4634/04 בעניין מיטה לכל אסיר נקבע כי מזכותו החוקתית של אסיר לכבוד האדם נובעת זכותו למיטה. עוד נקבע כי החל מיום 1.7.07 תסופק לכל אסיר בישראל מיטה בכל עת. הסניגוריה מקווה כי בעקבות פסק הדין האמור תיפסק תופעת הלנת אסירים על הרצפה לחלוטין.

יחד עם זאת, על מנת לשמור על כבודם של האסירים על השב"ס לדאוג לא רק למיטה לכל אסיר, כי אם גם לשטח מחיה סביר. רמות הצפיפות שנראו במתקני השב"ס בהם ביקרנו, גם בהינתן מיטה לכל אסיר, אינן מאפשרות מחיה בכבוד מינימלי ויש לעשות להפחתתן.

4.ג. תנאים היגייניים ותברואתיים ירודים

ב- 6 בתי סוהר מתוך 123¹²³, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, נמצא כי התנאים ההיגייניים והתברואתיים ירודים, הן בשטחים הציבוריים והן בתאים. ישנם בתי סוהר בהם התנאים ההיגייניים והתברואתיים מגיעים עד לכדי הזנחה של ממש. הזנחה כזו עלולה לסכן את בריאותם של האסירים וסוגיה זו מחייבת טיפול באופן דחוף ומיידי.

להלן דוגמאות להמחשת המצב הקיים:

בבית הסוהר שאטה, ראו המבקרים תנאים תברואתיים והיגייניים ירודים ביותר. באגף 11 שירותי כריעה במצב סניטרי בכי רע ובקרבה מדאיגה למטבחון בו מבשלים האסירים את המזון הנוסף אותו הם רוכשים. הקירות בחדרים מלאים רטיבות ועובש.¹²⁴ באגף 6, שוב שירותים הקרובים מאוד למטבחון. קירות התאים נגועים בחלודה קשה טחב ועובש רב. האגף שורץ מקקים ולדברי האסירים גם חולדות.¹²⁵

---

¹²³ בתי הסוהר, שאטה, אשל, איילון, גבעון, אשמורת, דמון.

¹²⁴ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "חוסר הגיינה – בתאי האסירים אין מטבחון, קיים כוור חיצוני לתא השירותים המיועד לשטיפת כלים. צוות הסוהרים וההנהלה עורכים ביקורות שוטפות בתאים על מנת לפקח על מצב ההגיינה והניקיון. ההנהלה פועלת לשמירה על תנאי תברואה נאותים בין אם על ידי הסברה והגברת המודעות בקרב האסירים ובין אם על ידי אספקת חומרי וכלי ניקיון. **רטיבות ועובש** – נזילות המים בתאים 2 ו-11 תוקנו. הנהלת בית הסוהר תבצע פעולות צביעה ותיקונים כלליים לקראת בוא האביב."

¹²⁵ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "טחב חלודה ועובש – הנהלת בית הסוהר מבצעת פעולות תחזוקה שוטפות לשמירה על תנאי מאסר סבירים לרבות תיקון נזילות, איטום, צביעה, טיפול בעובש וחלודה. **המצאות מזיקים** – הדברת המזיקים במתקן כליאה נעשית בהתאם להנחיות גורמי הרפואה והתברואה בכלא. פעולות ההדברה מתבצעות על ידי חברה חיצונית, בתדירות של מספר פעמים בשנה ובהתאם לצורך. נציין כי ריבוי בחומרי הדברה עלולים להזיק לבריאותם של האסירים השוהים במתקן ולכן פעולות ההדברה נעשות באופן מוגבל ומפוקח. יש לציין כי האסירים נוהגים להחזיק ברשותם דברי מזון ואוכל ללא הקפדה על כללי ניקיון, הגיינה ושמירת המזון בכלים סגורים."

בבית הסוהר גבעון, באגף 3, ראו המבקרים עשרות רבות של מקקים אשר זחלו בחרכים ובסדקים שבקירות, בתוך ארונות המטבח והארונות הפרטיות של האסירים, על הרצפה ומאחורי המגבות התלויות לייבוש.¹²⁶

בבית הסוהר אשל, נתקלו גם כן המבקרים בתנאים ירודים ביותר. באגף 4 מצב התאים היה בכי רע כאשר הטיח מתקלף מן הקירות וקיים טחב רב. נראה עוד כי רוב הכיורים בתאים נמצאים בשלבי התפוררות מתקדמים. לפיכך נראה שהתאים לא נצבעו או שופצו מספר שנים. האסירים התלוננו גם על מקקים.¹²⁷ גם באגף 6 הבחינו המבקרים בתנאי הגיינה ירודים וכי החדרים נגועים בחרקים ומזיקים שונים.¹²⁸ באגף הבידוד אין בתאים שירותים כך שאסיר המעוניין להתפנות נזקק לשירותיו של סוהר שילוה אותו לשירותים הציבוריים. עקב מצב זה חלק מן האסירים עושים את צרכיהם לתוך בקבוקי פלסטיק הנשארים עימם בתא.¹²⁹

ג.5. **תנאי אורור בלתי נאותים**

ב- 4 בתי סוהר מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, קיימת בעיית אורור בחלק מהתאים (בין במקרים בהם ישנה מערכת לאורור ובין במקרים בהם ישנם חלונות).¹³⁰

להלן דוגמאות להמחשת המצב הקיים :

בבית הסוהר אשמורת, באגף א'-ב' נתקלו המבקרים בתאים קטנים, מזוהמים, מצחינים וחנקים. ברבים מן התאים אין חלונות חיזוניים והם חשוכים, מחנקים, ומצחינים במיוחד. באופן כללי נעיר כי התנאים הפיזיים שנתגלו באגף זה, הן בביקורת הנוכחית והן בביקורת מן

---

¹²⁶ תגובת שב"ס מיום 08.11.06 הייתה כי "תופעת המזיקים – שרות בתי הסוהר מקיים מספר פעולות להדברת מזיקים הכוללת הדברה ריסוסים ועוד. פעולות הדברה נעשות על פי תוכנית עבודה שנתית הנקבעת על ידי גורמי הרפואה והתברואה בשב"ס בהתאם לצורך. בנוסף, ביחידה מצוי ציוד לריסוס מקומי שנעשה בו שימוש בהתאם לצורך. יש לציין כי שימוש רב בחומרי הדברה עלול לסכן את חיי האסירים ועל כן השימוש בחומרים אלו נעשה באופן מוגבל. בנוסף שב"ס מקיים פעולות הסברה בקרב האסירים לשמירה על כללי הגיינה ושמירת מזון בכלים סגורים ואטומים, כדי למנוע ריבוי מזיקים."

¹²⁷ תגובת שב"ס מיום 31.1.07 הייתה כי "תנאים פיזיים – מדובר במבנה ישן מאוד, שרות בתי הסוהר מבצע פעולות תחזוקה שגרתיות לשיפוץ ולשיפור החזות האגף והתאים בו. במסגרת תוכנית עבודה שנתית, האגף עתיד לעבור שיפוץ כללי ויסודי למען שיפור תנאי המחיה באגף. הדבר מותנה בקבלת תקציבים מתאימים."

¹²⁸ תגובת שב"ס מיום 31.1.07 הייתה כי "באשר להמצאות מקקים, שרות בתי הסוהר פועל למיגורם באמצעות ריסוס והדברה המתבצע על ידי חברה חיצונית ומקצועית. פעולות הדברה נעשות על פי תוכנית עבודה שנתית והנחיית גורמי הרפואה. שימוש רב ותכוף בחומרי ריסוס והדברה עלולות לפגוע בבריאותם של האסירים. בנוסף, האסירים נדרשים לשמור על כללי הגיינה ותברואה אישיים ושמירת המזון המצוי בתאים בכלים סגורים ואטומים."

¹²⁹ תגובת שב"ס מיום 31.1.07 הייתה כי "מקלחות ושירותים – כל אסיר הרוצה לצאת לשירותים ומקלחות נענה באופן מידי ואין כל צורך להחזיק בתאים דליים או בקבוקים."

¹³⁰ בית סוהר שאטה, בית סוהר אשמורת, בית סוהר איילון, בית הסוהר גבעון.

השנה שעברה, קשים ביותר. הסניגוריה הציבורית סבורה כי במצבם המחפיר של אגפים אלה הם אינם ראויים למגורי אדם ויש לסוגרם לאלתר.¹³¹

בבית הסוהר איילון, באגף משתלבים ב' שורר בתאים מחנק וחוסר אוורור. בחלק מן התאים אין חלונות כלל ולא מתאפשרת כניסת אור יום או אוויר צח.¹³² באגף ההפרדה נתקלו המבקרים בתנאים קשים ביותר. באחד התאים לא היה כלל מאוורר למרות החום הרב אשר שרר ביום ביקורנו. האסיר בתא נאלץ לשהות בחשיכה מאחר שלדבריו כאשר הוא מדליק את האור בתא הדבר מוסיף לחום הכבד ולסבלו הרב. נציין כי לאחר שהעירו המבקרים על כך לצוות האגף צויד התא במאוורר.

ג.6. אי-הפרדה בין המקלחת ושירותים

ב- 6 בתי סוהר מתוך 7 בתי סוהר שנבדקו, מצאו אנשי הסניגוריה הציבורית, כי לא קיימת הפרדה בין המקלחת לשירותים, בכל התאים או בחלקם.¹³³

אי-הפרדה בין מקלחת לשירותים הינה תופעה נרחבת וחמורה מבחינה סניטרית. ברוב בתי הסוהר בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית נאלצים אסירים להתקלח באותו מקום בו לא מכבר עשו את צרכיהם, הם או חבריהם לתא.

ג.7. קשיים במימוש הזכות לביקורי משפחות

ב- 3 בתי סוהר מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות המקשות על מימוש זכותם של האסירים לביקורי משפחות.¹³⁴

לדוגמא:

בבית הסוהר שאטה, התלוננו אסירים כי משך המתנת בני משפחותיהם מרגע הגעתם לבית הכלא ועד לביקור עצמו הינו ארוך ביותר ויכול להימשך גם עד יום שלם. בנוסף לכך עלו תלונות כי תנאי

---

¹³¹ תגובת סגן מפקד הגוש מיום 29.06.06 הייתה כי "החזקת האגף באמצעות היחידה הינה אחת לכמה זמן מבצעים שיפוץ מקומי ע"י צבע או כל תיקון בדק בית אחר." תגובת מפקד הכלא מיום 21.06.06 הייתה כי "מדובר באגפים ישנים התאים עוברים צביעה אחת למספר חודשים. במהלך חודש יוני נצבעו כל התאים באגף."

¹³² תגובת שב"ס מיום 08.01.07 הייתה כי "באשר לסוגית אוורור התאים, מרבית החלונות בתאי האגף פונים לכיוון חצר הטיולים. בנוסף דלתות התאים הינן מסורגות ופונות אף הן לחצר הטיולים ומהוות אוורור נוסף."

¹³³ בית סוהר שאטה, בית סוהר אשמורת, בית סוהר מג"ן/מר"ש, בית סוהר אשל, בית סוהר איילון, בית סוהר דמון.

¹³⁴ בית סוהר שאטה, בית סוהר מג"ן/מר"ש, בית סוהר דמון.

הביקור קשים, הזכויות המפרידה בין האסירים למשפחותיהם מלוכלכת ולא ניתן לראות דרכה דבר, והטלפונים דרכם משוחחים האסירים עם מבקריהם אינם תקינים.¹³⁵

בבית הסוהר דמון, התקבלו תלונות על כך שבימי הביקורים ממתנינים המבקרים זמן רב מחוץ לחדרי הביקורים ובהעדר סככה באזור ההמתנה הם חשופים לגשם ולשמש. כמו כן התקבלו תלונות על כך שבשל עיכוב המבקרים מחוץ לבית הסוהר מתקצר זמן הביקור לכמחצית השעה בלבד. עוד נטען כי במהלך הביקורים הסגורים מתקשים האסירים והמבקרים לשמוע זה את זה בשל הצפיפות הרבה ובשל המחיצה המפרידה ביניהם.¹³⁶

8.ג. קשיים במימוש זכות המפגש בין עורך דין ללקוח

ב- 3 בתי סוהר מתוך 7, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות, המקשות על קיום מפגש בין עצורים ואסירים לעורכי הדין.¹³⁷

לדוגמא:

בבית הסוהר דמון, פגשו המבקרים הרשמיים בחדר ביקור עורכי הדין בעורך דין מסוים. זה התלונן בפני המבקרים כי כל מסמך שמבקש עורך הדין להעביר ללקוחו נבדק על ידי סוהר ולא ניתן להעביר מסמכים ישירות ללקוח. הדבר לא רק שמסרב את הביקור ומאריכו אלא מהווה הפרה חמורה של חיסיון עורך דין לקוח ופוגע בזכותו החוקתית של האסיר להיוועצות על עורך דינו.¹³⁸

---

¹³⁵ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "בית הסוהר נערך מבעוד מועד לטיפול בבני משפחות האסירים עוד בטרם הגעתם לבית הסוהר וזאת על מנת לקצר תהליכים. משפחות האסירים הבטחוניים מגיעים בבת אחת באמצעות מספר אוטובוסים של הצלב האדום. תהליך הביקור כולל רישום, בדיקות וחיפושים. הביקורים מתקיימים ברצף וללא הפסקה, משך הביקור לאסיר הוא 45 דקות ובכל סבב של ביקורים ישנם תאים המיועדים ל-16 אסירים. כאמור הביקורים ברצף ולעיתים גם הרבה מעבר לשעות העבודה המקובלות על מנת לתת שירות למבקרים ולמשפחות האסירים. בחדר הביקורים הותקנו מחיצות זכוכית שקופות ונקיות וכן הותקנו מכשירי טלפון לניהול השיחות. האסירים אינם מעוניינים בסידורי ביקורים אלו ועל כן הם מתלוננים בנושא."

¹³⁶ תגובת סגן מנהל בית הסוהר בעת הביקור הייתה כי "במספר מקרים הגיעו אוטובוסים של מבקרים בשעה מאוחרת יחסית, ואז במקום שרק חלק מן המבקרים יזכו לבקר את קרוביהם האסירים הוחלט על קיצור משך הביקור, וזאת על מנת לאפשר ביקורים לכל משפחות האסירים שהגיעו. כמו כן, לעניין בעיית שמיעה מבעד למחיצות המפרידות בין אסירים למבקריהם, המחיצות מחוררות בחלקן התחתון וניתן לדבר מבעדן ללא צעקות. לדבריו, עלות התקנת מיקרופונים אשר יפתרו את הבעיה הינה כמיליון ש"ח."

תגובת שב"ס מיום 11.02.07 הייתה כי "המתנת מבקרים בחוץ – שרות בתי הסוהר מקיים משא ומתן עם הרשויות המקומיות המאשרות את התכנון והבנייה, לצורך הקמת סככות חיצוניות למתקן, עבור משפחות האסירים הממתנינים לביקורים. זמני הביקור – הנהלת בית סוהר דמון נערכת מבעוד מועד לקראת ביקורי המשפחות עוד בטרם המבקרים מגיעים לביקור במטרה לייעל ולקצר את התהליך הביקור הכולל רישום, בדיקות חיפושים ועוד. בימים בהם המבקרים מגיעים באיחור יתכנו שינויים בלוחות הזמנים קיצור משך הביקורים. בעיות אקוסטיות בחדר הביקורים – בתקופה הקרובה תחל עבודת שיפוץ ושדרוג מבנה הביקורים אשר ייתן מענה בין היתר גם לסוגיה זו."

¹³⁷ בית סוהר מג"ן / מר"ש, בית סוהר איילון, בית סוהר דמון.

¹³⁸ תגובת סגן מפקד הכלא בעת הביקור הייתה "הסיבה שכל מסמך נבדק על ידי סוהר, לפני העברתו מהאסיר לעורך הדין, הוא על מנת לבדוק שמסמכים אלה אינם מכילים כתובים המסכנים את סגל בית הסוהר או את ביטחון המדינה." תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הייתה כי "אין חולק כי קיים חיסיון על מסמכים העוברים בין עורך הדין

בבית הסוהר איילון, בבית הסוהר קיימים רק שני חדרי מפגש עורך דין – לקוח. חדרים אלה אינם עונים על צרכי אוכלוסיית האסירים הגדולה בכלא ועקב כך עורכי דין נאלצים להמתין פרקי זמן ארוכים. בנוסף לכך, החדרים קטנים והמחיצה המותקנת מקשה על קיום הפגישה.¹³⁹

ג.9. קשיים במימוש הזכות להליכה באוויר הפתוח

ב- 2 בתי סוהר, מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות המקשות ולעיתים אף מונעות את קיום הזכות להליכה באוויר הפתוח.¹⁴⁰

בבית הסוהר מג"ן / מר"ש, חצר הטיולים ממוקמת בקומת הגג אליה ניתן להגיע רק דרך גרם מדרגות בן 23 מדרגות מן הקומה השלישית. נציין כי מר"ש הינו המרכז הרפואי של שרות בתי הסוהר בו כלואים אסירים חולים ונכים. במצב דברים זה חצר הטיולים אינה נגישה עבור אסירים אשר אינם יכולים עקב מחלתם או נכותם לצלוח את גרם המדרגות.¹⁴¹

בבית הסוהר אשמורת, אגפים א'-ב' הינם אגפים סגורים כאשר כל אסיר מקבל כשעתיים של טיול באוויר הפתוח. נציין שוב כי אגפים אלה הינם במצב פיזי מחפיר ביותר ולטעמנו אינם ראויים כלל למגורי אדם.¹⁴²

ג.10. ליקויים במתן טיפול רפואי

ב- 5 בתי סוהר מתוך 7, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות הנוגעות לטיב הטיפול הרפואי ולזמינותו.¹⁴³

ללקוח ולהיפך. על מנת להבטיח שהמפגש בין עורך הדין לאסיר לא ינוצל לביצוע עבירות פליליות ו/או עבירות נגד ביטחון המדינה, ומטעמי ביטחון לעורך הדין נקבעו תנאי ביקור ומפגש שונים. במספר בתי סוהר מבוצעת העברת החומר באמצעות סוהר וזאת, כאשר קיימת מחיצה החוצצת בין עורך הדין והאסיר. לסוהר אסור, כמובן, לעיין בתוכן המסמכים המועברים."

¹³⁹ תגובת שב"ס מיום 8.01.07 הייתה כי "במהלך שנת העבודה 2007 תוגש תוכנית להרחבה ושיפור חדר מפגש עו"ד-אסיר. המחיצה הקיימת נבנתה בהתאם לפקודות מטעמי ביטחון ואבטחה גם של עוה"ד."

¹⁴⁰ בית סוהר מג"ן / מר"ש, בית סוהר אשמורת.

¹⁴¹ תגובת ד"ר כגנסקי, המנהל הרפואי של המתקן, בעת הביקור הייתה כי חולים שאינם מסוגלים לעלות בעצמם לחצר "מועלים אל הגג לפי בקשתם על ידי אסירי עבודה או סוהרים". עוד נמסר כי "קשיים טכניים שהיו בעבר נפתרו ואושרה תוכנית תקציבית להתקנת מסוע וכעת ממתניים לביצועה. להערכתו התקנת המסוע תתבצע בשנה הקרובה." תגובת שב"ס מיום 30.01.07 הייתה כי "לאחרונה נבדקה האפשרות להתקין מעלית לחצר הטיולים על מנת לפתור את בעיית הנגישות לחצר הטיולים לאסירים מוגבלים וחולים. מאחר שהובהר כי אין אפשרות טכנית להתקנת מעלית נבדקת עתה האפשרות לרכישת מסוע מיוחד לגרם המדרגות."

¹⁴² תגובת מפקד בית הסוהר מיום 21.6.06 הייתה "לא מדובר באגפים סגורים קיימת הפרדה בין אגף 1 לאגף 2 בזמני הטיולים שכן אגף 1 הינו אגף לעצורים ו-2 לשפויים. לכל אגף יש למעלה מ-3 שעות טיול."

¹⁴³ בית סוהר שאטה, בית סוהר דמון, בית סוהר אשל, בית סוהר אשמורת, בית סוהר איילון.

כמובן שאין צורך להדגיש את חשיבותו של הטיפול הרפואי, לא כל שכן לגבי אוכלוסייה אשר אין לה כל שליטה על הטיפול בה ואין באפשרותה להשיג לעצמה טיפול רפואי נוסף או משלים. תחום הרפואה אינו תחום המומחיות של אנשי הסניגוריה הציבורית, ולפיכך, למבקרים הרשמיים אין את הכלים המתאימים לבחון את נכונותה של כל תלונה שנטענה בפניהם באופן פרטני. לכן, התלונות נאספות ומועברות כחלק מדוח מפורט לכל בית סוהר, על מנת שאנשי המקצוע יבחנו את התלונות לגופן.

במהלך הביקורים הרשמיים שנערכו בשנה שעברה התקבלו תלונות רבות על זמינות ואיכות הטיפול הרפואי והתרשמנו כי מדובר בתופעה מדאיגה.

מן הביקורים שערכו אנשי הסניגוריה הציבורית השנה עולה כי ניכר שיפור משמעותי ביותר בתחום איכותו וזמינותו של הטיפול הרפואי ועל כך אין לנו אלא לברך.

בעיקר ברצוננו לציין לטובה את בית הסוהר אשמורת ואת בית הסוהר שאטה. בביקור הרשמי שנערך בשנת 2005 בבית הסוהר אשמורת התקבלו תלונות רבות בנושא הטיפול הרפואי. במהלך הביקור הרשמי שהתקיים בשנת 2006 התקבלה רק תלונה אחת הנוגעת לטיפול רפואי. גם בבית הסוהר שאטה צומצם בצורה ניכרת מספר התלונות על איכותו וזמינותו של הטיפול הרפואי לעומת הדוח משנת 2005, לכדי שתי תלונות בלבד בדוח הנוכחי.

ג.11. בעיות הקשורות לנושא התעסוקה

ב- 2 בתי סוהר מתוך 7, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, עלו תלונות בנוגע לנושא תעסוקת אסירים¹⁴⁴. התלונות נוגעות לאי קיום אפשרות תעסוקה לאסירים ביטחוניים בבתי הסוהר בהם כלואים אסירים אלה.

לטעמנו, השאיפה צריכה להיות העסקת כמה שיותר אסירים, ללא כל קשר להשתייכות לאוכלוסייה זו או אחרת. מעבר לנושא השיקום אשר עומד בבסיס הרעיון של עבודת אסירים, שיקול מרכזי נוסף הינו השמירה על הסדר. לפיכך, יש מקום להעסקת כלל האסירים, לרבות אוכלוסיית האסירים הביטחוניים.¹⁴⁵ לעניות דעתנו, יש מקום לשוב ולבחון את נושא העסקת האסירים הביטחוניים לעומקו, על כל השלכותיו.

---

¹⁴⁴ בית סוהר שאטה ואשל.

¹⁴⁵ נציין בהקשר זה כי תגובת מנהל בית הסוהר שאטה בעת הביקור הייתה כי האסירים הביטחוניים מסרבים להשתלב בעבודה ממניעים אידיאולוגיים.

ג.12. ליקויים בקשר לאיכות המזון וכמותו

ב- 4 בתי סוהר מתוך 7, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות הקשורות לטיב המזון ולכמות המוקצה לכל אסיר ואסיר.¹⁴⁶

לדוגמא:

בבית הסוהר איילון, התלוננו אסירים כי איכות המזון שמוגש להם ירודה. לטענתם, למשל, הם מקבלים ירקות רקובים ולא ראויים למאכל.¹⁴⁷

בבית הסוהר שטה, התלוננו אסירים ביטחוניים כי המזון שמוגש להם אינו מתאים לטעמה של אוכלוסיית האסירים הביטחוניים ורובו ככולו נזרק לפח. לכן נאלצים האסירים הביטחוניים לקנות את כל מזונם בקנטינה ולבשל בעצמם. האסירים טענו כי בעבר הובטח להם שתפריט הארוחות ישונה אך דבר לא נעשה.¹⁴⁸

ג.13. אי הפרדה בין עצורים לאסירים ובין קטינים ובגירים

בבית הסוהר מג"ן / מר"ש נתקלו המבקרים הרשמיים באי-שמירה על הפרדה בין עצורים לאסירים.¹⁴⁹

מקרה של אי קיום הפרדה בין קטינים לבגירים הובא לידיעת הסניגוריה הציבורית. קטין שהוגדר טעון הגנה לא הוחזק בבית הסוהר אופק, אלא באגף בגירים טעוני הגנה בבית הסוהר אשמורת וזאת בניגוד לחוק.¹⁵⁰

---

¹⁴⁶ בית סוהר שטה, בית סוהר אשמורת, בית סוהר איילון, בית סוהר דמון.

¹⁴⁷ תגובת שב"ס מיום 08.01.07 הייתה כי "ככלל ישנה רגישות לנושא המזון והן מבחינת איכותו. לנוכח הרגישות המערכתית לנושא המזון ישנם רמות פיקוח ובקרה של גורמי מטה מתחום הלוגיסטיקה, אנשי הגוש והיחידה עצמה. הירקות והפירות הניתנים לאסירים נבדקים על ידי צוות המטבח בטרם חלוקתם לאסירים וישנה הקפדה על איכות המזון ודרך הגשתו."

¹⁴⁸ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "האסירים הביטחוניים מעוניינים לקבל מוצרי מזון גולמיים ולבשלם בתאים. האוכל המחולק לאסירים נקבע על פי לוח מזון קבוע ואחיד לכלל האסירים. בניגוד לטענת האסירים באגף, לא הובטח לשנות את התפריט המוגש להם. הנהלת בית הסוהר עורכת בדיקות שוטפות בתחום המזון על מנת להבטיח שהמזון הניתן לאסירים הוא טוב מבחינת איכותו וכמותו."

¹⁴⁹ תגובת שב"ס מיום 30.1.07 הייתה כי "פקודת בתי הסוהר מתייחסת להפרדת עצורים משפוטים "במידה שהדבר הוא מעשי מבחינת תנאי השיכון בבית הסוהר". בית הסוהר מג"ן נדרש לבצע הפרדות בין סוגים שונים של אוכלוסיית אסירים מטעמים עניינים, בין אם רפואיים ובין אם בטחוניים, כגון: אסירים סיעודיים, אסירים עם מחלות מדבקות, אסירים מעשנים ולא מעשנים, הפרדה בין אסירים בוגרים לאסירים קטינים, הפרדה בין אסירים ביטחוניים לאסירים פליליים, הפרדה של אסירים טעוני הגנה ושמירתם בנפרד. כמו כן מתבצעת הפרדה מטעמי ביטחון ומודיעין. אגף מר"ש מוגבל במספר המקומות לאכלוס אסירים חולים, לנוכח הצרכים הרבים והמצטברים הנ"ל, בהם נדרשת הפרדת אסירים לא תמיד ניתן מבחינה מעשית לבצע בנוסף הפרדה גם בין אסירים שפוטים לבין עצורים. חשוב לציין כי ישנם מקרים בהם נדרשת החזקת שפוט עם עצור באותו תא לצרכי טיפול, סיוע והשגחה וזאת משיקולים של טובת העצור."

¹⁵⁰ בתגובת יועמ"ש שב"ס מיום 18.2.07 נכתב "היות שלטעמנו, החזקת קטין בהפרדה הינה בעלת משמעות מרחיקת לכת מבחינתו של הקטין ועלולה להעמידו בסיכון, במיוחד על רקע מצבו הנפשי, כמתואר במכתבכם, וכדי להגן עליו

ג.14. מחסור בציוד בסיסי

ב-5 בתי סוהר מתוך 7, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית התקבלו תלונות על מחסור בציוד בסיסי לאסירים, כגון מפזרי חום ותנורי חימום, בגדים חמים, שמיכות, מזרנים ולחצני מצוקה (במר"ש).¹⁵¹ יש לציין כי מחסור בציוד בסיסי, בעיקר באביזרי חימום ובידוד יוצר אצל האסירים סבל רב ועלול להפוך את תנאי הכליאה לבלתי אנושיים.

דוגמאות להמחשת המצב הקיים:

בבית הסוהר דמון, התלוננו האסירים כי הינם רשאים להכניס איתם לבית הסוהר רק סט אחד של בגדים אזרחיים (אותו לבשו בעת כליאתם). כמו כן התלוננו האסירים כי הם רשאים להכניס לחדרם רק שמיכה אחת וכי בימי החורף הקרים הדבר גורם להם לסבל רב.¹⁵²

בבית הסוהר שאטה, התלוננו אסירים על הקור העז השורר בחדרים בימי החורף. האסירים התלוננו על כך שלא מתאפשר להם לצייד את החדרים במפזרי חום או תנורי חימום. המבקרים הרשמיים הבחינו וציינו בדוח את הקור העז ששורר בחדרים הלא מחוממים (הביקור נערך בחודש דצמבר).¹⁵³

בבית הסוהר אשל, התלוננו האסירים על כך שהמזרנים בתאם לא הוחלפו למעלה מארבע שנים. עוד התלוננו על כך שהמזרנים אינם רחבים דיים כדי לכסות את מלוא רוחב המיטה. כך נגרמים לאסירים פציעות וחתכים מדפנות מיטת הברזל.¹⁵⁴ עוד התלוננו אסירים על כך שבלילות קר מאוד

כמתחייב מהגדרתו כטעון הגנה, אישר יועמ"ש שב"ס באופן חריג את החזקתו עם בגירים בב/ס אשמורת באגף המיועד להחזקת טעוני הגנה.

¹⁵¹ בתי הסוהר: מג"ן / מר"ש, שאטה, אשל, גבעון, דמון.

¹⁵² תגובת סגן מנהל בית הסוהר בעת הביקור הייתה "כל אסיר מקבל ביגוד לחורף. כמו כן, הצלב האדום מחלק טרנינגים וביגוד אחר. העובדה שיש מגבלה על האסיר להכנסת ביגוד ושמיכות מבחוץ היא תוצאה של רמת הצפיפות הקשה בחדרים והרצון למנוע מאסירים להתנייד ממקום למקום עם תיק חפצים גדול. לכן, הוחלט להגביל את הכנסת הביגוד לסט בגדים אחד לכל אסיר."

תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הייתה כי "הנהלת בית סוהר דמון החליטה לאפשר לכל אסיר המבקש שמיכות נוספות לקבלן. כמו כן הוחלט לאפשר החזקת כמות נוספת של בגדים שהתקבלו מהצלב האדום."

¹⁵³ תגובת מפקד בית הסוהר בעת הביקור הייתה "כי לא ניתן לאשר הכנסת תנורי חימום לחדרים מטעמי בטיחות, אולם בית הסוהר מספק לכל אסיר 4 שמיכות ובנוסף הוא יכול להביא עימו מן הבית 2 שמיכות נוספות."

תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי " (אגף 6) הנהלת הכלא מאפשרת לאסירים לאטום את החלונות החיצוניים בלוחות פלסטיק ובחלונות הדלתות ביריעות ניילון. בנוסף הוחלט לאפשר לכל אסיר להחזיק עד 6 שמיכות. " (אגף 11) "בכל תא מצויים פלטה חשמלית ומפזר חום. בנוסף רשאי כל אסיר להחזיק עד 6 שמיכות בחורף". (אגף 1) "הכנסת תנורים חשמליים לחימום התאים בנוסף על הקיים, עלולה לגרום לעומס רב על תשתית החשמל בבית הסוהר ולקריסתה."

¹⁵⁴ תגובת סגן מפקד בית הסוהר בעת הביקור הייתה "כי לאחרונה נתקבלו 140 מזרנים חדשים בבית הסוהר ואלה אמורים לשמש להחלפת מזרנים ישנים באגפים. לא ידועה כל בעיה הקשורה לרוחב המזרנים, אך העניין יבדק."

תגובת שב"ס מיום 31.1.07 הייתה כי "לאחרונה הוחלפו 200 מזרנים ישנים בחדשים. גודל המזרנים הינו סטנדרטי ואין באפשרותנו לשנות זאת."

בתאים ולמרות זאת התאים אינם מחוממים ולא מאפשרים להם לדאוג לחימום בעצמם בעזרת תנורי חימום או מפזרי חום מן החוץ.¹⁵⁵

ג.15. מחסור באגף נקי מסמים

בבית סוהר שאטה, אין אגף המיועד לאסירים הנקיים מסמים (אגף נ"ס) ואין אגפים טיפוליים ו/או אגפי גמילה. נציין כי אגף 5 הנמצא בשיפוצים מיועד להפוך לאגף נ"ס לאחר פתיחתו, וזאת לראשונה בכלא שאטה. על כך אין לנו אלא לברך. כיום אסירים החפצים בגמילה מסמים מועברים לבתי סוהר אחרים בהם יש אגפי גמילה.

ג.16. שילוט בדבר זכויות האסיר

בבית הסוהר דמון, באגפים בהם ביקרו אנשי הסניגוריה, אין שלטים המפרטים את זכויות וחובות האסירים.¹⁵⁶

ג.17. חסר במסגרות טיפוליות וחינוכיות לאסירים בטחוניים, ובין היתר, קטינים

בבית הסוהר דמון ובבית הסוהר שאטה, התלוננו אסירים ביטחוניים על כך שאין הם זוכים לאפשרויות טיפול וחינוך בעת מאסרם. הדבר בעייתי ביותר בעיקר בכלא דמון שם מרצים את עונשם קטינים אשר עקב הגדרתם כאסירים ביטחוניים אינם מקבלים כל תמיכה טיפולית או פעילות חינוכית ושוהים בתאם, במשך תקופת מאסרם הארוכה, בתנאי צפיפות, מחנק ודוחק במשך 21 שעות ביממה, ללא כל מעש.

לאחרונה נאמר בפסק דינו של בית המשפט העליון (ע"פ 6569/05 פלוני נ' מדינת ישראל (טרם פורסם, ניתן ביום 8.11.06) כי מן הראוי שכל האסירים הזקוקים לכך, כולל אסירים בטחוניים, יזכו לטיפול סוציאלי. החלטה זו עומדת בניגוד לעמדת שב"ס, כפי שזו באה לידי ביטוי הן בכלא

---

¹⁵⁵ תגובת סגן מפקד הכלא בעת הביקור הייתה "כי הוראות הבטיחות אינן מאפשרות לאשר לאסירים להכניס תנורי חימום לחדרים בשל החשש למפגע בטיחותי." עם זאת, נציין שבמהלך הביקור מסרו למבקרים הרשמיים סוהרים באגף 5 כי אין מניעה שאסירים יכניסו לחדרם תנורי חימום.

תגובת שב"ס מיום 31.1.07 הייתה כי "ע"פ הפקודות ומטעמי בטיחות והספקי חשמל לא ניתן להכניס תנורי חימום לחדרים. אך יחד עם זאת ניתנת לאסירים האפשרות לאטום את החלונות בעזרת ניילון שיסופק להם. כמו כן כל אסיר המבקש שמיכות נוספות זכאי לקבלם, ובנוסף כל אסיר מורשה להחזיק שתי חליפות אימוניות או גטקס לשימוש.".

¹⁵⁶ תגובת סגן מנהל בית הסוהר בעת הביקור הייתה כי "שלטים המיידעים על זכויות אסירים מוצבים רק בחלק מן האגפים. לדבריו יפעל לפתור את הבעיה. תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הייתה כי "הוזמנו שלטים חדשים לחובות וזכויות ויותקנו באגפים.".

דמון¹⁵⁷ והן בכלא שאטה¹⁵⁸, לפיה אסירים ביטחוניים אינם זכאים לשירותים סוציאליים בבית הסוהר כדוגמת חינוך תעסוקה וטיפול סוציאלי. הסניגוריה הציבורית סבורה שלאור החלטה זו יש לשקול מחדש מדיניות זו בכובד ראש בעיקר בכל הנוגע לאסירים קטינים.

זאת ועוד, לדעתה של הסניגוריה הציבורית מצב הדברים כפי שהוא בכל הנוגע לאסירים ביטחוניים קטינים עומד בניגוד לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, אותה אישרה מדינת ישראל, המעגנת הבטחה לפיה ילד שהחופש נשלל ממנו ינהגו בו תוך כיבוד אנושיותו כבן אדם ובאופן המתחשב בצרכיהם של בני גילו.

ג.18. העברת אסירים

בביקור שערכו אנשי הסניגוריה בבית הסוהר שאטה התקבלה תלונה של אסיר לגבי נהלי הסעת אסירים מבית הסוהר לבית המשפט.

האסיר התלונן כי ההסעות הינן קשות מנשוא. היציאה מן הכלא הינה בשעה 6:00 בבוקר וההגעה למעבר ניצן הינה בשעה 20:00. במשך כל שעות ההסעה הארוכות לא מקבלים האסירים ארוחה חמה ונאלצים להסתפק בכריכים. בנוסף התלונן האסיר כי לא מאפשרים לאסירים לעשות את צרכיהם בשירותים במהלך הנסיעה עד כי במספר מקרים לא יכול היה להתאפק עוד ונאלץ לעשות את צרכיו במכנסיו. במהלך כל הנסיעה האסירים אזוקים בידיהם וברגליהם ויושבים על כיסאות הברזל הלא מרופדים והקרים ב"פוסטה"¹⁵⁹.

¹⁵⁷ תגובת שב"ס מיום 11.2.07 הייתה כי "מדיניות שרות בתי הסוהר לגבי האוכלוסייה הביטחונית היא כי טיפול סוציאלי יינתן כהתערבות בשעת משבר. מדובר באסירים אשר ביצעו עבירות על רקע אידיאולוגי, אסירים אשר אינם רואים את עצמם כעבריינים או כמי שזקוקים לטיפול סוציאלי. ככלל אין האסירים הביטחוניים מעוניינים בקשר כלשהו עם עובדים סוציאליים הנתפסים בעיניהם כחלק מן הממסד הישראלי. קשר שכזה נתפס בעיניהם כשיתוף פעולה עם הרשויות. יחד עם זאת, מתוך חובתנו לדאוג לשלומם של האסירים, באם נקלע אסיר ביטחוני למצב של מצוקה נפשית כלשהי, מוצע לאסיר טיפול שהוא בגדר התערבות בזמן משבר, כמובן בהסכמתו של האסיר. באשר לאסיר ביטחוני קטין, בשונה מאסיר בוגר, עם תחילת מאסרו מודיעים לו על האפשרות לקבל טיפול סוציאלי בזמן משבר. נציין עוד כי באגף האסירים הביטחוניים הקטינים המוחזקים בבית סוהר השרון מתקיימות 2-3 קבוצות חינוך והשכלה במימון היחידה לקידום נוער במשרד החינוך."

¹⁵⁸ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "האסירים הביטחוניים רואים את עצמם כאסירים פוליטיים הפועלים כמקשה אחת ועל פי תפיסתם הם ביצעו את העבירות מתוך מניעים אידיאולוגיים ומתוך אמונה כי דרכם היא הדרך הנכונה לקדם את שאיפותיהם הלאומיות. כל עוד אוכלוסיית האסירים הביטחוניים אווזים בעמדות אידיאולוגיות ובעילות טרור, אין כל טעם או היגיון בפעילות שיקומית או בכל פעילות אחרת שנועדה להקנות לאסירים כלים להתנהגות נורמטיבית. במידה ואסיר ביטחוני אכן מתחרט בכנות על מעשיו, וזונח את האידיאולוגיה הטרוריסטית באפשרותו לפנות לרשויות הכלא ולשנות את הסטאטוס בו הוא מוגדר ומסווג. האסירים הביטחוניים מקיימים מסגרות לימוד פנימיות ולומדים לקראת מבחני הבגרות הקרויים "התאוגיה". באפשרותם ללמוד במסגרת האוניברסיטה הפתוחה. לרשות האסירים הביטחוניים ספרייה ובה מגוון רחב של ספרים ותחומי עניין רבים, אותה הם מנהלים באופן עצמאי. כאשר אסיר מבקש לקבל טיפול סוציאלי, מתקיימת שיחה עם עובדת סוציאלית שבמסגרתה נעשה ברור בדבר המצוקה בה נמצא האסיר ובהמשך מתקבלת החלטה על המשך התערבות מקצועית נוספת או התערבות של גורמים טיפוליים נוספים כמו פסיכיאטר ועוד."

¹⁵⁹ תגובת שב"ס מיום 06.02.07 הייתה כי "משימות הליוויים בין בתי הסוהר ולבית המשפט העליון מתבצעות על ידי יחידת נחשון, האוספים את האסירים מבתי הסוהר השונים הנדרשים לכך. בשל ריבוי משימות הליווי וכמות האסירים המנוידים לא ניתן לקצר את משך הליווי. המושבים ברכבי הליווי אינן מרופדות מטעמי ביטחון ומחשש מפני שריפה יזומה של האסירים, הברחות והסלקות של חפצים אסורים ומסוכנים. המזון הניתן לאסירים היוצאים

זוהי אינה הפעם הראשונה שמתקבלות תלונות על נהלי הסעת אסירים ליעדים שונים, וביניהם לבתי המשפט, ונראה כי למרות זאת לא נעשה דבר על מנת להקל את תנאי ההסעה הקשים.

לליווי מסופק באמצעות שקית ניילון ובו כריכים ופרי. אין אפשרות מעשית לספק ארוחה חמה לאסירים במהלך הליווי הן מטעמי ביטחון והן מטעמי תברואה. במהלך הליווי ישנן תחנות עצירה בבתי הסוהר השונים. בכניסה לכל בית סוהר הותקנו שירותים על מנת לאפשר לאסירי הליווי לעשות את צרכיהם."

ד. בתי משפט

ביום 20.6.05, במסגרת דיונים בוועדת חוקה חוק ומשפט העלה חבר הכנסת ויו"ר הוועדה דאז, מר מיכאל איתן, על סדר יומה של הוועדה את הבעיה הכאובה של תנאי הכליאה הקשים, השוררים בחלק ממתקני המעצר בבתי המשפט ברחבי הארץ. כן עלה לדיון הקושי בהובלת העצורים והאסירים למתקנים אלה. בעקבות זאת, בשנת 2005 החלו אנשי הסניגוריה הציבורית לערוך ביקורים רשמיים במתקני המעצר שבבתי המשפט. בשנת 2006 נערכו ביקורים ב-9 בתי משפט ברחבי הארץ.

בביקורים הנזכרים נתגלו ליקויים קשים בתנאי הכליאה של העצורים השוהים במתקנים אלה. בין היתר נמצא, כי הצפיפות השוררת בתאי המעצר הינה בלתי נסבלת; בחלק מן המתקנים תנאי התברואה ירודים עד מאד; בחלקם ישנה בעיה קשה של אוורור; ובמקרים רבים לא מיושמות הוראות חוק המעצרים הנוגעות לכבילת עצורים.

אומנם, העצורים שוהים במתקנים אלה באופן זמני בלבד לצורך הדיון המשפטי, ולכן אין ציפייה לקיום כל תנאי המעצר המתחייבים מחוק המעצרים ותקנותיו. יחד עם זאת, יש מקום להחיל חלק מן התנאים הללו, בשינויים המחויבים, גם על תאי המעצר בבתי המשפט. לצערנו, המצב רחוק מלהשביע רצון.

סוגיה חשובה נוספת, אשר עלתה במהלך בדיקותינו, היא השאלה מי האחראי בפועל על המתקנים הללו. נתקלנו במספר תגובות מטעם משטרת ישראל והנהלת בתי המשפט מהן עולה, כי חלוקת האחריות בין גופים אלה אינה ברורה וכל גוף רואה במשנהו כאחראי על הנעשה במתקן. יתכן שחוסר בהירות זה גורם להנצחת הליקויים הקיימים.

ד.1. כבילת עצורים

סעיף 9א לחוק המעצרים, שעניינו כבילת עצור במקום ציבורי, קובע כי הכלל הוא כי עצורים לא יהיו כבולים במקום ציבורי, אלא בהתקיימם של חריגים המנויים בסעיף. הלכה למעשה, בביקורות הסתבר, כי מרבית העצורים מובלים כדבר שבשגרה כשהם כבולים בידיהם ו/או ברגליהם במסדרונות בית המשפט אל האולמות, וכי חלקם אף נותרים כבולים במהלך הדיון, באופן שיש בו כדי לפגוע בכבודם של העצורים ולהשפילם בפומבי.

ב-8 מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, עלו קשיים שונים שעניינם בכבילת העצורים במקום ציבורי¹⁶⁰.

---

¹⁶⁰ בית משפט שלום פתח-תקווה, בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט מחוזי ירושלים, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום ראשון-לציון, בתי משפט שלום ומחוזי ת"א, בית משפט שלום ירושלים.

להלן חלק מן הממצאים :

בית משפט השלום בפתח תקווה: שוטרי המתקן נוהגים לכבול את העצורים בידיהם וברגליהם עד הגיעם לתאים. כמו כן, בבית המשפט יש דלת כניסה ראשית בלבד ואין בו מעליות, ורכב האיסוף חונה לרוב במרחק משמעותי מפתח בית המשפט, עקב מצוקת חנייה. עקב כך, נאלצים העצורים לעבור מיציאתם מרכב האיסוף ועד להגעתם למתקן המעצר הממוקם במרתף, מסע ארוך ומשפיל שתחילתו ברחוב, לעיניהם של העוברים והשבים, דרך מדרגות בית המשפט, המשותפות לכל השוהים בו, ועד למתקן, וכל זאת בעודם כבולים בידיהם וברגליהם¹⁶¹.

בית משפט השלום בעכו: למספר אולמות שיפוט, ביניהם אולם הדיונים של שופט הנוער, אין מעלית להובלת עצורים ושוטרי הליווי נאלצים להוביל את העצורים במסדרונות בית המשפט, כאשר ברוב המקרים הם כבולים באזיקים בידיהם וברגליהם¹⁶².

בית משפט השלום ברחובות: מבנה בית המשפט ישן ולא משופץ, ובכל קומה ישנו אולם אחד בלבד אליו יש גישה ישירה ממתקן המעצר שבקומת המרתף. הובלת העצורים לכל יתר האולמות מתבצעת כאשר העצורים, אזוקי רגליים, נדרשים לטפס במדרגות הישנות בבניין בית המשפט (שהן מדרגות נפרדות ממדרגות הקהל) ולאחר מכן מובלים במסדרונות בית המשפט, דרך הקהל. כמו כן, כאשר נדרשת העלאת עצורים מוגבלים פיזית לאולמות, השוטרים נושאים אותם על ידיהם ומעלים אותם במדרגות. באשר לכבילה נמסר למבקרים כי בעת המעבר דרך הקהל, העצורים אזוקים לפי הצורך, ולאחר עיון במסמכי העצור, בסוג העבירה המיוחסת לו, ובמידת הערכתם את מסוכנותו. כמו כן, לא נכבלים עצורים מעל גיל 65, קטינים מתחת לגיל 14, עצורים בעלי מוגבלות רפואית, ועצורים המובאים לדיוני הוצאה לפועל (פרט לעצורים בעלי עבר אלים). נציגי המתקן, רפ"ק אילן מייזלס ורס"ר עוזי סידי, הביעו את מורת רוחם מן המצב הקיים. הם

---

¹⁶¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07, נמסר כי בניגוד לדברי שוטרי המתקן במהלך הסיור, לפיהם הכבילה נובעת ממצוקת כוח אדם, הובלת עצור כבול בידי וברגליו, כאשר הדבר מתבצע, נובעת משיקולים הכרוכים במסוכנותו (חשש להתפרצות אלימה שלו או כלפיו; חשש להימלטות, ומניעת קבלת דבר-מה אסור). עוד צוין כי גורמי הפיקוד במחוז מרכז ובמרחב שרון מקפידים על הדרכות והנחיות שוטפות בכל הנוגע לליווי עצור במקום ציבורי, וכבילת עצורים במקום ציבורי נעשית בהתאם לאמור בחוק ובנוהלי המשטרה הנגזרים מהם. כמו כן נמסר כי בבית המשפט אין "שרוולי כניסה" נפרדים, כך שמן הנמנע הוא להרחיק את העצורים מעיני הציבור. צוין כי כלי הרכב המסיעים את העצורים לבית המשפט מתקרבים ככל יכולתם לשער הכניסה גם למניעת החשפותם של העצורים לעיני כל וגם כדי להקל על אבטחתם ברחוב ובכניסה לבית המשפט. כן צוין כי בבנייתו של היכל משפט חדש בעיר, האמורה להסתיים בעוד שנה, ייפתרו מרבית הקשיים הכרוכים בהובלת העצורים, ומכאן נובעת עמדת הנהלת בית המשפט שלא להשקיע בתיקון ליקויים במבנה הנוכחי, כל עוד אינם כרוכים בסכנת נפשות.

¹⁶² לדברי רס"ב אילוז מאיר, אחראי המתקן, ביום הביקור, הסיבה לכבילה היא כי הצפיפות רבה ביותר ואין אפשרות לנתק מגע בין העצורים, משפחותיהם והקהל. עם זאת, ציין אחראי המתקן כי הוא מפעיל שיקול דעת לגבי כבילת העצורים. מפקד הליווי, רפ"ק אמנון ברדוגו, הוסיף כי כבילת העצורים נובעת גם ממחסור בכוח אדם.

צינו כי המעבר דרך הקהל, לא זו בלבד שפוגע בכבודו של העצור המובל כבול, אלא גם מחייב תשומת לב מיוחדת מצידם של השוטרים במטרה למנוע אירועים חריגים במגע עם הקהל¹⁶³.

2.ד. מחדלים בטחוניים בבית המשפט המחוזי בירושלים

ארכיב בית המשפט שוכן בסמוך לתאי המעצר, כאשר דלת מעץ מפרידה בינו לבין תאי המעצר. מיקומו של הארכיב כאמור מהווה מפגע בטיחותי של ממש, אשר עלול לסכן את שלומם של העצורים ושל שוטרי הליווי, אם חלילה תתרחש במקום דליקה (אשר יכולה אף להיות מכוונת על ידי אחד העצורים)¹⁶⁴.

כמו כן, נמסר למבקרים על ידי שוטרי הליווי כי על אף פניות חוזרות, מזה כשלושה חודשים הזמזם המפעיל את הדלת החיצונית הפונה לכיוון המזנון אינו פועל, בעקבות נזילת מים דרך מערכת החשמל. הדלת למעשה פתוחה לכל, וכך יכולים בני המשפחה שנכנסים דרך המזנון להיכנס עד לבית המעצר עצמו¹⁶⁵.

3.ד. אי שמירה על כללי הפרדה בין סוגי העצורים והאסירים

8- מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים שנבדקו נמצא, כי לא מתקיימת הפרדה בין עצורים מסוגים שונים ובין עצורים לאסירים, כפי שנדרש בסעיף 8 לחוק המעצרים.¹⁶⁶

הסעיף הנזכר קובע, כי יש להחזיק עצור בנפרד מאסיר שנגזר דינו. עוד קובע הסעיף, כי יש להפריד בין עצור שטרם הוגש נגדו כתב אישום מעצור אשר הוגש כתב אישום נגדו זה מכבר. החרג לסעיף (סעיף 8ג) לחוק הנזכר קובע, כי ניתן שלא להחזיק עצור בנפרד כאמור, מטעמים של טובת העצור או טובת החקירה.

הלכה למעשה, לא נשמרת הפרדה כנדרש מטעמים שונים ואחרים, ובין היתר, מפאת התנאים הפיזיים של מתקני המעצר בבית המשפט.

---

¹⁶³ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 26.2.07, נמסר כי לפני, בתי המשפט הוקמו לפי תוכנית תשתית ופריסה של הנהלת בתי המשפט, במעורבות מיזערית של משטרת ישראל, ורק בבתי המשפט שהוקמו בשנים האחרונות ניכרת מעורבות רבה יותר של משטרת ישראל כבר בשלבים אלה, אשר באה לידי ביטוי במתן הדעת גם למסלולי הובלת העצורים לדיונים באולמות באופן שיצמצם ככל האפשר את חשיפתם לעיני כל ושימנע ניסיונות הימלטות, פרצי אלימות, וקבלת דברים אסורים מקרוביהם.

¹⁶⁴ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 7.2.07, נמסר כי הבעיה הועלתה בפני קב"ט בית המשפט, מר אלי פרוז, משום שהדבר הוא באחריות הנהלת בתי המשפט. צוין כי מבחינת משטרת ישראל, הנושא בפקוח, ואולם לא ידוע להם על התחייבות לעשייה בתוך פרק זמן מוגדר.

¹⁶⁵ בשיחת הסיכום נמסר למבקרים כי הדבר נמצא באחריות מחלקת הבטחון וכי הדברים יובאו לתשומת ליבם פעם נוספת. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 7.2.07, נמסר כי הליקוי תוקן.

¹⁶⁶ בית משפט שלום פתח תקווה, בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט מחוזי ירושלים, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום רמלה, בתי המשפט המחוזי והשלום ת"א, בית משפט שלום ירושלים.

להלן חלק מן הממצאים :

בית משפט השלום בעכו : באופן שגרתי מאכלסים עצורים בגירים את שני התאים הגדולים ובתא הקטן מוחזקים קטינים. אולם כאשר נעצרת אישה נאלצים השוטרים להחזיק את האישה כבולה באזיקים מחוץ לתאים, בסמוך לשולחן אחראי הליווי. כמו כן, אם בנוסף מוחזק במתקן עצור טעון הגנה, מתעורר קושי רב במתקן, מאחר וגם מחוץ לתאים אין מקום להחזיק אותו. ביום הביקורת נכחו במתקן המעצר קטינים ואישה אחת. הקטינים הוחזקו בנפרד והאישה ישבה כבולה באזיקים בסמוך לשולחן הפינתי של אחראי מתקן המעצר. לדברי אחראי המתקן, רס"ב מאיר אילוז, מצב זה אינו נדיר¹⁶⁷.

בית המשפט המחוזי בירושלים : מספרם של התאים אינו מאפשר לצוות הליווי לבצע את ההפרדות הנדרשות. הפתרון בו נעשה שימוש הוא החזקת עצורים בכניסה או בחדר הליווי האחורי, כאשר שוטר ליווי צמוד אליהם ומפקח עליהם. הקושי בפתרון זה, מלבד הסיכון הבטחוני הכרוך בו, הוא שהדבר גורם להשבת עבודתם של שניים משוטרי צוות הליווי, שנאלצים לשבת עם העצורים עד לקיום הדיון המשפטי בעניינם. כמו כן, נמסר למבקרים כי שוטרי הליווי מקפידים להפריד, בין היתר, בין קטינים יהודים וערבים. הצוות המבקר לא השתכנע בנחיצות ההפרדה הקטגורית הזו, אשר אינה נדרשת בחוק וגוררת אחריה מניעת ביצוען של הפרדות הנדרשות בחוק. לדעת המבקרים, יש לבחון ביצוע הפרדות אלו באופן פרטני ובמקרים בהם קיים חשש לשלום של העצורים הנובע משהייתם המשותפת בתא¹⁶⁸.

בית משפט השלום בכפר-סבא : במתקן המעצר מצויים שני תאים בלבד, ונוצרת בעיה קשה באכלוס העצורים ובהפרדתם לפי סוגי האוכלוסיות. כתוצאה מכך, אין הפרדה בין עצורים קטינים לבגירים ובין חולים לבריאים. טעוני הגנה מצויים דרך כלל בתא הקטן בגפם, דבר היוצר עומס רב בתא הגדול. כך, למשל, לעיתים מוחזקים בתא הגדול 20 עצורים או יותר, בעוד שבתא האחר מוחזקים לכל היותר עצורים ספורים.

4.ד. צפיפות קשה

בביקורי המבקרים הרשמיים מטעם הסניגוריה הציבורית, עולה תמונה חמורה של צפיפות קשה ובלתי נסבלת במתקני המעצר בבתי המשפט.

---

¹⁶⁷ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 8.2.07, לא נכללה התייחסות לביקורת זו.

¹⁶⁸ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק קצין ביקורת ראשית, מיום 12.2.07, נמסר לעניין כוח האדם בליווי כי כאשר השוטרים המרכיבים את הכוח האורגני אינם מספיקים למטלות השונות, מתגבר מחוז ירושלים את הליווי בשוטרים המשרתים ביחידות אחרות.

ב-7 מתקני מעצר מתוך 9, בהם בקרו אנשי הסנגוריה הציבורית, נמצא כי העצורים שוהים בתנאי צפיפות קשים¹⁶⁹. בנוסף נמצא, כי התאים מכילים מספר עצורים הגדול ממספר העצורים שהתאים ערוכים להכיל.

להלן חלק מן הממצאים:

בתי משפט המחוזי והשלום בתל אביב: הביקור נערך בזמן פגרת הקיץ של בתי המשפט, ולכן לא הייתה כמות גדולה של עצורים במתקן המעצר, ואולם נמסר למבקרים כי ביום עבודה מוחזקים במתקן עד 210 עצורים, כך שהשטח הממוצע לעצור הוא פחות מ-1 מ"ר – כלומר צפיפות רבה מאוד וקשה מנשוא. בהקשר זה יש להוסיף כי ישנם שני תאים חדשים, שהשימוש בהם יכול היה לסייע בפתרון בעיית הצפיפות, אך הם נמצאים ריקים רוב הזמן עקב העובדה שלא מוצבות בהם טלוויזיות במעגל סגור. יצוין, כי אחראי המתקן אינם יודעים מהו המספר המדויק של עצורים בכל תא בכל רגע, כך שמספרם המדויק אינו נלקח בהכרח בחשבון בעת פיזורם בתאים¹⁷⁰.

בית משפט השלום בכפר סבא: במתקן שני תאים. התא הגדול יכול להכיל עד 10 עצורים בישיבה, ואולם דווח למבקרים על ידי אחראי השלוחה, רס"מ שמעון באסה, כי ישנם ימים בהם מצויים 25 עצורים ואף יותר בתא זה. התוצאה היא כי מרבית העצורים יושבים על הרצפה או עומדים במהלך רוב היום בצפיפות בלתי נסבלת בתוך תא שגודלו כ-4 (!) מ"ר. התא הנוסף הינו צר ומחניק (גודלו 1.5 מטר על 90 ס"מ)¹⁷¹.

בית משפט השלום בפתח תקווה: במתקן המעצר מוחזקים במשך היום בין 15 ל-25 עצורים ויותר, בעוד שהמתקן ערוך לקליטתם של 12 עצורים בלבד. בנסיבות אלו, נוצר מצב בו לעיתים השטח הממוצע לכל עצור עומד על פחות מ-1 מ"ר¹⁷².

---

¹⁶⁹ בית משפט שלום פתח תקווה, בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום רמלה, בתי משפט מחוזי ושלום ת"א, בית משפט שלום ירושלים.

¹⁷⁰ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 27.12.06, נמסר כי התקנתן של מצלמות טלוויזיה במעגל סגור בשני התאים מטופלת באופן נמרץ וכי הועברה דרישה כספית לגורמים הרלוונטיים במטה הארצי והנושא מצוי על שולחנו של ראש היחידה לתכנון תקציבי. לכשיקצו התקציבים, יותקנו המצלמות ללא דיחוי.

¹⁷¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 8.2.07 נמסר כי תיקון הליקויים המתייחסים למבנה בית המשפט הוא באחריותה הבלעדית של הנהלת בתי המשפט.

¹⁷² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07 נמסר כי לאור מקומות השייה המצומצמים בתאים וחוסר השליטה של שוטרי הליווי במספר העצורים המובאים לדין ביום נתון, בכל אימת שהמצב דורש זאת, מתוגבר כוח האדם בליווי כך שתתאפשר החזרת עצורים למתקניהם בסיום דיוניהם או לחלופין, תווסת הבאתם לבית המשפט בקבוצות אחדות.

ב-7 מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים שנבדקו, נמצאו ליקויים באורור, אשר לצד תנאים תברואתיים לקויים, הובילו לתחושת מחנק או לריחות בלתי נעימים¹⁷³.

להלן מקצת מן הממצאים:

בית משפט השלום ברחובות: באחד התאים, אשר ביום הביקור שוכנו בו כל העצורים במתקן, תנאי השהות היו קשים ביותר – שרר בו מחנק עז וריח חריף של סיגריות עד כי קשה היה לשהות בו יותר מכמה שניות. בדלי סיגריות היו מפוזרים על הרצפה ובתא אין פח. כמו כן, התא אינו מאוורר ואין בו חלונות כלל, והוונטה היחידה, המותקנת בשיירותים, לא פעלה באותה עת. בשיחה עם העצורים הם ביקשו כי תסופקנה להם מאפרות וכן התלוננו על מחנק, על היעדר אוורור ועל סירחון. עוד יצוין כי מגשי האוכל אינם נאספים לאחר הארוחה, אלא בסוף היום, וכך נוצר מצב בו שאריות האוכל נותרות על גבי הספסל או מושלכות על הרצפה בתא, בכל יום החל מהשעה 12 ועד עזיבת העצורים את מתקן הכליאה¹⁷⁴.

בית משפט מחוזי ירושלים: בשניים מן התאים הכיור היה סתום בבדלי סיגריות ובכללן מצטבר כגון כוסות פלסטיק וכו', ואחד התאים היה מלוכלך ביותר ונצפו בו שאריות מזון ומים על הרצפה וכן צואה מחוץ לדפנות השיירותים. כל התאים דחוסים ומחניק בהם מאוד, ומערכת האוורור הקיימת אינה מצליחה לספק מענה ראוי לליקוי זה. פתחי התאים (כאשר אלה קיימים) חסומים על ידי פלטות מתכת מחוררות שאינן מאפשרות אוורור סביר מן החוץ¹⁷⁵.

¹⁷³ בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט מחוזי ירושלים, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום רמלה, בתי משפט מחוזי ושלום ת"א, בית משפט שלום ירושלים.

¹⁷⁴ רפ"ק אילן מייזלס מסר בעת הביקור כי כל העצורים הוכנסו לאותו תא מכיוון ששוטרי הליווי עובדים בכוח אדם מיימלי, ארבעה או חמישה שוטרים, כאשר שניים מהם נמצאים במתקן המעצר והיתר באולמות הדיונים ובמעברים, וכי בתנאים אלה קשה ולא יעיל לפזר את העצורים לתאים. עוד הוסיף כי המנקה אוספת את מגשי האוכל בסוף היום שכן משיקולי בטיחות לא מאפשרים לה להיכנס לתאים באמצע היום, כאשר שוהים בהם עצורים. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 26.2.07, נמסר כי בבית משפט זה, כבבתי משפט אחרים בגזרת מחוז מרכז, אין חלוקה מסודרת בין הנהלת בתי המשפט לבין משטרת ישראל באשר לאחריות לטיפול בתקלות ובמפגעים שונים. באשר לתחומי התחזוקה, המצויים ככלל באחריות מדינת ישראל, נעשו פניות לאב הבית ולסגנית הנשיא כדי לסייע בתיקון ליקויים שונים. כמו כן, נמסר כי הניקיון המתחייב אחרי הגשת הארוחות לכלואים ישופר הן בפינוי מהיר של מגשי המזון והן בהבאת פחי אשפה לפינוי שאריות מזון. לעניין התא שבו שוכנו העצורים, נמסר כי הוא התא הגדול והמרווח מבין התאים השונים, ועל כן נכון לאכלסו במספר רב של עצורים על מנת להקל על השליטה והפיקוח. כמו כן, הוא מתאים לאכלוס בו-זמנית של כעשרים עצורים, ולא נפגעה רווחתם ונוחותם של שבעת העצורים ששהו בו בעת הביקורת.

¹⁷⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 7.2.07, נמסר כי ניקיון התאים מתבצע מדי יום על ידי חברה אזרחית, וכי בעקבות ממצאי הביקורת, הונחה אב הבית בבית המשפט לדאוג להרחבת פתחי האוורור ככל שהדבר ניתן. עוד צוין כי המאווררים הפועלים בתאים עובדים כשורה.

בית משפט השלום בכפר סבא: בתאים קיים פתח אוורור, אך מאחר ומדובר במערכת אוורור מיושנת, בפועל נעשית פעולה הפוכה, של חימום החדר, דבר היוצר תחושת מחנק קשה¹⁷⁶.

6.ד. **ליקויים הנוגעים לתאי השירותים**

ב-8 מתקני מעצר מתוך 9 מתקני מעצר שנבדקו, מצאו אנשי הסניגוריה הציבורית כי קיימים ליקויים במצב השירותים העומדים לשימוש העצורים¹⁷⁷.

בחלק מן המתקנים לא נשמרת פרטיותם של העצורים בעת השימוש בשירותים, שכן לא קיימת הפרדה בין השירותים לבין איזור השהייה בתאים; באחרים ישנם שירותי כריעה ללא אסלות, אשר אנשים בעלי מוגבלויות שונות אינם מסוגלים להשתמש בהם; ואף ישנם מתקנים בהם אין כלל שירותים בתא או שהשירותים אינם פעילים.

להלן חלק מן הממצאים:

בית משפט שלום כפר סבא: בתא אחד, השירותים, שהינם שירותי כריעה, מופרדים באופן חלקי מאזור המגורים. לאור העובדה שאין סל אשפה בתא, נזרקים לבור הניקוז סוגי אשפה. בתא השני ישנה אסלה המצויה מאחורי חומת הפרדה, אך גובהה של החומה כגובה חזהו של אדם ממוצע, כך שאין לעצור פרטיות ונוצרת תחושה של מחנק וקושי רב לעצורים בתא¹⁷⁸.

בית משפט השלום בראשון לציון: במרבית התאים, השירותים (שהינם בור ניקוז ברצפה) ממוקמים בפינת התא מול דלת הכניסה לתא. ההפרדה בין השירותים לתא הינה חלקית בלבד, באמצעות קיר המוצב מול דלת הכניסה לתא, שהינו בגובה של מטר. צד הכניסה לשירותים פתוח, ללא הפרדה בינו ובין התא. בפועל, רק מי שנמצא מחוץ לתא מנוע מלראות את הנעשה בתוך השירותים, בעוד שבפני העצורים האחרים הנמצאים בתא, לא מוסתר העצור העושה את צרכיו¹⁷⁹.

---

¹⁷⁶ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 8.2.07 נמסר כי תיקון הליקויים המתייחסים למבנה הוא באחריותה הבלעדית של הנהלת בתי המשפט.

¹⁷⁷ בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט מחוזי ירושלים, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום רמלה, בית משפט שלום ראשון לציון, בתי משפט מחוזי ושלום ת"א.

¹⁷⁸ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 8.2.07 נמסר כי תיקון הליקויים הוא באחריותה הבלעדית של הנהלת בתי המשפט.

¹⁷⁹ אנשי הליווי מסרו בעת הביקור כי קבלן התחזוקה אשר מתחזק את התאים התחייב לבצע התקנת דלתות לחדרי השירותים, והדבר יתבצע בקרוב, כאשר תתבצע הרחבת מתקן המעצר. ואכן, בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 2.1.07, נמסר כי הותקנו דלתות חדשות בחצי גובה לכל תאי השירותים, כי הקיר נבנה בגובה התואם את המפרט הקיים במשטרת ישראל, וכי באחד התאים הותקנה אסלה המתאימה לעצורים המוגבלים.

בתי משפט המחוזי והשלום תל-אביב: כמו בביקור הקודם, גם בביקור זה הלינו העצורים על כך שאין נייר טואלט זמין בתאים. סגן מפקד המתקן, פקד מיכאל ביאדגלין, מסר בעת הביקור כי עקב הצפות רבות שנגרמו כתוצאה מזריקת כמות גדולה של נייר טואלט לבור הניקוז, אין נייר טואלט זמין בתאים, והנייר ניתן לכל עצור על פי בקשה. כמו כן, מכיוון שמדובר בשירותים ללא אסלה, עצורים עם מוגבלויות אינם יכולים לעשות בהם שימוש. לגבי פקד ביאדגלין, במקרה כזה מאפשרים לעצור ללכת לשירותי הסגל אם הוא מבקש זאת¹⁸⁰.

בית משפט שלום עכו: בתא הקטן, המשמש לכליאת קטינים וטעוני הגנה, אין ברז מים ואין שירותים. לפיכך, נאלצים שוטרי הליווי להכניס את הקטינים או את טעוני ההגנה לאחד משני התאים הגדולים לשם שימוש בשירותים. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 8.2.07, נמסר כי התקנת שירותים וברז מים בתא זה היא באחריותה של הנהלת בתי המשפט, וכי אם שוהה בו עצור הזקוק לשירותים, נלקח הלה לשירותי השוטרים.

7. ד. קשיים במימוש זכות ההיוועצות עם עורך דין

ב-5 מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, המתקן אינו כולל חדר המיועד למפגש בין עורכי הדין לעצורים¹⁸¹. מעבר לאמור, בכל מתקני המעצר, ללא יוצא מן הכלל, התעוררו בעיות שונות, המקשות על קיום המפגש בין עצורים לעורכי הדין.

להלן מקצת מן הממצאים:

בית משפט שלום פתח תקווה: אין במתקן המעצר חדר למפגש בין עו"ד ללקוח. עורך דין המעוניין לדבר עם לקוחו נאלץ לדבר איתו דרך פתח קטן ומסורג בדלת התא, בקרבת השוטרים והעצורים האחרים. לעיתים, אם מספר העצורים המובאים קטן, יכול עורך הדין לדבר עם לקוחו בתא פנוי או בחדר עצמו, בנוכחות השוטרים השוהים במקום. מצב הדברים האמור אינו מאפשר כל פרטיות בשיחת העצור עם בא כוחו¹⁸².

בית משפט שלום עכו: אין במתקן חדר המיועד למפגש בין עצורים לעורכי דינם. השיחות בין הסניגורים לעצורים מתקיימות מבעד לסורגי התא, כאשר כל העצורים בתא יכולים להאזין

¹⁸⁰ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06, לא נכללה התייחסות לנושא זה.

¹⁸¹ בית משפט שלום רחובות, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום נתניה, בית משפט שלום פתח תקווה, בית משפט שלום ומחוזי ת"א, בית משפט שלום חדרה, בית משפט שלום רמלה, בית משפט שוקן ת"א, בית משפט שלום ירושלים.

¹⁸² בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07, נמסר כי בהעדר מקום ראוי לכך, מאולתרים פתרונות זמניים בכל מקרה ומקרה. הנושא צריך היה להילקח בחשבון בעת הקמת המבנה על ידי הנהלת בתי המשפט, אך הדבר לא נעשה וחוסר הנוחיות במפגש נמשך מזה שנים רבות. בתגובה צוין כי יש לקוות כי במבנה החדש, אשר אמור להיבנות בעוד כשנה, יימצא פתרון הולם.

לשיחה, ואין כל פרטיות. תנאי המפגש אינם מאפשרים קיום שיחה לפרק זמן סביר, בפרטיות ובסודיות. השיחה עם העצורים מתאפשרת, אם כך, רק כאשר הם מגיעים לאולם לצורך הדין בעניינם, סמוך לתחילת מועד הדין, בדוחק ובקוצר זמן של כ-2-3 דקות. גם כך, השיחה אינה נעשית ביחידות אלא בנוכחות עצורים ושוטרים. יודגש, כי נציג בית המשפט הציג בפני המבקרים חדר מפגש חדש, מרשים, מסויד וגדול, הממוקם בקומת מתקן המעצר ובסמוך לתאים. אך מפקד הליווי הלך בפני המבקרים על מיקום החדר וטען כי הוא מרוחק מעיני השוטרים וכי אין באפשרותו להקצות כוח אדם לשם השגחה על החדר, וזאת נוכח המשימות הרבות העומדות בפני יחידת הליווי. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 8.2.07, נמסר כי לכשנבנה החדר, לא קוימה היוועצות עם משטרת ישראל בנוגע למיקומו ולמאפייניו בכל הנוגע לאמצעי אבטחה ובטיחות כדי לעשות בו שימוש. עוד צוין כי אין בידי משטרת ישראל כוח אדם שיוכל לאבטח אותו כשורה, ועל כן נותר כאבן שאין לה הופכין, וכי גם משטרת ישראל מצרה על הדבר. בתגובת השופט ר' צמח, סגן נשיא בית המשפט, נמסר כי הושלמה בניית החדר והוא מוכן לשימוש מייד, וכי שיקולי אחראי הליווי במשטרת ישראל אינם בשליטת בית המשפט.

בתי משפט המחוזי והשלום בתל אביב: מאז הביקור הקודם נבנה חדר חדש המיועד למפגש בין עורכי דין לעצורים. עם זאת, לדברי פקד מיכאל ביאדגלין, סגן מפקד המתקן, חדר זה משמש אך ורק את תורני המעצרים מטעם הסנגוריה הציבורית, וגם הם יכולים להשתמש בחדר רק בין השעות 8:30-7:30, וזאת בשל חוסר יכולת של שוטרי הליווי לפקח על הפגישה. בנוסף, הגישה לחדר בעייתית שכן היא נעשית דרך דלת חיצונית הממוקמת בקומת הקרקע של בית המשפט המחוזי, כאשר לצד הדלת לא ממוקם פעמון, כך שלמעשה אין כל דרך לעורך הדין להודיע לשוטרים על הימצאותו במקום. מן האמור עולה כי על אף בנייתו של חדר המפגש, לא נעשה בו עדיין כל שימוש משמעותי, והשיחות בין עורכי הדין לעצורים ממשיכות להתקיים על הספסל במסדרון דרכו עוברים העצורים העולים ממרתף המעצרים אל מקום מושבם באולם המעצרים.¹⁸³

8.ד. ליקויים באספקת מזון ושתייה לעצורים

ב-7 מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים, בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, התעוררו בעיות שונות הקשורות לטיב המזון, לכמות המזון המוקצית לכל עצור ובעיות שונות נוספות.

---

¹⁸³ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 6.12.06, נמסר כי אין שום מגבלה בשימוש בחדר, אלא שמרבית הסניגורים מעדיפים לעשות זאת בנישה הסמוכה לאולם המעצרים.

להלן מדגם מן הממצאים :

בית משפט שלום רחובות : בתאים אין שולחנות שניתן לאכול עליהם. בנוסף, העצורים ביקשו כי יותקן להם מתקן מים (קולר) היות ומי הברז אינם ראויים לשתיה, בנוסף לעובדה כי הכיור סתום ומלא מים ולכלוך. העצורים ציינו כי בימי הקיץ מי הברז נוטים לקבל ריח לא נעים ואי אפשר לשתות מהם. אחד העצורים ציין כי ביקש שתובא לו כוס מים לשתיה, אולם בקשתו לא נענתה.¹⁸⁴

בית משפט מחוזי ירושלים : העצורים מקבלים את ארוחת הצהריים מבית המעצר, לעומת השוטרים שקיבלו את ארוחת הצהריים שלהם ממתקן יהודאי. ביום הביקור כללה ארוחת הצהריים הדלה ביצה אחת, מעט תפוחי אדמה ומעט קישואים, וכן שתי כיכרות לחם (לכל העצורים), ללא שתייה (כאשר שוטרי הליווי זכו לקבל מנה בשרית מלאה, אורז, שעועית וכן סלט). בנוסף, לעצורים אין בתאים מקום מסודר לאכילת המזון. לעיתים נאלצים חלק מן העצורים לאכול את המזון כשהם ישובים על הרצפה והמזון מונח על רגליהם, והכל בתנאי מחנק והגינה קשים השוררים בתאים. כמו כן, אין בתאים כוסות פלסטיק לשתיה. גם כאשר הכיור בתא אינו סתום, נאלצים העצורים להשקיע מאמץ רב (בשל המבנה הפיזי של הכיור) על מנת שיצליחו לשתות מים.¹⁸⁵

בית משפט שלום רמלה : במתקן המעצר רשאית משפחת העצור לרכוש עבורו אוכל ושתייה באמצעות הקנטינה של בית המשפט. מתקן המעצר עצמו מספק ארוחת צהריים בלבד, המועברת על ידי מטבח המחוז במשטרת רמלה. יצוין, כי מספר עצורים ששהו בתא הובאו מבית הסוהר רימונים ונמסר למבקרים כי יצאו מבית הכלא בשעה 3:00 לפנות בוקר, נשארו במעבר בבית מעצר ניצן עד השעה 7:30 והגיעו למתקן המעצר בשעה 8:00 בבוקר, וכל זאת מבלי שקיבלו ארוחת בוקר.¹⁸⁶

9. ד. ליקויים הנוגעים להובלת העצורים אל מתקן המעצר ולאולמות הדין

5- מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים, בהם בקרו אנשי הסניגוריה הציבורית, עלו קשיים שונים בעניין הובלת העצורים לבתי המשפט ופיזורם למתקני הכליאה השונים לאחר תום הדין.¹⁸⁷

¹⁸⁴ בתגובתו של רפ"ק חררדו מירוצ'ניק, קצין ביקורת פנימית, מיום 26.2.07, לא נכללה התייחסות לנושא זה.

¹⁸⁵ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 7.2.07, נמסר כי אין שוני בין התפריטים של השוטרים ושל העצורים, והם מקבלים אותם פריטי מזון ובאותן כמויות. עוד נמסר כי לרשות העצורים יש שתייה קרה וחמה כאחת.

¹⁸⁶ בתגובת נצי"מ אבינועם בירן, ראש היחידה הארצית לביקורת, מיום 13.12.06, נמסר כי משטרת ישראל לא מנפקת ארוחות בוקר בבתי המעצר שבבתי המשפט, לא לשוטרים ולא לעצורים וכי שב"ס אמור לספק לעצורים היוצאים לבתי המשפט את ארוחת הבוקר. עוד צוין כי עצורים היוצאים מבתי מעצר משטרתיים מקבלים את הארוחה בבית המעצר טרם יציאתם.

¹⁸⁷ בית משפט שלום פתח תקווה, בית משפט שלום עכו, בית משפט מחוזי ירושלים, בית משפט שלום כפר סבא, בית משפט שלום רמלה.

ב-3 מתקני מעצר מתוך 9 מתקנים שנבדקו, עלו קשיים שונים שעניינם הובלת העצורים בתחום מתקן המעצר עצמו (בנוסף לליקויים שעניינם בכבילת עצורים במקום ציבורי, אשר פורטו בנפרד)¹⁸⁸.

להלן חלק מן הממצאים:

בית משפט השלום פתח תקווה: במתקן עובדים שישה שוטרים. מספרם המצומצם מוביל, בין היתר, לאיסופם ופיזורם של העצורים על ידי הסעה אחת ביום. האיסוף בבוקר מתבצע, לרוב, על ידי הסעה אחת ממקומות שונים, והמרחק בין המקומות יחד עם העומס בכבישים בשעות אלה מביאים לכך שהעצורים אינם מובאים לדיונים בזמן. בנוסף, הוחמרו לאחרונה נהלי הכבילה בעת היציאה מן הכלא ובעקבות כך התארך זמן הוצאת העצורים, ונציגי המתקן מסרו בעת הביקור כי העצורים מגיעים כל יום למתקן בתשע וחצי לכל המוקדם. מדובר באיחור משמעותי, ושופטי בית המשפט התלוננו על האיחור פעמים רבות, אך לא חל שינוי במצב. המחסור בכוח האדם מוביל גם לכך שמתקיים פיזור אחד של העצורים, בסוף כל יום, וזאת על אף שרוב העצורים מסיימים את דיוניהם בשעה מוקדמת יותר ונאלצים לחכות שעות ארוכות במתקן¹⁸⁹.

בית משפט שלום כפר סבא: העצורים המובלים למתקן מובלים מאזור חניית הרכבים אל אזור תנאי המעצר דרך מעבר צר בחצר, שגודלו 10 מטרים על 2 מטרים. מעבר זה אינו מקורה וחשוף לחום מנועי ארובות מיזוג האוויר של בית המשפט, כמו גם לשמש קופחת או גשם. במידה ולעצורים ציוד אישי, הוא מונח במעבר צר זה, חשוף לתנאים האמורים¹⁹⁰.

בית משפט מחוזי ירושלים: מחסור בכוח אדם בצוות הליווי מוביל לכך שכל איחור בהוצאת עצור לאולם אחד, גורר אחריו איחור בהבאתו של עצור אחד לאולם נוסף. ביום הביקור, מרבית

---

¹⁸⁸ בית משפט שלום עכו, בית משפט שלום רחובות, בית משפט שלום כפר סבא.

¹⁸⁹ רב פקד יוסי אטיאס, מפקד חוליית הליווי של מרחב שרון, מסר ביום הביקור כי כמות העצורים הולכת וגדלה וכי המצוקה הקיימת מחמירה, וכי למרות זאת, פניותיהם החוזרות ונשנות להוספת שוטרים למתקן לא הועילו. בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 18.3.07, נמסר כי איסוף העצורים מתבצע באיסוף ביקור אחד, בגלל מצוקת כוח האדם, ובהתאם ל"עוצמת הליווי" הדרושה ביום נתון, על פי נהלי המשטרה. עוד ציין כי האיחורים שהיו נבעו מסיבות שונות, כגון המרחק בין המתקנים השונים, קשיים שערמו העצורים בעת איסופם, עומסי תנועה כבדים בכבישי השרון, ובמקרים ספורים אף בעיות משמעת של אנשי הליווי. נמסר כי תלונות בית המשפט נלקחו בתשומת לב ראויה וכי גורמי סיור ומבצעים של מרחב שרון, שהעמידו את הנושא בראש סדר העדיפויות, הצליחו לצמצם משמעותית את התופעה. בתגובה צוין עוד כי יש לקוות כי עם העברת הנושא לשב"ס תשופר העשייה בנושא זה. לבסוף נמסר כי פיזור העצורים לבתי המעצר בסוף הדיון בעניינם אינו ישים בגלל השעות השונות של הדיונים, ובשל מגבלות כוח האדם, הנובעות מכך שהשוטרים המסייעים הם גם אלה המלווים את העצורים לאולמות, אשר אינם יכולים להתפנות במקביל כדי להחזיר עצורים יחידים למתקניהם. עם זאת, צוין, כי במקרים חריגים, הדבר מתאפשר.

¹⁹⁰ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 8.2.07 נמסר כי ההליכה במסדרון בית המשפט היא הדרך היחידה להגיע לאולמות בשל צורת המבנה. הובלתם של העצורים כבולים נעשית בהתאם לקריטריונים המחמירים של החוק המתיר זאת כאשר לכך מתווספת הרגישות המתבקשת מנוכחות קהל רחב בשני מובנים – הקפדה על כבודם של העצורים לצד מניעה של התפרצויות אלימות, מסירת דבר מה אסור וחשש להימלטות. בהקשר זה צוין כי כל שוטרי מחוז המרכז עברו הכשרה על עקרונות חוק הכבילה במקומות ציבוריים ונושאים עמם פנקס כיס עם עיקרי החוק.

העצורים (16 מתוך 17) הגיעו באיחור שנע בין 25 דקות לשעה וחצי לדיון שנקבע בעניינם, וזאת על אף שכל העצורים נכחו בבית המעצר החל משעות הבוקר¹⁹¹.

---

¹⁹¹ בתגובת רפ"ק חררדו מירוצ'ניק מיום 12.2.07, נמסר כי אם כוח האדם בליווי אינו מספיק למטלות השונות, מתגבר מחוז ירושלים את הליווי בשוטרים המשרתים ביחידות אחרות.

ה. סיכום ומסקנות

"כלל גדול בידינו, כי כל זכות מזכויות האדם באשר הוא אדם שמורה לו, גם כאשר נתון הוא במעצר או במאסר, ואין בעובדת המאסר בלבד כדי לשלול הימנו זכות כלשהי, אלא כאשר הדבר מחויב ונובע מעצם שלילת חופש התנועה הימנו, או כאשר מצויה על כך הוראה מפורשת בדין"¹⁹².

התמונה העולה מדוחות הביקורת, שערכו אנשי הסניגוריה הציבורית בשנת 2006 בנוגע למתקני המעצר של משטרת ישראל היא, כי תנאי החזקתם של עצורים בישראל הנם קשים במידה הפוגעת בבריאותם ובכבודם ומנוגדים להוראות החוק.

מביקורים שנערכו בשנת 2006 במתקני כליאה רבים עלה, כי הלנת עצורים על רצפת התאים ללא מיטה כמעט ואינה קיימת עוד, ועל כך, כמובן, יש לברך. יחד עם זאת, אנשי הסניגוריה הציבורית נתקלו בהפרות חמורות אחרות של ההוראה כי ינתנו לעצורים מלוא זכויותיהם, כאמור בסעיף 9 לחוק המעצרים והתקנות שהותקנו על-פיו. אנשי הסניגוריה הציבורית נתקלו בהפרות של הזכות להליכה יומית באוויר הפתוח; בתנאי אוורור ותברואה בלתי סבירים, לפעמים עד כדי מחנק קשה, צחנה והמצאות חרקים למיניהם במתקנים; בפגיעה בזכותם של עצורים לקבלת מבקרים; בליקויים באיכות ובכמות המזון; בהפרת זכותם של עצורים לקבל טיפול רפואי מתאים ובהפרת זכותם של עצורים להיפגש עם עורך דין בתנאים ראויים וללא עיכובים.

עוד נתקלו אנשי הסניגוריה במתקני מעצר רבים בתנאים שהינם קשים מאוד, וזאת אף אם חוק המעצרים ותקנותיו לא קבעו קנה מידה מחייב לעניינם. כך, באשר לשטח הממוצע לעצור, הקטן משמעותית במרבית המקרים מהסטנדרט הקובע לגבי מתקנים חדשים, ובמידת האפשר לגבי מתקנים משופצים. מסיבה זו בתאי מעצר רבים אין ולו ריהוט בסיסי לשימוש העצורים; בתאים רבים אין כל הפרדה בין השירותים למקלחת, כשהעצור נאלץ להתקלח ממש מעל חור הניקוז המשמש כשירותי כריעה, מצב הפוגע באופן קשה בכבודו, ואף מהווה סכנה תברואתית; הוראות ההפרדה בין סוגי עצורים שונים אינן מקוימות במלואן, לרבות ההוראה המחייבת להפריד בין עצורים לאסירים אשר נגזר דינם.

חלק ממתקני המעצר בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית אכן עברו שיפוץ בשנים האחרונות, אך עדיין מופרות בהם זכויות בסיסיות של עצורים, המוקנות להם בחוק המעצרים ובתקנות המעצרים.

כפי שכבר הוסבר בדוחות קודמים ומודגש כעת, חלק גדול מן הבעיות במתקני מעצר משטרתיים, ובראשן בעיית הצפיפות, מחריפות בשל העובדה ששירותי בתי הסוהר אינו קולט עצורים עד תום ההליכים ואסירים שפוטים (היינו: "חייבי שב"ס"), בשל עומס וצפיפות רבה הקיימת גם במתקניו. הדבר מוביל הן לפגיעה בתנאים ובזכויות של העצורים שמקומם במתקני המעצר של

---

¹⁹² בג"ץ 337/84 הוקמה ואח' נ' שר הפנים ואח', פ"ד לח(2) 826, 830.

משטרת ישראל, והן לקיפוחם של העצורים והאסירים "חייבי שב"ס", שאינם מקבלים את התנאים להם הם זכאים, ואשר היו מקבלים אילו היו מועברים למתקני הכליאה של שירות בתי הסוהר. לענין זה יצוין, כי בשנים האחרונות הועברו מספר מתקנים מאחריות משטרת ישראל לאחריות שירות בתי הסוהר. אנו מברכים על מגמה זו, שכן שירות בתי הסוהר הוא הגוף הייעודי להחזקת כלואים ולטיפול בהם.

באשר לתנאי הכליאה בבתי הסוהר אשר נבדקו במהלך שנת 2006 על ידי אנשי הסניגוריה הציבורית, גם כאן אותרו מספר הפרות קשות של זכויות אסירים. התמונה המצטיירת בחלק מבתי הסוהר היא עגומה ביותר: צפיפות רבה; הלנת אסירים רבים על הרצפה; תנאים תברואתיים ירודים, לפעמים עד כדי סכנה ממשית לבריאותם של אסירים; תנאי אוורור בלתי נאותים; ליקויים באיכות המזון המסופק ובכמותו; אי הפרדה בין המקלחת לשירותים; קשיים במימוש ביקורי משפחות; פגיעה בזכות להליכה יומית באוויר הפתוח; בעיות במימוש הזכות למפגש עם עורכי דין; מערך תעסוקה בלתי מספק ועוד. לליקויים המתוארים הצטרפו תלונות של אסירים רבים בדבר יחס מזלזל, ואף אלימות של ממש מצד סוהרים כלפיהם.

יוטעם, כי אף שנוכחנו במרבית הביקורים כי קיים רצון טוב של האחראים על המתקנים ושל הצוות לפעול למען הכלואים ולשמור על זכויותיהם, באלו אין די. מענה לרבות מן הבעיות בתנאי החזקתם של עצורים ואסירים טמון בהשקעת משאבים מתאימים, וזאת באופן מיידי.

נושא בעל חשיבות עליונה שיש לתת לו פתרון מיידי הינו אלימות שננקטת כנגד אסירים. במיוחד בכל הנוגע לבית הסוהר שאטה, בו נמצאו ממצאים קשים על אלימות שיטתית מצד הסוהרים כנגד אוכלוסיית האסירים זה מספר שנים ברציפות.

בעיה נוספת הקשורה בטבורה לבעיית אלימות הסוהרים, הינה ההתייחסות הבעייתית מצד שרות בתי הסוהר והיחידה הארצית לחקירות סוהרים לטענות אנונימיות בדבר אלימות כתופעה, להבדיל מתלונות נקודתיות ומפורטות. בעיה זו עלתה גם בדוחות קודמים, אך טרם נמצא לה פיתרון מניח את הדעת.

עמדת שרות בתי הסוהר והיחידה הארצית לחקירת סוהרים היא כי במקרים בהם לא ניתן למסור פרטים מזהים של האסירים המתלוננים או של הסוהרים שנגדם מופנות התלונות, לא ניתן לבדוק תלונות אלו. קשה לקבל טענה מסוג זה. לא יכולה להיות מחלוקת על כך שדווקא במקרים בהם מתלוננים האסירים על אלימות חוזרת ושיטתית מצד גורם זה או אחר, החשש כי יבולע להם כתוצאה ממסירת אינפורמציה לגורמים המבקרים, הוא טבעי ומובן לחלוטין. כאשר ישנו חשש לקיומה של תופעת אלימות כלפי אסירים, שאינה תלונה נקודתית, ישנו צורך מיידי ואף חובה להידרש לנושא ולבחון אותו לעומק. תלונות רבות לעיתים, מצד אסירים הכלואים באגפים שונים מצביעות על חשש אמיתי לקיומה של בעיה ומעלות את ההסתברות כי יש בהן ממש. לטעמנו, יש מקום למצוא פתרון מערכתי לטיפול בתלונות מסוג זה, שכן רק בקורת מתמדת תוכל למנוע התקיימותן של תופעות אלימות חמורות בבתי הסוהר.

באשר לתנאי הכליאה במתקני המעצר שבבתי המשפט ברחבי הארץ, מממצאי הביקורים עולה תמונה קשה באשר לתנאי ההחזקה של עצורים ואסירים במתקנים אלו. בין היתר, נמצא כי הצפיפות השוררת בתאי המעצר הינה בלתי נסבלת; בחלק מן המתקנים תנאי התברואה ירודים עד מאד; ברוב רובם של המתקנים ישנה בעיה קשה של אוורור; במקרים רבים לא מיושמות הוראות חוק המעצרים הנוגעות לכבילת עצורים ועוד.

אנשי הסניגוריה הציבורית נוכחו לדעת, כי המודעות לבעיות שבמתקני המעצר בבתי המשפט קיימת. דא עקא, מציאת פתרון ראוי התגלתה כקשה להשגה, שכן נתקלנו במספר תגובות מטעם משטרת ישראל והנהלת בתי המשפט מהן עולה כי חלוקת האחריות בין גופים אלה אינה ברורה, וכל גוף רואה במשנהו אחראי על הנעשה במתקן. יתכן שחוסר בהירות זה גורם להנצחת הליקויים הקיימים. נראה, כי יש לשוב ולהגדיר באופן מפורש את האחריות בה נושא כל אחד מהגופים על מתקני הכליאה האמורים.

לא אחת עמדו בתי המשפט על חשיבות ההקפדה על תנאי כליאה הולמים של כלואים. בפסיקה שניתנה לאחרונה¹⁹³ עמדה כבי' השופטת פרוקצ'יה על כך שאין להקשות על אסיר את תנאי מאסרו כגמול או כנקמה על העבירות בגינן הוא נכלא, באמרה:

"התפיסה החוקתית המעגנת את זכויות האדם במעמד נורמטיבי עליון מקרינה ואוצלת גם על זכויות האדם של האסיר, ועל יכולתו לממשן במסגרת הכלא. ביסוד השיטה החוקתית בישראל מובנית ההנחה כי אין לשלול או לגרוע מזכויות יסוד הנתונות לאדם אלא אם כן קיים אינטרס נוגד מוכר, פרטי או ציבורי, רב משקל במידה כזו, המצדיק זאת. הנחה זו פועלת גם בתחום ענישת עבריינים. משמעותה היא כי ההגנה על זכויות אדם ניתנת גם לאסירים לאחר ענישתם, ופגיעה בהם אפשרית רק מקום שאינטרס ציבורי נוגד בעל משמעות כבדת משקל, מצדיק זאת. פגיעה כזו מוכרת אך במידה הנדרשת לצורך השגת האינטרס הנוגד, ולא מעבר לכך...ראוי להדגיש כי ההגבלות על זכויות האדם המוטלות על ידי הרשות הציבורית לא נועדו להוסיף מרכיב ענישה לעונש שנגזר. תכליתן אינה להוסיף חומרה לגזירה העונשית שהוטלה על האסיר כמטרה העומדת לעצמה. מטרתן אינה לנקום באסיר על פשעיו, בגינם נגזר עליו עונש מאסר, או להקשות עליו את תנאי מאסרו, כגמול על מעשיו הנפשעים. מקום שזו תכליתן של ההגבלות, הן עלולות שלא לעמוד במבחן החוקתיות, משאין זו תכלית ראויה. הגבלה שאינה מתחייבת מהגשמת תכלית המאסר, ואינה נעוצה באינטרס ציבורי לגיטימי אחר, מהווה, הלכה למעשה, הטלת אמצעי ענישה נוסף על האסיר, בגין העבירה שבה הורשע. הגבלה כזו המוסיפה על מידת העונש שהושת על האסיר, חורגת מסמכות הגבלת זכויות האסירים המוקנית לשירות בתי

¹⁹³ בג"ץ 2245/06 ח"כ נטע דוברין ואח' נ' שירות בתי הסוהר ואח' (טרם פורסם, ניתן ביום 13.6.06).

הסוהר. היא חורגת מעקרונות הענישה הפלילית, ובראשם עיקרון החוקיות... לפיו אין עבירה ואין עונש עליה אלא אם נקבעו בחוק או על פיו".

לסיכום, המצב במתקני הכליאה בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית בשנת 2006 רחוק עדיין מלהשביע רצון. מדוחות אנשי הסניגוריה הציבורית עולה, כי אין המדובר בבעיות או בכשלים נקודתיים ומקומיים. לפנינו בעיה כלל-ארצית, המביאה לפגיעה יומיומית בזכויותיהם הבסיסיות של עצורים ואסירים, ולפגיעה בכבודם כבני אדם. מאחר ו"חומות הכלא אינן מפרידות בין העצור לבין כבוד האדם"¹⁹⁴ – בעיה ארצית ורחבה זו מחייבת פתרון מערכתי כולל ומהיר.

---

¹⁹⁴ בג"ץ 355/79 קטלן נ' שירות בתי הסוהר, פ"ד לד(3) 294, 298.

1. נספח

מתקני המעצר ובתי הסוהר בהם ביקרו אנשי הסניגוריה הציבורית בשנת 2006.

א. 29 בתי מעצר :

תאריך הביקור	מתקן המעצר
11.11.06	בית מעצר נגב
11.12.06	בית מעצר עמקים
29.10.06	תחנת משטרת חולון
7.8.06	מתקן המסורבים בנתב"ג
7.8.06	תחנת משטרת נתב"ג
22.11.06	תחנת משטרת נהריה
6.11.06	תחנת משטרת כרמיאל
6.11.06	תחנת משטרת מעונה
9.11.06	בית מעצר מרחב גליל
14.9.06	בית מעצר ניצן
13.12.06	בית מעצר לכיש
1.11.06	תחנת משטרת זבולון
1.11.06	תחנת משטרת זכרון יעקב
20.8.06	תחנת משטרת שפרעם
12.11.06	בית מעצר קישון
31.8.06	בית מעצר אבו-כביר
24.10.06	תחנת משטרת הרצליה
4.7.06	תחנת משטרת ראשון-לציון
22.8.06	תחנת משטרת חברון
28.9.06	תחנת משטרת רמלה
5.4.06	תחנת משטרת לוד
26.6.06	תחנת משטרת צפת
18.6.06	תחנת משטרת קרית-גת

13.6.06	בית מעצר מגרש הרוסים
20.7.06	תחנת משטרת בית שמש
26.7.06	תחנת משטרת דוד
26.7.06	תחנת משטרת מעלה אדומים
23.1.07	תחנת משטרת בית שאן
19.12.06	תחנת משטרת אילת

ב. 7 בתי סוהר :

תאריך הביקור	בית הסוהר
29.11.06	בית סוהר מג"ן אגף מר"ש
25.12.06	בית סוהר שאטה
5.11.06	בית סוהר אשל
27.8.06	בית סוהר איילון
20.09.06	בית סוהר גבעון
24.4.06	בית סוהר אשמורת
26.11.06	בית סוהר דמון

ג. 9 מתקני מעצר בבתי משפט :

תאריך הביקור	בית המשפט
27.12.06	בית משפט שלום פתח תקווה
18.10.06	בית משפט שלום עכו
22.11.06	בית משפט שלום רחובות
26.9.06	בית משפט מחוזי ירושלים
15.6.06	בית משפט שלום כפר סבא
22.10.06	בית משפט שלום רמלה
24.7.06	בית משפט שלום ראשון לציון
26.7.06	בית משפט מחוזי ושלום תל אביב

29.12.05

בית משפט שלום ירושלים